สรุปบทเรียน

การทำงานแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารราชการ

ประจำปี พ.ศ. 2560

สรุปบทเรียนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ
ประจำปี พ.ศ. 2560

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2560

จำนวนที่พิมพ์ 800 เล่ม

จัดทำโดย
กองพัฒนาระบบราชการ 2
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)
59/1 ถนนพิษณุโลก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2356 9999
โทรสาร 0 2281 8328

พิมพ์ที่
บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด
5/37-41 ซอยรองเมือง 5 ถนนรองเมือง แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330
โทรศัพท์ 0 2214 3860, 0 2214 4370, 0 2214 4660
โทรสาร 0 2612 4509

เอกสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.ร.
การพิมพ์ซ้ำหรือการนำข้อมูลทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเอกสารนี้ไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม จะต้องได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก สำนักงาน ก.พ.ร.

คำนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานภาครัฐต้องเปิดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สำนักงาน ก.พ.ร. ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการและจังหวัดตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการมาอย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2560 นี้ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และสำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดให้มีการมอบรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ให้กับส่วนราชการและจังหวัด เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ และเชิดชูผลงานของส่วนราชการและจังหวัด ที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาตลอดจนเพื่อเป็นการส่งเสริมและผลักดันการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม

ดังนั้น เพื่อเป็นการเผยแพร่แนวทางและวิธีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่ได้รับรางวัลดังกล่าว สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้จัดทำ “สรุปบทเรียนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2560” ขึ้น โดยนำเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ (Collaboration) และสรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของหน่วยงานที่ได้รับรางวัลในระดับดีเด่น เพื่อให้เห็นแนวปฏิบัติหรือต้นแบบที่ดี (Best Practices) อันเกิดผลกระทบที่สำคัญต่อการปรับกระบวนทัศน์ ค่านิยม และวัฒนธรรมการทำงานของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่และขยายผลให้กับผู้ที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตามบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงานได้

สำนักงาน ก.พ.ร. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า “สรุปบทเรียนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2560” เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการ จังหวัด รวมทั้งผู้ที่สนใจ ในการนำไปสร้างแรงบันดาลใจและประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน รวมทั้งมุ่งสู่ “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” อันจะส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

กันยายน 2560

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ **1**

2. สรุปผลการพิจารณารางวัล **25**

3. ผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ **35**

3.1 สรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ 37

3.2 สรุปบทเรียนการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่เป็นกรณีศึกษาที่ดี: หน่วยงานที่ได้รับรางวัลในระดับดีเด่น 129

- กรมชลประทาน 131
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 144
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 162
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 177
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ 193

4. บทสรุปความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ **209**

1

บทนำ

1. บทนำ

รางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” เป็นรางวัลอันทรงเกียรติที่มอบให้ส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่าและจังหวัด มาอย่างต่อเนื่อง โดยมอบให้กับหน่วยงานที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงาน และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ รวมทั้ง ค้นหากรณีตัวอย่างหรือแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลกรณีตัวอย่างหรือแนวปฏิบัติที่ดี อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารราชการแผ่นดิน ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ในปี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องและเหมาะสมกับทิศทางการบริหารบ้านเมืองแบบร่วมมือกันและแนวนโยบายประชารัฐ ยกระดับการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการบริหารราชการแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยแบ่งรางวัลเป็น 4 ประเภทรางวัล ประกอบด้วย รางวัลที่มอบให้กับจังหวัด 1 ประเภทรางวัล และรางวัลที่มอบให้กับส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า 3 ประเภทรางวัล รายละเอียดสรุปดังนี้

ประเภทรางวัล

1. รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เป็นรางวัลที่มอบให้กับจังหวัด ที่มีผลการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับจังหวัด และมีการทำงานแบบร่วมมือกันกับภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดในลักษณะหุ้นส่วนความร่วมมือ หรือภาคีเครือข่าย โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดหรือยุทธศาสตร์จังหวัด และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการ (Project Level) เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัด ที่เป็นการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและการเป็นเจ้าของร่วมกันในผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการ

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

1) รับสมัครเฉพาะจังหวัด
2) โครงการที่เสนอมาเป็นตัวอย่างเพื่อขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่ยังไม่เคยเสนอขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หรือไม่เป็นโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาก่อน
3) โครงการที่จังหวัดเสนอมาเป็นตัวอย่างเพื่อขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานสอดคล้องตามภารกิจหลักหรือประเด็น

ยุทธศาสตร์ของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดหรือสอดคล้องกับนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล เช่น ภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน การสาธารณสุข เกษตรกรรม อาชญากรรม หรือนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น

4) โครงการที่จังหวัดเสนอมาเป็นตัวอย่าง ต้องมีการดำเนินการที่ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอต่างๆ ของจังหวัด และมีการกระจายพื้นที่การดำเนินงาน ไม่น้อยกว่า 3 พื้นที่ (อำเภอละ 1 พื้นที่)

5) การดำเนินงานโครงการเป็นการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (ภาคีเครือข่าย หรือหุ้นส่วนความร่วมมือ)

2. รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นรางวัลที่มอบให้กับส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยมีผลการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแบบหุ้นส่วนความร่วมมือหรือภาคีเครือข่าย และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานระดับโครงการ (Project Level) ซึ่งเป็นการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การยอมรับและการเป็นเจ้าของร่วมกันในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

1) รับสมัครเฉพาะส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า

2) โครงการที่เสนอมาเป็นตัวอย่างเพื่อขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่ยังไม่เคยเสนอขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หรือไม่เป็นโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาก่อน

3) โครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานสอดคล้องตามภารกิจหลักของส่วนราชการ หรือสอดคล้องกับนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลเช่น ภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน การสาธารณสุข เกษตรกรรม อาชญากรรม หรือนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น

4) การดำเนินงานโครงการเป็นการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (ภาคีเครือข่าย หรือหุ้นส่วนความร่วมมือ)

3. รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นรางวัลที่มอบให้กับส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่าที่มีผลการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ และมีการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนหรือภาคีเครือข่าย โดยมีการขยายผลการดำเนินงานจากโครงการที่เคยได้รับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” (ได้รับรางวัลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา) ในระดับดีหรือดีเด่น (ดีเยี่ยม) และเป็นการนำรูปแบบหรือแนวทางจากการดำเนินโครงการที่ประสบความสำเร็จและเคยได้รับรางวัลดังกล่าวข้างต้น ไปใช้ดำเนินงานเพื่อขยายผลการดำเนินงาน/ การดำเนินโครงการในพื้นที่อื่น และ/หรือมีการต่อยอดการดำเนินกิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมในโครงการเพื่อมูลค่าผลิตภาพ (Productivity) โดยพิจารณาการขยายผลที่ครอบคลุมพื้นที่ไม่น้อยกว่า 3 แห่งขึ้นไป

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

1) รับสมัครเฉพาะส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า

2) โครงการที่เสนอมาเป็นตัวอย่างเพื่อขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่นำรูปแบบ/แนวทางการดำเนินงานจากโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดีหรือระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม) ตั้งแต่การได้รับรางวัลฯ ประจำปี พ.ศ. 2557 มาเป็นกรอบ/แนวทางในการดำเนินงานเพื่อขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่ใหม่

3) การดำเนินงาน/การดำเนินโครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ มีการนำรูปแบบ/แนวทางการดำเนินงานที่ได้จากโครงการที่เคยได้รับรางวัลฯ ข้างต้น ไปขยายการดำเนินงานในพื้นที่ครอบคลุมไม่น้อยกว่า 3 พื้นที่

4) โครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานสอดคล้องตามภารกิจหลักของส่วนราชการ หรือสอดคล้องนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล เช่น ภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน การสาธารณสุข เกษตรกรรม อาชญากรรม หรือนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น

5) การดำเนินโครงการเป็นการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (ภาคีเครือข่าย หรือหุ้นส่วนความร่วมมือ)

4. รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ เป็นรางวัลที่มอบให้กับส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ที่มีผลการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ และมีการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วน หรือภาคีเครือข่ายในภารกิจหลักหรือ

ภารกิจสำคัญขององค์กร ที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาและการขยายผลการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางทั่วทั้งองค์กรที่เป็นรูปธรรม โดยมีการขยายผลและ/หรือต่อยอดการดำเนินงานโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม) ในพื้นที่อื่น และมีการพัฒนาการดำเนินงานในโครงการใหม่ๆ ทั้งนี้ รางวัลฯ นี้ จะทำให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนในองค์กร ทั้งในเรื่องของการมีโครงสร้างองค์กรที่รองรับการทำงาน การปรับระบบและวิธีการทำงาน รวมทั้ง มีวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่กว้างขวางทั่วทั้งองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะทำให้องค์กรมีการบริหารราชการระบบเปิดที่ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการเป็นพลังขับเคลื่อนการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

1) รับสมัครเฉพาะส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า
2) ต้องเป็นส่วนราชการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม) และเคยได้รับรางวัลประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม) โดยได้รับรางวัลติดต่อกัน 2 ปี (ได้รับรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในปีแรก และได้รับรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในปีที่ 2) หรือเป็นส่วนราชการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม) ติดต่อกัน 2 ปี

3) ต้องแสดงให้เห็นว่า ส่วนราชการมีผลการดำเนินงานที่เป็นการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยมีการดำเนินงานในโครงการที่เป็นการขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่อื่น และมีการดำเนินงานในโครงการที่พัฒนาการดำเนินงานใหม่ๆ

4) โครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ จะต้องประกอบด้วย
   - โครงการที่พัฒนาใหม่ โดยเป็นโครงการที่ไม่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาก่อน ตั้งแต่ 2 โครงการขึ้นไป และต้องเป็นโครงการที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ
   - โครงการที่เคยได้รับรางวัลฯ ในระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม) ติดต่อกัน 2 ปี อย่างน้อย 1 โครงการขึ้นไป โดยโครงการดังกล่าวยังมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5) โครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ ต้องเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานสอดคล้องตามภารกิจหลักของส่วนราชการ หรือสอดคล้องกับประเด็นที่เป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญของรัฐบาล เช่น ภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน การสาธารณสุข เกษตรกรรม อาชญากรรม หรือนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น

ระดับรางวัล

รางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กำหนดระดับรางวัลในแต่ละประเภทรางวัล ได้แก่ ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และรางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. **ระดับดีเด่น** (Excellent) มีผลคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 90.00 ขึ้นไป คือ มีผลการดำเนินงานดีเด่นในทุกมิติเป็นที่ประจักษ์ มีความโดดเด่นและน่าสนใจในทุกมิติ รวมทั้งเป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้
2. **ระดับดี** (Good) มีผลคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80.00 - 89.99 คือ มีผลการดำเนินงานดีในทุกมิติ และเป็นผลการดำเนินงานสูงกว่ามาตรฐาน แต่ไม่ถึงระดับดีเด่น
3. **ระดับชมเชย** (Honorable Mention) มีผลคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70.00 - 79.99 คือ มีผลการดำเนินงานในระดับมาตรฐานในทุกมิติ และเป็นผลการดำเนินงานที่ยอมรับได้

สำหรับรางวัลประเภทรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ ***ไม่มีการแบ่งระดับรางวัล***

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อมอบรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 กำหนดเกณฑ์การประเมิน ประกอบด้วย

1. เกณฑ์การประเมินสำหรับประเภทรางวัลที่มอบให้กับจังหวัด ได้แก่ รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ กำหนดเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ความสามารถขององค์กร

มิติที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/ยุทธศาสตร์จังหวัดแบบมีส่วนร่วม

มิติที่ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

โดยกำหนดตัวชี้วัดและค่าคะแนน สรุปดังตารางต่อไปนี้

รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
มิติที่ 1: ความสามารถขององค์กร		**คะแนน (25)**
1	การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ	4
2	การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมของหน่วยงาน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
3	การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	5
4	การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม/ภาคเอกชน	7
5	การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ	5
มิติที่ 2: การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/ยุทธศาสตร์จังหวัดแบบมีส่วนร่วม		**คะแนน (20)**
6	ร้อยละของโครงการที่ผ่านเวทีประชาคมและปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด	3

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
7	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/ยุทธศาสตร์จังหวัด	10
8	จังหวัดมีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัด/แผนยุทธศาสตร์จังหวัดที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ	4
9	จังหวัดกำหนดให้มีระบบ/กลไกในการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม/ประเมินผลการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาจังหวัด/ยุทธศาสตร์จังหวัด	3
มิติที่ 3: กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม		**คะแนน (55)**
10	การประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ (ระดับความร่วมมือ) มีประเด็นการพิจารณาประกอบด้วย 10.1 อธิบายการดำเนินโครงการและการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างชัดเจน โดยครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ ■ ความเป็นมา/สภาพปัญหา และวัตถุประสงค์ซึ่งนำไปสู่การริเริ่มการดำเนินโครงการ ■ แนวคิดต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการ หรือปรับปรุง หรือแก้ปัญหา ■ การกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ	45

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
	■ การทำงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ■ รูปแบบ หรือขั้นตอน หรือวิธีการดำเนินงานที่ใช้ในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ ■ บทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยอธิบายให้เห็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐด้วยว่ามีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ (เช่น มีบทบาทเป็น Key Actor หรือFacilitator หรือ Network Manager หรือ Partnership) 10.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือ เครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ โดยมีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้ถูกต้องและทันสมัย 10.3 สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานและปัญหา/อุปสรรค รวมทั้งสรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ 10.4 จัดทำสรุปรูปแบบ (Model) ที่เกิดจากการสังเคราะห์การดำเนินโครงการเป็นภาพหรือแผนภาพ ซึ่งมีทิศทาง/เป้าหมายที่ชัดเจน 10.5 มีการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ	

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
11	ความพึงพอใจของภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อบทบาทของการเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินโครงการ	10

2. เกณฑ์การประเมินสำหรับประเภทรางวัลที่มอบให้กับส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ได้แก่ 1) รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม 2) รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และ 3) รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ โดยรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กำหนดเป็น 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ

มิติที่ 2 ความสำเร็จของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

กำหนดตัวชี้วัดและค่าคะแนนแยกตามประเภทรางวัล ดังตารางต่อไปนี้

1) รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
มิติที่ 1: ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ		**คะแนน (30)**
1	การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ	6

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
2	การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมของหน่วยงาน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
3	การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	7
4	การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม/ภาคเอกชน	8
5	การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ	5
มิติที่ 2: ความสำเร็จของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม		คะแนน (70)
6	การประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ (ระดับความร่วมมือ) มีประเด็นการพิจารณาประกอบด้วย 6.1 อธิบายการดำเนินโครงการและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างชัดเจน โดยครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ ■ ความเป็นมา/สภาพปัญหา และวัตถุประสงค์ซึ่งนำไปสู่การริเริ่มการดำเนินโครงการ ■ แนวคิดต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการ หรือปรับปรุง หรือแก้ปัญหา	60

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
	■ การกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ■ การทำงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ■ รูปแบบ หรือขั้นตอน หรือวิธีการดำเนินงานที่ใช้ในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ ■ บทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยอธิบายให้เห็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐด้วยว่ามีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ (เช่น มีบทบาทเป็น Key Actor หรือ Facilitator หรือ Network Manager หรือ Partnership) 6.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ โดยมีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้ถูกต้องและทันสมัย 6.3 สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานและปัญหา/อุปสรรค รวมทั้งสรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ 6.4 จัดทำสรุปรูปแบบ (Model) ที่เกิดจากการสังเคราะห์การดำเนินโครงการเป็นภาพหรือแผนภาพซึ่งมีทิศทาง/เป้าหมายที่ชัดเจน	

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
	6.5 มีการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ	60
7	ความพึงพอใจของภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อบทบาทของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	10

2) รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
มิติที่ 1: ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ		**คะแนน (20)**
1	การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ	4
2	การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมของหน่วยงาน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	3
3	การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
4	การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม/ภาคเอกชน	4
5	การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ	5

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
มิติที่ 2: ความสำเร็จของการทำงานแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม		**คะแนน (80)**
6	การขยายผลเพื่อส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	7
7	การประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ (ระดับความร่วมมือ) มีประเด็นการพิจารณาประกอบด้วย 7.1 อธิบายการดำเนินโครงการและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างชัดเจน โดยแยกอธิบายเป็นรายพื้นที่ และครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ ■ ความเป็นมา/สภาพปัญหา และวัตถุประสงค์ซึ่งนำไปสู่การริเริ่มการดำเนินโครงการ ■ แนวคิดต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการ หรือปรับปรุง หรือแก้ปัญหา ■ การกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ■ การทำงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ■ รูปแบบ หรือขั้นตอน หรือวิธีการดำเนินงานที่ใช้ในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ ■ บทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยอธิบายให้เห็น	58

รายการตัวชี้วัดและค่าคะแนน		
	บทบาทของหน่วยงานภาครัฐด้วยว่ามีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ (เช่น มีบทบาทเป็น Key Actor หรือ Facilitator หรือ Network Manager หรือ Partnership) 7.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ โดยมีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้ถูกต้องและทันสมัย 7.3 สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานและปัญหา/อุปสรรค รวมทั้งสรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ 7.4 จัดทำสรุปรูปแบบ (Model) ที่เกิดจากการสังเคราะห์การดำเนินโครงการเป็นภาพหรือแผนภาพ ซึ่งมีทิศทาง/เป้าหมายที่ชัดเจน 7.5 มีการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ	
8	สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการขยายผลการดำเนินงาน และปัญหา/อุปสรรค รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการในภาพรวมของการขยายผลการดำเนินงาน	5
9	ความพึงพอใจของภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อบทบาทของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	10

3) รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ

การประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ที่เสนอขอรับรางวัล *ในประเภทรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ* โดยจะต้องเสนอผลการดำเนินโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม**ในระดับดีเด่น (ดีเยี่ยม)** ที่ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 และ**ได้รับรางวัลติดต่อกัน 2 ปีขึ้นไป** โดยหลักเกณฑ์ในการประเมินผล สรุปดังนี้

(1) โครงการที่เสนอใหม่ 2 โครงการ ในการประเมินผลและพิจารณาให้คะแนนโดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินของประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ***และ***

(2) โครงการที่เป็นการขยายผลในการประเมินผลและพิจารณาให้ค่าคะแนน โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินของประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

(3) โครงการที่เสนอมาเป็นตัวอย่าง เพื่อขอรับรางวัลในประเภทรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ ***ทุกโครงการ*** ต้องได้รับค่าคะแนนไม่น้อยกว่า 90 คะแนนขึ้นไปในแต่ละโครงการ และต้องมีผลคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 โครงการ ตั้งแต่ 90 คะแนนขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านการประเมินและตัดสินให้ได้รับรางวัล

ขั้นตอนการประเมิน

การประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อมอบรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินจากใบสมัครและเอกสารประกอบ

เป็นการประเมินผลและพิจารณาการดำเนินงานที่เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือของส่วนราชการระดับกรม/ เทียบเท่า หรือจังหวัด ที่สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จากเอกสารใบสมัครและเอกสารประกอบใบสมัคร โดยทีมผู้ตรวจประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานจริงในพื้นที่ของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า หรือจังหวัดที่มีค่าคะแนนจากผลการประเมินในขั้นตอนที่ 1 ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป โดยทีมผู้ตรวจประเมินของสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อสอบทานข้อมูลหรือข้อเท็จจริงการดำเนินงานที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการตามผลการประเมินจากการประเมินใบสมัครและเอกสารประกอบใบสมัคร และเพื่อประเมินให้คะแนนการดำเนินงานที่แท้จริงประกอบการพิจารณารางวัลฯ ซึ่งการประเมินในขั้นตอนนี้จะเป็นการประเมินทั้งเชิงปริมาณตามตัวชี้วัด และประเมินในเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาหรืออธิบายเกี่ยวกับที่มาหรือสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ หรือแนวทางการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค และประโยชน์หรือผลสำเร็จที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ โดยผลการประเมิน (ค่าคะแนน) ในขั้นตอนนี้ จะใช้ในการพิจารณาระดับรางวัลในเบื้องต้นของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า หรือจังหวัดด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจประเมินเพื่อยืนยันผล

เป็นการประเมินเพื่อยืนยันผลสำเร็จในการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อสอบทานข้อมูลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ เฉพาะส่วนราชการที่มีผลคะแนนจากการประเมินในขั้นตอนที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ได้รับรางวัลในระดับดีเด่น (ตั้งแต่ 90 คะแนนขึ้นไป) ซึ่งเป็นการประเมินเชิงคุณภาพของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ที่แสดงให้เห็นการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมโดยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคมในวงกว้างอย่างยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการได้รับรางวัลของส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า หรือจังหวัดตามผลการดำเนินงานและเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่เป็นบทเรียนที่ดี หรือนวัตกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นองค์ความรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณาตัดสินการได้รับรางวัล โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

เป็นการพิจารณาผลการประเมินการดำเนินการเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า หรือจังหวัด เพื่อพิจารณาตัดสินการได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ในแต่ละประเภทรางวัลและแต่ละระดับรางวัล ซึ่งผลการพิจารณาจะนำไปสู่การประกาศรายชื่อหน่วยงานที่ได้รับรางวัลในแต่ละประเภท และระดับรางวัลต่อไป

ภาพแสดงขั้นตอนการประเมิน

2

สรุปผล
การพิจารณารางวัล

2. สรุปผล การพิจารณารางวัล

ในปี พ.ศ. 2560 จากการเปิดรับสมัครระหว่างวันที่ 16 มกราคม - 15 มีนาคม พ.ศ. 2560 มีส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า สมัครขอรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2560 จำนวน 29 หน่วยงาน ใน 32 ประเภทรางวัล โดยมีบางส่วนราชการสมัครขอรับรางวัลมากกว่า 1 ประเภทรางวัล สรุปดังตารางต่อไปนี้

จำนวนหน่วยงานสมัครขอรับรางวัล	จำแนกตามประเภทรางวัล		
	พัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	ขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ
29	26	6	-
	32 ประเภทรางวัล		

จากการประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 : การประเมินผลจากเอกสารใบสมัครและเอกสารประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 : การประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อสอบทานการดำเนินงานจริงในพื้นที่ของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ที่มีค่าคะแนนจากผลการประเมินในขั้นตอนที่ 1 ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 : การประเมินผลเพื่อยืนยันผลสำเร็จของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของส่วนราชการที่มีผลคะแนนการประเมินในขั้นตอนที่ 2 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีเด่น (90 คะแนนขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ 4 : การพิจารณาตัดสินการได้รับรางวัลฯ โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

สรุปผลการประเมิน มีส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินและตัดสินให้ได้รับรางวัล (ระดับคะแนน 70 คะแนนขึ้นไป) จำนวน 24 หน่วยงาน ใน 24 รางวัล ดังนี้

1. **รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม** (21 หน่วยงาน)
    - ***ระดับดีเด่น*** จำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
    - ***ระดับดี*** จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมปศุสัตว์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
    - ***ระดับชมเชย*** จำนวน 10 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการปกครอง กรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมบัญชีกลาง กรมป่าไม้

กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (3 หน่วยงาน)

- ***ระดับดี*** จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ กรมควบคุมโรค และกรมประมง
- ***ระดับชมเชย*** จำนวน 1 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

โดยมีรายละเอียดแยกตามประเภทรางวัล ดังต่อไปนี้

รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

	ส่วนราชการ	ชื่อโครงการ	ระดับรางวัล
1	กรมชลประทาน	โครงการคลองสวย น้ำใส ร่วมใจกำจัดวัชพืชทุ่งหลวงรังสิต	ดีเด่น
2	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	โครงการเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควันพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยและพื้นที่โดยรอบ	ดีเด่น
3	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	โครงการพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน	ดีเด่น

	ส่วนราชการ	ชื่อโครงการ	ระดับรางวัล
4	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	โครงการความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์: อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์	ดีเด่น
5	สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์	โครงการส่งเสริมการตลาดกรีนมาร์เก็ตแบบบูรณาการโดยใช้การตลาดนำ: จังหวัดเพชรบูรณ์	ดีเด่น
6	กรมการพัฒนาชุมชน	โครงการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์	ดี
7	กรมปศุสัตว์	โครงการพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายคลัสเตอร์แพะสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	ดี
8	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาและองค์กรเครือข่ายในชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน	ดี
9	กรมราชทัณฑ์	โครงการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขังของทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่	ดี
10	กรมส่งเสริมการเกษตร	โครงการศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร: อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	ดี

	ส่วนราชการ	ชื่อโครงการ	ระดับรางวัล
11	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	โครงการพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสถานศึกษามั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติด ผ่านโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย	ดี
12	กรมการปกครอง	โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ: บ้านท่าข้ามตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	ชมเชย
13	กรมทรัพย์สินทางปัญญา	โครงการหนึ่งจังหวัดหนึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: กรณีจังหวัดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว	ชมเชย
14	กรมบัญชีกลาง	โครงการข้อตกลงคุณธรรม	ชมเชย
15	กรมป่าไม้	โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ จังหวัดน่าน	ชมเชย
16	กรมโยธาธิการและผังเมือง	โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดพะเยา	ชมเชย
17	กรมวิชาการเกษตร	โครงการขึ้นทะเบียนชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	ชมเชย

	ส่วนราชการ	ชื่อโครงการ	ระดับรางวัล
18	กรมส่งเสริมสหกรณ์	โครงการข้าวสารสหกรณ์ช่วยชาวนา อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดสกลนคร	ชมเชย
19	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	โครงการกุดตะกาบโมเดล	ชมเชย
20	สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	โครงการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา	ชมเชย
21	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	โครงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง	ชมเชย

รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

	ส่วนราชการ	ชื่อโครงการ	ระดับรางวัล
1	กรมควบคุมโรค	โครงการธรรมนูญสุขภาพชุมชน	ดี
2	กรมประมง	โครงการพัฒนาการส่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง	ดี

	ส่วนราชการ	ชื่อโครงการ	ระดับรางวัล
3	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	โครงการขับเคลื่อนยุติธรรมชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน: ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชามีส่วนร่วม	ชมเชย

3

ผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

3.1 สรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ

การประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ในการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ตามหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 พบว่า มีหน่วยงานที่มีผลการดำเนินงานในระดับความร่วมมือ และผ่านการประเมินตัดสินให้ได้รับรางวัลในระดับชมเชยและระดับดี จำนวน 19 หน่วยงาน ได้แก่

ระดับชมเชย

- รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่
  1. กรมการปกครอง
  2. กรมทรัพย์สินทางปัญญา

3. กรมบัญชีกลาง
4. กรมป่าไม้
5. กรมโยธาธิการและผังเมือง
6. กรมวิชาการเกษตร
7. กรมส่งเสริมสหกรณ์
8. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
9. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
10. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่
  11. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

ระดับดี

- รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่
  1. กรมการพัฒนาชุมชน
  2. กรมปศุสัตว์
  3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
  4. กรมราชทัณฑ์
  5. กรมส่งเสริมการเกษตร
  6. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่
  1. กรมควบคุมโรค
  2. กรมประมง

โดยสามารถสรุปผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ดังต่อไปนี้

รางวัลระดับชมเชย

1. กรมการปกครอง

กรมการปกครอง สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ การอำนวยความเป็นธรรม การปกครองท้องที่ การอาสารักษาดินแดน และการทะเบียน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัย และให้เกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “องค์กรหลักในการบริหารราชการและบูรณาการงานในพื้นที่เพื่อความมั่นคงผาสุกของประชาชน” และได้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ที่แสดงถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประชาชน หรือภาคส่วนต่างๆ เช่น พัฒนาความร่วมมือและสร้างกลไกการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นต้น ทั้งนี้ กรมการปกครองได้มอบหมายให้ กลุ่มงานช่วยอำนวยการ สำนักงานเลขานุการกรม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อพัฒนาระบบงานของกรม นอกจากนี้ ในส่วนของหน่วยงานในสังกัดที่มีภารกิจ/โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้มอบหมายให้ สำนักบริหารการปกครองท้องที่ ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อน สนับสนุน ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน

กรมการปกครอง ได้สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ: บ้านท่าข้าม ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา”**

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1) ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงฤดูแล้ง
2) เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชน ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก
3) ให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินโครงการก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ประชาชนมีจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติส่วนรวม

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมการปกครอง ได้รับนโยบายจากรัฐบาลให้ดำเนินการโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวประชารัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภูมิภาค ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน จำนวน 74,588 หมู่บ้าน ภายในวงเงินไม่เกิน 15,000 ล้านบาท (หมู่บ้านละไม่เกิน 200,000 บาท) กำหนดระยะเวลาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน

ในการดำเนินโครงการดังกล่าว กรมการปกครอง ได้มีการเสริมสร้างศักยภาพของภาคประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการ โดยใช้เวทีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกปัญหา หาวิธีแก้ไขปัญหา และจัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อเสนอขอรับเงินโครงการตามมติคณะรัฐมนตรี โดยมี***คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)*** เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการ

3 ชุด ประกอบด้วย คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความโปร่งใส ซึ่งจากการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกปัญหา พบว่า ปัญหาของหมู่บ้านท่าข้ามคือ การขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค และประชาชนได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดทำฝายทดน้ำ เสนอเป็นแผนงาน/โครงการที่ขอรับเงินตามมติคณะรัฐมนตรี (หมู่บ้านละไม่เกิน 200,00 บาท) นอกจากนี้กรมการปกครองยังได้บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาตามแผนการดำเนินงานที่หมู่บ้านได้รับอนุมัติ ในนาม***คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (กบอ.) ของอำเภอ*** ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณา ให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินการของหมู่บ้าน และมี***ชุดปฏิบัติการประจำตำบล (ชปต.)*** ทำหน้าที่ในการสังเกตการณ์และติดตามผลการดำเนินการของหมู่บ้าน

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. โครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการ เป็นโครงการที่ตรงตามความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจากการดำเนินโครงการส่งผลให้บ้านท่าข้ามมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นทั้งคุณภาพและปริมาณ เช่น กล้วยหอม แก้วมังกร กาแฟอาราบิก้า หน่อไม้ฝรั่ง ฯลฯ รวมทั้งหมู่บ้านใกล้เคียงได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ด้วย

2. เกิดความชุ่มชื้นในระบบนิเวศ ป่าชื้น เกิดผลผลิตทางธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ทำให้ประชาชนหมู่บ้านท่าข้ามมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจำหน่ายผลผลิตทางธรรมชาติ

3. สามารถประหยัดงบประมาณของทางราชการในการจัดหาน้ำสำหรับการบริโภคของประชาชนหมู่บ้านท่าข้าม ได้ปีละไม่น้อยกว่า 100,000 บาท รวมทั้งเกษตรกรในพื้นที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์

4. สามารถยกระดับขีดความสามารถการทำงานของหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรในหมู่บ้านได้ด้วยตนเอง เกิดความสมัครสมานสามัคคีภายในหมู่บ้าน และจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติในหมู่บ้านร่วมกัน ลดความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกพืชกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน ในการแย่งน้ำจากแหล่งน้ำ

2. กรมทรัพย์สินทางปัญญา

กรมทรัพย์สินทางปัญญา สังกัดกระทรวงพาณิชย์ มีภารกิจในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งให้ความคุ้มครองและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “เป็นหน่วยงานให้บริการด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่สะดวกรวดเร็ว เป็นมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ” และมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบคุ้มครองสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญาให้สะดวกรวดเร็ว และเป็นมาตรฐานสากล พร้อมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมช่องทางการตลาดและการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้า

กรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **"โครงการหนึ่งจังหวัดหนึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: กรณีจังหวัดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว"** มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1) เป็นการคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นให้ดีขึ้นและสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น
2) สร้างการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสินค้า GI ระหว่าง ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่มีการผลิตสินค้า GI และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสินค้า GI
3) ให้ความสำคัญกับการควบคุมคุณภาพมาตรฐานของสินค้าที่เชื่อถือได้ และสนับสนุนให้สินค้า GI มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และการใช้สินค้า GI เป็นเครื่องมือทางการค้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ขอบเขตการดำเนินงาน

ตามนโยบายรัฐบาลที่ต้องดำเนินการขึ้นทะเบียนสินค้า GI จากทั่วทุกภาคของประเทศให้ครบทั้ง 77 จังหวัดแล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเป็นการคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นให้ดีขึ้น และสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น

กรมทรัพย์สินทางปัญญา จึงได้ดำเนินโครงการหนึ่งจังหวัดหนึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยประสานงานกับพื้นที่ในการรวมกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อรวบรวมข้อมูล

และศึกษาความเป็นไปได้ในการขอรับความคุ้มครองสินค้า GI โดยจัดตั้งเป็น ***คณะกรรมการระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด*** ทำหน้าที่ร่วมกันจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนสินค้า GI ซึ่งเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งมีการจัดตั้ง***คณะกรรมการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้า GI*** ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้า GI ทำหน้าที่จัดทำระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า และตรวจสอบคุณภาพสินค้า GI เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า รวมทั้งการอนุญาตให้ติดตราสัญลักษณ์ GI เพื่อนำไปใช้เป็นช่องทางการตลาดและใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดยในการดำเนินการ กรมทรัพย์สินทางปัญญาร่วมกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในการประสานงานกับกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความรู้และแนวทางการดำเนินการขอขึ้นทะเบียนสินค้า GI ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาชี้แจงข้อสงสัยและให้ข้อแนะนำในการดำเนินการทุกขั้นตอน โดยผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ เป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และการจัดทำข้อมูลการผลิตสินค้า ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานสินค้าตามที่กำหนด

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. มีสินค้าที่ขึ้นทะเบียน GI แล้วจำนวน 54 จังหวัด 79 ชนิดสินค้า โดยมีระบบควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าแล้ว จำนวน 50 ชนิดสินค้า อยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำระบบควบคุมฯ จำนวน 20 ชนิด และมีแผนดำเนินการส่งเสริมในปี 2561 เพื่อจัดทำระบบควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าอีกจำนวน 9 ชนิดสินค้า

2. ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียน ผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์จากการคุ้มครองสินค้า GI ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสินค้า GI รวมทั้งการได้มาซึ่งความคุ้มครองที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการขอขึ้นทะเบียนสินค้า GI

3. เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคงในอาชีพ โดยสินค้ามีมูลค่าสูงขึ้นเมื่อขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า GI แล้ว

3. กรมบัญชีกลาง

กรมบัญชีกลาง สังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินของแผ่นดิน และของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปโดยถูกต้อง มีวินัย คุ้มค่า โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยการวางกรอบหลักเกณฑ์กลางให้หน่วยงานภาครัฐถือปฏิบัติ การให้คำแนะนำปรึกษาด้านการเงินการคลัง การบัญชี การตรวจสอบภายใน การบริหารเงินนอกงบประมาณ และการพัสดุภาครัฐ การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารเงินคงคลังให้มีใช้จ่ายอย่างเพียงพอ และเสนอข้อมูลในเชิงนโยบายการคลังแก่ฝ่ายบริหาร โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการคลัง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการคลังภาครัฐ การกำกับดูแลนโยบายและมาตรฐานค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ของบุคลากรภาครัฐ

กรมบัญชีกลางได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และได้เสนอโครงการตัวอย่างคือ **“โครงการข้อตกลงคุณธรรม”** เพื่อสมัครรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยในการดำเนินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) สร้างเครือข่ายในการร่วมกันสร้างมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใส
2) ลดการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมบัญชีกลางได้ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยนำแนวคิดการทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) มาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact: IP) เป็นข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกัน 3 ฝ่าย ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่สนใจเข้ามาเป็นผู้เสนอราคาหรือเสนองานกับภาครัฐในโครงการจัดซื้อจัดจ้างต่างๆ ว่าจะไม่กระทำการใดๆ ที่ส่อไปในทางทุจริต และยอมรับให้มีบุคคลที่สามที่มาจากภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer) ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างนั้นๆ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ จำนวน 3 คณะ ได้แก่

1. ***คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต*** (Anti-Corruption Cooperation Committee) ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำข้อตกลงคุณธรรม คัดเลือกโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม และคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยภาคประชาชน จำนวน 7 คน จากกรรมการทั้งสิ้น 17 คน

2. ***คณะอนุกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต*** โดยมีอธิบดีกรมบัญชีกลางเป็นประธาน เพื่อพิจารณากลั่นกรองเสนอรายชื่อโครงการจัดซื้อจัดจ้าง และรายชื่อบุคคล เพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อผู้สังเกตการณ์ โดยองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการฯ ประกอบด้วยภาคประชาชน จำนวน 4 คน จากอนุกรรมการทั้งสิ้น 15 คน

3. ***คณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรการอบรมผู้สังเกตการณ์*** โดยมีนายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เป็นประธาน เพื่อกำหนดรายละเอียดหลักสูตรการอบรมและแนวทางการฝึกอบรมผู้สังเกตการณ์ โดยองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการฯ ประกอบด้วยภาคประชาชน จำนวน 5 คน จากอนุกรรมการทั้งสิ้น 8 คน

การดำเนินโครงการข้อตกลงคุณธรรม กรมบัญชีกลางได้เชิญชวนส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ จัดส่งโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่ต้องการเข้าร่วมทำข้อตกลงคุณธรรม เพื่อให้คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตพิจารณาคัดเลือก ซึ่งหากเป็นโครงการที่ได้รับคัดเลือก กรมบัญชีกลางจะแจ้งรายชื่อผู้สังเกตการณ์ประจำโครงการ และประสานงานให้คำแนะนำแก่หน่วยงานเจ้าของโครงการเกี่ยวกับการลงนามในข้อตกลงคุณธรรม ซึ่งเป็นการลงนามร่วมกัน 3 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้เสนอราคา และผู้สังเกตการณ์ภาคประชาชน

การให้ได้มาซึ่งผู้สังเกตการณ์ภาคประชาชนตามข้อตกลงคุณธรรม เกิดจากการบูรณาการทำงานร่วมกันขององค์กรต่อต้านคอร์รัปชั่น (ประเทศไทย) และคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย) ร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ภาคประชาชน ที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสมัครเข้ารับการคัดเลือก เพื่อขึ้นบัญชีรายชื่อเป็นผู้สังเกตการณ์ และจัดฝึกอบรมผู้สังเกตการณ์ โดยใช้งบประมาณของกรมบัญชีกลาง เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์มีความรู้และความเข้าใจในระบบข้อตกลงคุณธรรม บทบาทหน้าที่ของผู้สังเกตการณ์ในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และสามารถรายงานผลการสังเกตการณ์ให้กับคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมบัญชีกลางในฐานะศูนย์ประสานงานข้อตกลงคุณธรรม (Secretariat) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการข้อตกลงคุณธรรมให้บรรลุผลสำเร็จ โดยบูรณาการให้เกิดการทำงานของภาคส่วนต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและประชาชน องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เกิดความโปร่งใส ป้องกันการทุจริตคอรัปชั่นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อระบบราชการ สังคม และประเทศ และในการดำเนินงานต้องใช้ความพยายามสูงในการดึงภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ภาครัฐมีระบบกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ช่วยให้การใช้จ่ายงบประมาณด้านการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐเกิดประโยชน์คุ้มค่า เช่น โครงการจัดซื้อเครื่องจักรของโรงงานยาสูบแห่งใหม่ วงเงิน 7.5 พันล้านบาท พบว่า จากการนำข้อตกลงคุณธรรมมาใช้ ทำให้การบริหารจัดการวิธีจัดซื้อมีประสิทธิภาพ ประหยัด 935 ล้านบาท ขณะที่การจัดซื้อด้วยความโปร่งใส ประหยัด 1.89 พันล้านบาท รวมประหยัดทั้งหมด 2.83 พันล้านบาท หรือร้อยละ 37.72 ของโครงการ

2. สร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ภาคเอกชนที่ร่วมเสนอราคาให้ยึดมั่นในหลักความสุจริต

4. กรมป่าไม้

กรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ฟื้นฟู ดูแลรักษา ส่งเสริม ทำนุบำรุงป่า และการดำเนินการเกี่ยวกับการป่าไม้ การทำไม้ การเก็บหาของป่า การใช้ประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ และการอื่นเกี่ยวกับป่าและอุตสาหกรรมป่าไม้ ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยกลยุทธ์เสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

กรมป่าไม้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยกำหนดยุทธศาสตร์บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยมีกลยุทธ์หลักส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการป่าไม้ อีกทั้งยังกำหนดในค่านิยมของกรมป่าไม้ (I AM RFD) : M (Open Mind) คือ การเปิดใจกว้าง มีจิตบริการ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้บริการอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส และเสมอภาคต่อผู้รับบริการ โดยได้กำหนดให้สำนักจัดการป่าชุมชน รับผิดชอบด้านการส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน

กรมป่าไม้ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ในปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **“โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ จังหวัดน่าน”** มีวัตถุประสงค์เพื่อ การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ลดรายจ่าย สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ สร้างจิตสำนึกในการดูแลป่า และสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมป่าไม้ได้ปรับบทบาทจากการเป็นผู้สั่งการและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อขอยึดคืนพื้นที่ และผลักดันประชาชนออกนอกพื้นที่ป่าสงวน มาเป็น*สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม* โดยร่วมกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในการประสานงานและอำนวยความสะดวก (Network Manager และ Facilitator) เพื่อให้เกิดกลไกความร่วมมือ/มีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ป่าสงวน โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการคิด การตัดสินใจ การดำเนินการ และการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือโครงการฯ ด้วยตนเอง

โดยเริ่มจากการเตรียมพร้อมวางแผนการดำเนินโครงการ จัดทำประชาคมหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน รวมทั้งปัญหาและความต้องการ สำหรับนำไปใช้วางแผนในการจัดทำรูปแบบสร้างป่าสร้างรายได้ที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของชุมชน โดยมีคณะทำงานระดับอำเภอและระดับตำบลที่ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครอง กศน. กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เพื่อกำหนดรูปแบบสร้างป่ารวมทั้งทำหน้าที่ประสานการสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ และทรัพยากรที่จำเป็น ตลอดจนให้การสนับสนุนโครงการตามความต้องการของประชาชน พร้อมสื่อสารประชาสัมพันธ์ชี้แจงทำความเข้าใจและให้ความรู้ต่อสมาชิก พบปะพูดคุยกับราษฎรในพื้นที่ จัดทำประชาคม เพื่อรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการฯ ตามความสมัครใจ

กรมป่าไม้ จัดตั้ง***เครือข่ายกลุ่มสร้างป่า สร้างรายได้*** ให้เป็น Key Actor ในการดำเนินงาน โดยผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ของแต่ละชุมชนจะจัดประชุมเพื่อกำหนดโครงสร้างกลุ่ม คัดเลือกประธานกรรมการ และกรรมการกลุ่ม กำหนดหน้าที่ของสมาชิก และกติกาในการเป็นสมาชิก ในการบริหารจัดการโครงการฯ และฟื้นฟูพื้นที่ป่า ตลอดจนดูแลพื้นที่ป่าไม่ให้มีการถูกบุกรุกทำลายเพิ่มเติม กลุ่มสร้างป่า สร้างรายได้ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระดมความคิดเห็น เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงาน เช่น แผนการปลูกป่าและพืชเกษตร กำหนดแนวทางในการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าของพืชเกษตร เป็นต้น และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายความร่วมมือทำหน้าที่ให้คำแนะนำ (Supporter)

กรมป่าไม้ สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายกลุ่มสร้างป่า สร้างรายได้ โดยประสานให้มีการรวมกลุ่ม “กลุ่มสร้างป่า สร้างรายได้” ร่วมกันวางแผนการทำกิจกรรมของกลุ่ม และมอบหมายให้ครูป่าไม้หรือป่าไม้ตำบล ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เช่น การออมเงิน เพาะชำกล้าไม้ ทำสบู่ เป็นต้น ทั้งนี้ เมื่อหน่วยงานเห็นว่ากลุ่มมีความเข้มแข็งและมีผลผลิต จึงส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนกลุ่มกับทางราชการ รวมทั้งวางแผนส่งเสริมการตลาดให้กับราษฎรที่ร่วมโครงการ เช่น ทำข้อตกลงกับบริษัท CP และ บริษัทเครื่องหอมไทยจีนในการรับซื้อผลผลิตในอนาคต เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายมีความเข้มแข็ง และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการ

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. พื้นที่ป่าต้นน้ำน่านมีจำนวนเพิ่มขึ้น 4,316 ไร่ จากการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - 2559 การบุกรุกพื้นที่ลดลงจากเดิม 2,130.5 ไร่ การเกิดไฟป่าที่เกิดจากการเตรียมพื้นที่ทางการเกษตรลดลงจาก 155 ครั้ง เหลือเพียง 77 ครั้ง ส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ และเกิดมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะสัตว์ป่า พืชอาหาร และพืชสมุนไพรในพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น การปลูกพืชยันดินทำให้ลดการพังทลายของหน้าดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และแหล่งน้ำมีคุณภาพดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของประชาชนที่อาศัยบริเวณต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

2. สร้างรายได้ให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ฐานทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด ถูกต้อง และเหมาะสม เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ของครัวเรือน

3. ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ส่งผลให้ชุมชนสงบและอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี อีกทั้งเป็นการลดการเข้าไปหางานทำต่างถิ่น ส่งผลให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว

5. กรมโยธาธิการและผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมือง สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับงานด้านการผังเมืองระดับต่างๆ การโยธาธิการ การออกแบบการก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่ง

สาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ได้กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการขับเคลื่อนหรือส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน โดยในส่วนกลาง ได้แก่ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ สำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ และสำนักงานกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินส่วนจังหวัด และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

กรมโยธาธิการและผังเมือง สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดพะเยา”** มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่และระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่มีปัญหาการเข้าถึง และออกโฉนดที่ดินแปลงใหม่ให้สามารถเข้าถึงพื้นที่และใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานพัฒนาเมือง จากการบังคับเวนคืน มาเป็นการร่วมรับภาระ ร่วมเป็นหุ้นส่วนลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ร่วมรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นธรรม และเปลี่ยนจากการที่รัฐเป็นผู้ชี้นำและดำเนินการฝ่ายเดียว มาเป็นรัฐเป็นผู้แนะนำและให้บริการโดยประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดพะเยา เป็นโครงการพัฒนาเมืองโดยวิธีการจัดรูปที่ดิน (Land re-adjustment Development)

ซึ่งใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนเจ้าของที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพะเยา) และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการออกโฉนดที่ดิน (สำนักงานที่ดินจังหวัดพะเยา) และให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมาย (สำนักงานอัยการจังหวัดพะเยา) ในการพัฒนาเมืองที่มีปัญหาในการใช้ที่ดิน หรือพื้นที่ตาบอด ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ ขาดถนนและสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ โดย*การเสียสละที่ดินของประชาชนในโครงการด้วยความสมัครใจ และร่วมกันสร้างถนนระบบโครงข่ายคมนาคม* เพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการจัดรูปที่ดิน โดยมีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินส่วนจังหวัดพะเยาให้ข้อเสนอแนะ และแก้ปัญหาการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินในจังหวัดพะเยา

ในการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ ประชาชนต้องเข้าใจรูปแบบการดำเนินโครงการและมีจิตสาธารณะสูง และร่วมวิเคราะห์ปัญหาเมืองและออกแบบพื้นที่ชุมชนเมือง/โครงข่ายคมนาคมในพื้นที่โครงการ เนื่องจากต้องสละที่ดินของตนเองเพื่อก่อสร้างถนนโครงข่ายเมือง โดยมีกรมโยธาธิการและผังเมืองออกแบบแปลงที่ดินใหม่ร่วมกับประชาชนในโครงการ และให้คำปรึกษาด้านเทคนิคในการจัดรูปที่ดิน เพื่อให้อัตราการปันส่วนที่ดินของประชาชนเสมอภาคและยุติธรรม

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ประชาชนในโครงการจัดรูปที่ดิน มีถนนเข้าถึงพื้นที่ทุกแปลง ได้แปลงโฉนดที่สวยงาม และสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้เต็มพื้นที่ มีระบบโครงสร้างพื้นฐานเมือง ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ระบบระบายน้ำ เป็นต้น รวมทั้งประชาชนในเมืองสามารถใช้ถนนสายหลักเป็นทางสัญจรภายในเมือง และสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก

2. การสร้างถนนโดยการจัดรูปที่ดิน สามารถประหยัดงบประมาณได้มากกว่าการสร้างถนนโดยวิธีการเวนคืนที่ดิน (เปรียบเทียบจากถนนสายโครงการตามผังเมือง ก 1 ที่มีการประมาณค่าใช้จ่ายจากการสร้างถนนโดยวิธีการเวนคืนที่ดินของเทศบาลเมืองพะเยา ระยะทาง 1,000 เมตร ใช้งบประมาณ 140 ล้านบาท ขณะที่ถนนที่ดำเนินการโดยวิธีการจัดรูปที่ดิน ระยะทาง 3 สายทาง 1,400 เมตร ซึ่งรวมการสร้างทางเท้า ระบบระบายน้ำ ระบบไฟฟ้า ประปา ไฟส่องสว่างแล้ว ใช้งบประมาณ 50 ล้านบาท ทำให้รัฐประหยัดงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 90 ล้านบาท / 1 กม.)

6. กรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการศึกษา วิจัยและพัฒนาพืช เครื่องจักรกลการเกษตร และปัจจัยการผลิต ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ให้บริการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรองมาตรฐานสินค้าพืช รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิต และผลิตภัณฑ์พืช เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตพืช และพัฒนาผลผลิตพืช ให้มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภคตามมาตรฐานสากล ตลอดจนเพื่อให้บริการการส่งออกสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

กรมวิชาการเกษตร ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรที่เป็นเลิศด้านการวิจัยและพัฒนาด้านพืช เครื่องจักรกลการเกษตร และเป็นศูนย์กลางรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืชในระดับสากล บนพื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ภายใต้พันธกิจหลักในการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยด้านพืชและเครื่องจักรกลการเกษตรสู่กลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดให้ทุกหน่วยงานภายใต้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการ

ตามตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินการ/โครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

กรมวิชาการเกษตร สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **"โครงการขึ้นทะเบียนชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542"** มีวัตถุประสงค์เพื่อ ขึ้นทะเบียนชุมชนและจดทะเบียนส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรสเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ขอบเขตการดำเนินงาน

โครงการขึ้นทะเบียนชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 กรมวิชาการเกษตรได้ดำเนินงานบนพื้นฐานแนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน ที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนในพื้นที่มีการดำเนินการและการตัดสินใจที่เกิดจากเวทีประชาคมของชุมชน โดยกรมฯ ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

กรมวิชาการเกษตร เมื่อได้รับการแจ้งการขอขึ้นทะเบียนชุมชนคุ้งบางกะเจ้า และขอจดทะเบียนส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรสเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น จาก ***นายกัมปนาท ปั้นเลิศ*** ผู้แทนกลุ่มผู้อนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และเงื่อนไขการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ปี พ.ศ. 2549 และปี พ.ศ. 2557 จึงได้ดำเนินโครงการฯ ร่วมกับ *อบต. บางกระสอบ กำนันตำบลบางกระสอบ และปราชญ์จังหวัด สมุทรปราการ* โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและพันธุ์พืชที่ชุมชนอนุรักษ์, จัดทำข้อมูลประวัติชุมชนและระบบการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้ง การปลูกพืชของ

ชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งเดิมส้มเทพรสมีการปลูกอย่างแพร่หลายในเขตชุมชนคุ้งบางกะเจ้าครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางกอบัว ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกระสอบ และได้สูญหายไปจากชุมชนคุ้งบางกะเจ้า เนื่องจากสภาพน้ำท่วมเมื่อปี พ.ศ. 2526 ต่อมาได้มีการค้นพบต้นส้มในสวนเก่าของชาวบ้านที่เกิดจากเมล็ดส้มจำนวน 3 ต้น ซึ่งจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่พบว่า ข้อมูลลักษณะประจำพันธุ์ของส้มเขียวหวานเทพรส ยังไม่เคยปรากฏชื่อส้มพันธุ์เทพรสในระบบฐานข้อมูลและไม่มีส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรสในแปลงรวบรวมพันธุ์ของกรมวิชาการเกษตร

ดังนั้น กรมวิชาการเกษตรจึงได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากชาวชุมชนคุ้งบางกะเจ้า เพื่อรับทราบความต้องการที่แท้จริงในพื้นที่ และได้เกิดภาคีเครือข่ายผสานความร่วมมือในการบูรณาการงานอนุรักษ์ส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรสร่วมกัน รวมทั้ง จัดประชุมคณะผู้ก่อการ ***จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนส้มเทพรสคุ้งบางกะเจ้า*** (ร่างข้อบังคับสหกรณ์) โดยมีสำนักงานสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ และสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ประสานการจัดประชุม เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรสคุ้งบางกะเจ้า เพื่อยื่นขอจดทะเบียนส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรส เป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามความต้องการของชุมชนคุ้งบางกะเจ้า

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ชุมชนคุ้งบางกระเจ้า เป็นชุมชนแห่งแรกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 โดยชุมชนมีสิทธิ์แต่ผู้เดียวในการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย ผลิต ขาย ส่งออก หรือจำหน่ายซึ่งส่วนขยายพันธุ์ของส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรส

2. ชุมชนคุ้งบางกระเจ้าสามารถรักษาส้มเขียวหวานพันธุ์เทพรส ซึ่งมีเอกลักษณ์ของพันธุ์ คือเป็นซากพืชโบราณที่มีชีวิต (Living fossil) ที่เกือบจะสูญหายไป (มีลักษณะเด่น คือความทนต่อสภาพดินเค็ม มีหนามยาว เนื้อในหวานกรอบ ไม่มีรสเปรี้ยว แม้ผลยังอ่อน เมื่อปอกเปลือกเส้นใยผนังผลด้านในจะติดเปลือกออกมา) ให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต และเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สามารถช่วยให้ชุมชนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. มีชุมชนต้นแบบที่เข้มแข็ง และเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชให้กับชุมชนอื่นๆ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ และสามารถขึ้นทะเบียนชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ต่อไปได้

7. กรมส่งเสริมสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล คุ้มครองระบบสหกรณ์ และให้บริการคำแนะนำและส่งเสริมแก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้ดำเนินการตามอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ รวมถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีพันธกิจสำคัญประการหนึ่งในการขยายเครือข่ายความร่วมมือและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อการพัฒนาระบบสหกรณ์ และส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางด้านการบริหารจัดการและด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระบบสหกรณ์ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนโครงการในระดับกรม และกองพัฒนาสหกรณ์นอกภาคเกษตรและสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ เป็นหน่วยงานสนับสนุน สำหรับในส่วนภูมิภาค ได้มอบหมายให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดดำเนินการในพื้นที่

กรมส่งเสริมสหกรณ์ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ ***"โครงการข้าวสารสหกรณ์ช่วยชาวนา อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดสกลนคร"*** มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ช่วยเหลือเกษตรกรสมาชิกที่ทำนาให้ได้รับรายได้ที่เป็นธรรมจากการขายข้าวในช่วงสถานการณ์ราคาตกต่ำ
2) เพิ่มปริมาณการแปรรูปเป็นข้าวสารในระบบสหกรณ์สร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าข้าว
3) ช่วยกระจายสินค้าข้าวสารคุณภาพในขบวนการสหกรณ์สู่ผู้บริโภค

ขอบเขตการดำเนินงาน

จากปัญหาราคาข้าวเปลือกตกต่ำ ในปีการผลิต 2559/60 โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในขณะนั้น ราคาตันละ 7,000 บาท ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน รัฐบาลจึงมีนโยบายเพื่อช่วยเหลือให้เกษตรกรได้รับราคาข้าวเปลือกที่เป็นธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ ประสานความร่วมมือกับขบวนการสหกรณ์ให้ช่วยเหลือดึง Supply ข้าวเปลือก โดยการรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่ในราคานำตลาด ไม่ให้ราคาข้าวเปลือกในพื้นที่ตกต่ำเกินไป แล้วนำมาแปรรูปเป็นข้าวสารกระจายสู่ตลาด

โครงการข้าวสารสหกรณ์ช่วยชาวนา อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดสกลนคร กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ประสานความร่วมมือกับ***สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด จังหวัดร้อยเอ็ด*** ซึ่งมีความพร้อมสูงในการผลิตข้าวสารที่มีคุณภาพและสามารถกำหนดราคารับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่ได้ในราคานำตลาด โดยมี

คณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ เป็นผู้กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือต่างๆ และมี***นางบุญเกิด ภานนท์ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด และนางสาวบุญล้วน อุดมพันธ์ ผู้ช่วยผู้จัดการ*** เป็นผู้มีบทบาทหลักในการกำกับดูแลการผลิตและการแปรรูปเป็นข้าวสารให้มีคุณภาพ รวมทั้งกระจายข้าวสารของสหกรณ์ฯ ไปยังจุดจำหน่ายหรือเครือข่าย

ทั้งนี้ในการเพิ่ม Demand ข้าวสารสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ประสานความร่วมมือกับทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เปิดจุดจำหน่ายข้าวสารภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นช่องทางให้ข้าวสารสหกรณ์วางจำหน่ายและให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยตรง และประสานความร่วมมือกับห้างสรรพสินค้าในการนำข้าวสารสหกรณ์ไปจัดจำหน่าย จัดตลาดการเกษตร และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค โดยมีกลไกควบคุมคุณภาพด้วยระบบการผลิตที่ทันสมัย มีโรงเก็บข้าวเปลือกไซโลเย็นควบคุมความชื้นก่อนทำการสีข้าว และมีคณะทำงานควบคุมคุณภาพ เพื่อให้แน่ใจว่าได้ข้าวเกรดที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดอย่างสม่ำเสมอ พร้อมการจัดทำประชาสัมพันธ์ข้าวสารของโครงการฯ ที่เป็นการนำหลักการ “การมีส่วนร่วมของประชาชน”เข้ามาบริหารจัดการ โดยนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว สหกรณ์ โรงสี ร้านค้า และประชาชนที่บริโภคข้าวสารที่มีคุณภาพและราคาถูก

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. จากช่วงสถานการณ์ราคาข้าวเปลือกตกต่ำ เกษตรกรได้รับรายได้ที่เป็นธรรม จากราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ ณ ความชื้นที่ 15 % ก่อนมีโครงการราคาตันละ 7,000 บาท ระหว่างดำเนินโครงการ เพิ่มขึ้นเป็นตันละ 11,000 บาท เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

2. เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าข้าวของประเทศ เฉพาะในระบบสหกรณ์เพิ่มขึ้น 656.180 ล้านบาท (มูลค่าข้าวเปลือก 298.100 ล้านบาท มูลค่าข้าวสาร 358.083 ล้านบาท)

3. ขบวนการสหกรณ์ มีลูกค้าข้าวสารสหกรณ์รายใหม่เป็นจำนวนมาก ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ห้างโมเดิร์นเทรด และภาคเอกชน เช่น การอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และการนิคมอุตสาหกรรมได้สั่งซื้อข้าวสารจากสหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างต่อเนื่อง เกิดความร่วมมือและการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งสิ้นประมาณ 151 หน่วยงาน

8. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ปปส.) สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และอำนวยการให้มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดจนการติดตามประเมินผล ตรวจสอบ และเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติด

สำนักงาน ปปส. ได้กำหนดยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคม ให้ปลอดภัยจากยาเสพติด และสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว โดยกำหนดให้สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยส่วนป้องกันยาเสพติดในชุมชน มีหน้าที่ในการประสานผลักดันการนำนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ กรอบทิศทางการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

สำนักงาน ปปส. สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ ***"โครงการกุดตะกาบโมเดล"*** มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1) ลดปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่มีปัญหารุนแรงลงให้อยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตปกติของคนในชุมชน
2) ลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยนำผู้เสพฯ เข้าบำบัดรักษาเพื่อให้คนในชุมชนมีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรมที่ส่งผลต่อชีวิตและทรัพย์สิน
3) สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติดได้

ขอบเขตการดำเนินงาน

สำนักงาน ปปส. ให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อให้ให้เกิดความเดือดร้อนของประชาชนมากที่สุด และต้องมีการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน และสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน โดย*มุ่งเน้นการเฝ้าระวังมากกว่าปราบปราม เน้นความสำคัญของผู้ไม่ค้า ไม่เสพ* การหาข่าวเชิงลึก/ลับ ป้อนให้หน่วยงานรัฐ การเฝ้าระวังติดตามสภาพปัญหายาเสพติดในระดับครัวเรือนที่ผ่านการบำบัด (อสม.) ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการที่ใช้ในการดำเนินการ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จึงได้กำหนดให้***บ้านกุดตะกาบ ตำบลวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร*** เป็นพื้นที่ของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด เนื่องจากเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดระดับรุนแรง เยาวชนมีการมั่วสุมเสพยาเสพติด สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน กลุ่มผู้นำ/แกนนำยังขาดความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความกลัว

และไม่กล้าเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงเกิดเป็นกุดตะกาบโมเดล ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่ใช้การมีส่วนร่วมของประชาชน

โดย สำนักงาน ปปส. ภาค 4 ร่วมกับฝ่ายปกครอง โรงเรียน วัด และผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านกุดตะกาบจัดทำเวทีประชาคม เพื่อรับรู้ปัญหาและแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันของชาวบ้าน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืน กระบวนการแก้ไขปัญหาจึงมุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร สาธารณสุข วัด โรงเรียน และหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้นำชุมชนและประชาชน และสร้างเครือข่ายแก้ปัญหายาเสพติด โดยจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชนและจิตอาสา, โครงการโรงเรียนผู้นำเพื่อให้ได้ผู้นำเป็นแกนขับเคลื่อน (ผู้ผ่านการอบรมโครงการชุมชนเข้มแข็ง จำนวน 25 คน) และ*ตั้งชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) โดยการบูรณาการจากคณะกรรมการหมู่บ้าน/คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งพลังภาคประชาชนและประชาชนจิตอาสาในหมู่บ้าน จำนวน 50 คน* เพื่อดำเนินการตามแผน/โครงการเฝ้าระวังยาเสพติดโดยการเดินเวรยาม เพื่อป้องปราม กดดันและหาข่าว สนับสนุนหน่วยงานภาครัฐ สำหรับด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด ศอ.ปส.อ. โดยฝ่ายปกครองและตำรวจ จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนจิตอาสาในการทำหน้าที่เป็น ชรบ. และสำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนงบประมาณและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ชุด ชรบ. รวมทั้งเพื่อให้เกิดความยั่งยืน สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับวัดและโรงเรียนในพื้นที่จัดทำโครงการสร้างภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติดเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ครู เด็ก เยาวชนและผู้ปกครองในพื้นที่ให้เกรงกลัวต่อการกระทำความทำผิดด้านยาเสพติด

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน

2. ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งเข้ามาร่วมแก้ไขเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยชุมชน/กล้าให้ข้อมูลข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้สภาพปัญหายาเสพติดและกลุ่มผู้ค้าในหมู่บ้านลดลงอย่างมาก

3. ชุมชนมีความสงบเรียบร้อย ซึ่งปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จมาจากผู้นำในชุมชนให้ความสำคัญและร่วมมือกับภาคประชาชนในการเข้ามาเป็น ชรบ. เพื่อสนับสนุนการทำงานของแกนนำหมู่บ้าน โดยการมีชุด ชรบ. จำนวนหมู่บ้านละ 25 คน ทำหน้าที่เดินเวรยามอย่างมีประสิทธิภาพ มีการขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการของภาคประชาชนอย่างเป็นระบบ

9. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.พม.) มีภารกิจเป็นศูนย์กลางการบริหารของกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์และแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากรและบริหารราชการทั่วไปของกระทรวง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง

สป.พม. ได้กำหนดยุทธศาสตร์ผนึกกำลังทางสังคมจากทุกภาคส่วนและเสริมสร้างธรรมาภิบาล และเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาระบบการให้บริการทางสังคม โดยมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานกับองค์กรเครือข่ายในจังหวัด ทั้งภาครัฐและเอกชน

สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่าง คือ ***"โครงการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา"*** มีวัตถุประสงค์ เพื่อขจัดข้อจำกัดและอุปสรรคของสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของคนพิการในท้องถิ่นที่มีภาวะความยากลำบากในการดำรงชีวิตและปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันในที่อยู่อาศัย, สนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันในที่อยู่อาศัยได้โดยสะดวกมีความมั่นคงปลอดภัยและถูกสุขอนามัย และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมมามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนและรับผิดชอบต่อสังคม โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในและนอกพื้นที่ รวมทั้งเพื่อพัฒนาต้นแบบการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยแก่คนพิการในชุมชน

ขอบเขตการดำเนินงาน

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นได้จัดทำแผนการยกระดับความเป็นอยู่ด้านที่อยู่อาศัยอย่างเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล โดยมอบให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา สำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมในระดับพื้นที่ พบว่าจากจำนวนประชากรในพื้นที่อำเภอโนนแดงทั้งหมดจำนวน 25,600 คน มีคนต้องการที่อยู่อาศัยประมาณหนึ่งร้อยคนเศษ และในกลุ่มดังกล่าวเป็นคนพิการที่ต้องการที่อยู่อาศัย และคนพิการที่มีปัญหาที่อยู่อาศัยต้องการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย จำนวน 96 หลัง จึงได้เริ่มดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 มาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ จำนวน 96 หลัง สป.พม. ร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา ทำหน้าที่เป็น Facilitator กระตุ้น สนับสนุนการดำเนินงาน เริ่มจาก ***อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ชมรมผู้พิการอำเภอโนนแดง*** สำรวจข้อมูลและแจ้งข่าวสารโครงการ และ*จัดการประชุมหารือร่วมกันระหว่าง อพม. ชมรมผู้พิการโนนแดง อบต. ผู้นำชุมชน* เพื่อกำหนดเกณฑ์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล กำหนดเป้าหมายที่จะดำเนินการนำเสนอต่อที่ประชุมอำเภอเพื่อขอความเห็นชอบ และกำหนดมาตรการและขั้นตอนในการดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้พิการ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงจัดให้มีการประชุมเพื่อออกแบบที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมร่วมกัน ระหว่าง *ผู้พิการ คณะกรรมการ (ภาคส่วนด้านสังคม ภาคประชาชนในพื้นที่) ผู้นำชุมชน นายช่างผู้ชำนาญการจาก อบต. และนายช่างที่อยู่ในชุมชน* เพื่อให้ได้รูปแบบที่อยู่อาศัยและประมาณการค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และจัดการระดมทุน ทรัพยากรจาก อบต., อบจ., ภาคเอกชนและประชาชน เพื่อเป็นทุนและวัสดุที่ใช้ในการดำเนินการ

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ในปี 2547 - 2560 ได้ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการในอำเภอโนนแดง จำนวน 31 ราย ทำให้ผู้พิการมีที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขอนามัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. เกิดการบูรณาการการทำงานจากทุกภาคส่วนในชุมชน ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้พิการเพิ่มมากขึ้น ผู้พิการได้รับการดูแลจากคนในชุมชน

10. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สป.ทส.) มีภารกิจในการกำกับ ดูแล ควบคุม สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และบูรณาการความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกระดับ พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงรุก

สป.ทส. ได้กำหนดพันธกิจในการบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในประเทศ ประชาคมอาเซียนและระหว่างประเทศ และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการรักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ได้กำหนดให้ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (สสค.) มีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมระดับภาค รวมทั้งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) มีหน้าที่ในการส่งเสริมเผยแพร่และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสงวนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัด

สป.ทส. สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ ***"โครงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง"*** มีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ และเพิ่มคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก

ขอบเขตการดำเนินงาน

สป.ทส. ได้ปรับบทบาทการทำงานจากการทำงานตามกฎหมาย มาเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินโครงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง และมอบหมายให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6 (สสภ.6) ดำเนินโครงการฯ

สสภ.6 ขับเคลื่อนโครงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ผ่านทางสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) อ่างทอง สิงห์บุรี และนนทบุรี โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่ เพื่อจัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วย ***อาสาสมัครพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) และเครือข่ายประชาชนในพื้นที่*** และสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเชิงพื้นที่ในการดำเนินงานเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง (จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี นนทบุรี) ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน เนื่องจาก ทสจ. และ อปท. เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับประชาชน ส่วน สสภ.6 ทำหน้าที่สนับสนุนทางวิชาการและงบประมาณ

ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง รับผิดชอบแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำน้อยในช่วงที่ไหลผ่านจังหวัด, พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี รับผิดชอบแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อยและแม่น้ำลพบุรี ในช่วงที่ไหลผ่านจังหวัด, พื้นที่จังหวัดนนทบุรี รับผิดชอบแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงที่ไหลผ่านอำเภอปากเกร็ด อำเภอเมืองและอำเภอบางกรวย ซึ่งคุณภาพของน้ำเข้าสู่สภาพเสื่อมโทรม โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดนนทบุรี มีแนวโน้มเสื่อมโทรมมากขึ้นจนไม่สามารถนำมาอุปโภคได้

ในการดำเนินโครงการ สสภ.6 ร่วมกับ ทสจ. อ่างทอง สิงห์บุรี นนทบุรี ประสานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ อุตสาหกรรมจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด เกษตรจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนความรู้ให้แก่เครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ในการใช้อุปกรณ์ตรวจวัดคุณภาพน้ำ และการอ่านค่าและร่วมกับเครือข่ายฯ ส่วนการกำหนดพื้นที่และจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ดำเนินการโดยมี ทสม. เป็นผู้ตรวจและรายงานผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ ทั้งในภาวะปกติและเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน ด้วยชุดตรวจวิเคราะห์ภาคสนามในพื้นที่ของตนเอง และรายงานผลให้ ทสจ. รับทราบทุกสัปดาห์ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ตรวจวัดคุณภาพน้ำ ประชาสัมพันธ์และเครือข่ายประสานงานในพื้นที่

ทั้งนี้ ทสจ. ได้เชื่อมโยงการดำเนินการร่วมกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เพื่อเพิ่มศักยภาพเครือข่ายฯ ในการเฝ้าระวังการซักซ้อมการเตือนภัย และเชื่อมโยงเครือข่ายกับเครือข่ายการประปานครหลวง เครือข่ายการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และเครือข่าย ปตท. เพื่อบูรณาการและส่งเสริมการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมและการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ โดยมีการจัดเวทีสัมมนาเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายระดับลุ่มน้ำเพื่อให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องกัน

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. เกิดเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ใน 3 จังหวัด จำนวน 23 เครือข่าย เครือข่ายผู้นำเยาวชนอนุรักษ์แม่น้ำสายหลัก จำนวน 10 โรงเรียน และเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำคลอง จำนวน 22 เครือข่าย

2. ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและเกิดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนตนเองมากยิ่งขึ้น

11. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจในการพัฒนายุทธศาสตร์และแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวง เพื่อการบรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง ตลอดจนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สำนักงานปลัดกระทรวงเป็นศูนย์การบริหารราชการ

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้กำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมและสนับสนุนงานยุติธรรมเพื่อประชาชน มุ่งที่จะพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรม โดยดำเนินการผ่านสำนักงานยุติธรรมจังหวัดและอาสาสมัครยุติธรรมชุมชน รวมถึงการพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน และการพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการบริหารของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และมอบให้ส่วนนโยบายและยุทธศาสตร์ยุติธรรมชุมชนและยุติธรรมจังหวัด เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการขับเคลื่อนหรือส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เสนอโครงการตัวอย่างคือ ***"โครงการขับเคลื่อนยุติธรรมชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน: ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชามีส่วนร่วม"*** ซึ่งสำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่นได้จัดทำแผนการ***ขยายผลการดำเนินงานจาก โครงการพัฒนาและส่งเสริมยุติธรรม***

ชุมชนเพื่อการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน: กิจกรรมการขับเคลื่อนและการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน *ที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2559 ในระดับดี* โดยมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น เป็นต้นแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปสู่การขยายผลใน 3 พื้นที่จังหวัดขอนแก่น คือ 1) ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ 2) ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเมืองเก่าพัฒนา อำเภอเวียงเก่า 3) ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลวังชัย อำเภอวังชัย ในการดำเนินโครงการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) และเครือข่ายยุติธรรมชุมชนระดับตำบลที่กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งนำร่องขึ้นให้มีศักยภาพสูงในการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนภารกิจในการให้บริการประชาชนในพื้นที่ด้านความยุติธรรม และให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนและเครือข่ายยุติธรรมชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมทั้งส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตการดำเนินงาน

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการให้เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ ให้ชุมชน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในรูปแบบการทำงานของ “ศูนย์ยุติธรรมชุมชนต้นแบบ” โดยเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนงบประมาณ เป็นพี่เลี้ยงและให้การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหุ้นส่วนหรือเครือข่ายในการการดำเนินงานและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่เครือข่ายยุติธรรมชุมชน ศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่

การดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการยุติปัญหาข้อพิพาทและสร้างความสมานฉันท์ให้กับชุมชนในพื้นที่ การจัดทำแผนป้องกันอาชญากรรมโดยชุมชน การเยียวยาให้กับผู้เสียหาย และการคืนคนดีสู่สังคม ที่มีการทำงานบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยและผู้นำชุมชนในพื้นที่

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่ ดำเนินการโดยคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 1) อาสาสมัครยุติธรรมชุมชน 2) คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน 3) ที่ปรึกษาคณะกรรมการ 4) คณะอนุกรรมการด้านต่างๆ 5) คณะทำงาน 6) กลุ่มจิตอาสาต่างๆ ซึ่งดำเนินการตามภารกิจของศูนย์ยุติธรรมชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมในชุมชน, การรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ เบาะแสการกระทำผิดกฎหมายและปัญหาความเดือดร้อน, การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท, การเยียวยาหรือเสริมพลังแก่เหยื่ออาชญากรรมและความรู้สึกของชุมชน และการรับผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติกลับสู่ชุมชน โดยการขยายผลใน 3 พื้นที่ คือ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์, ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเมืองเก่าพัฒนา อำเภอเวียงเก่า และศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลวังชัย อำเภอวังชัย ได้นำวิธีบริหารการมีส่วนร่วม***แบบ 4 ช*** (ชี้ช่อง ช่วยเหลือ เชื่อมั่น เชิดชู) ของตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ***มาปรับเป็น 5 ช*** (ชวน/เชื่อม, ชง/ช้อน, ชม/เชียร์, เช็ค, เชื่อมั่น) ***และใช้ปรัชญาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน 3 รัก*** คือ รักเพื่อนบ้าน รักชุมชน และรักบริการ มาดำเนินการ

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระจายงานบริการด้านการอำนวยความยุติธรรมสู่หมู่บ้าน เกิดการต่อยอดกิจกรรมในชุมชน โดยการที่คนในชุมชนเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายยุติธรรม ร่วมปฏิบัติงานในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ หรือในบางกรณี สามารถให้คำปรึกษาข้อกฎหมายได้ในเบื้องต้น

2. มีเครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายยุติธรรมชุมชน คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน อาสาสมัครต่างๆ ผู้นำธรรมชาติ ร่วมมือกันทำงาน ถ่ายทอดความรู้ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ประชาชนทราบถึงสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนช่องทางการให้บริการจากรัฐมากขึ้น

3. ประชาชนผู้ที่เดือดร้อน/มีปัญหาข้อพิพาท ได้รับบริการ ไม่เสียเวลาและลดค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรม เกิดความเชื่อมั่น ไว้ใจการให้บริการของเจ้าหน้าที่รัฐ

ความสำเร็จตามภารกิจของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ใน 3 พื้นที่ขยายผล

	ภารกิจของศูนย์ฯ	พื้นที่ 1	พื้นที่ 2	พื้นที่ 3
1	ป้องกันและควบคุมอาชญากรรมในชุมชน (ครั้ง)	15	3	1
2	รับเรื่องราวร้องทุกข์ แจ้งเบาะแสและปัญหาความเดือดร้อนของผู้ด้อยโอกาส (ครั้ง)	2	6	2
3	ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท (ครั้ง)	3	9	7
4	เยียวยาเสริมพลังแก่เหยื่ออาชญากรรมและความรู้สึกของชุมชน (ครั้ง)	10	4	1
5	รับผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติกับศูนย์ชุมชน (ครั้ง)	4	18	6

หมายเหตุ :

พื้นที่ 1: ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์

พื้นที่ 2 :ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเมืองเก่าพัฒนา อำเภอเวียงเก่า

พื้นที่ 3 :ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลวังชัย อำเภอวังชัย

รางวัลระดับดี

1. กรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง และชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2564” และในปี 2560 กรมการพัฒนาชุมชนมุ่งมั่นขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนเข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อก้าวไปสู่ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข” โดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการประกาศเจตนารมณ์ในการปฏิบัติภารกิจหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการสื่อสารนโยบายและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคผ่านช่องทางที่หลากหลาย นอกจากนี้ มีกลไกในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด นำนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ และมีการมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบงานส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน รวมทั้ง ยังได้จัดทำแผนงาน (Roadmap) เพื่อเป็นกรอบในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไว้ในแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560 - 2564

กรมการพัฒนาชุมชน มีการสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน โดยมีช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนที่หลากหลาย ได้แก่ เว็บไซต์กรมการพัฒนาชุมชน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์) คู่มือ จุลสาร การจัดประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย การจัดกิจกรรมและนิทรรศการ การแจ้งข่าวสารกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และการติดตั้งกล่องหรือตู้รับฟังความคิดเห็น จัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมประจำกรม มีระบบการจัดการเรื่องร้องเรียนและข้อเสนอของประชาชน โดยมีเจ้าหน้าที่คัดกรองเรื่องส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ เสนอแนวทาง และดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วรายงานให้ผู้บริหารและผู้ร้องเรียนทราบ รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากรในโครงการ/กิจกรรมที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

กรมการพัฒนาชุมชน สมัครรับเข้ารับการเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่างคือ ***"โครงการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์"*** มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1) เป็นการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชนเผ่า
2) ส่งเสริมให้เป็นอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน
3) พัฒนายกระดับพื้นที่ผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมการพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยราช ได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของแม่บ้านที่มีอาชีพการทอผ้าเป็นกลุ่มอาชีพการ

ทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 20 คน โดยมีนางสำเริง โกติรัมย์ เป็นประธานกลุ่มฯ กลุ่มมีการระดมเงินหุ้น ได้เงินจำนวน 10,000 บาท เพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานในระยะแรกที่ก่อตั้งกลุ่มผลิตผ้าไหมที่มีสีสัน ลวดลายแบบดั้งเดิมตามที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ยังไม่สามารถจำหน่ายตลาดภายนอกชุมชนได้ ยอดจำหน่ายเพียงปีละ 10,000 บาทเศษ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยราช จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนากลุ่มอาชีพการทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ให้ชุมชนมีรายได้ที่สูงขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยราช มีบทบาทเป็น Key Actor ในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มสมาชิกเครือข่ายชุมชนที่เหนียวแน่น มีการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ใช้กระบวนการแผนชุมชน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนารูปแบบลายผ้า เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตไหม การแปรรูป การตลาด โดยใช้กลไกคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน

ต่อมาสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยราชได้ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็น Network Manager ในการบูรณาการความร่วมมือกับส่วนราชการในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ศูนย์หม่อนไหมฯ เฉลิมพระเกียรติฯ และองค์การบริหารส่วนตำบลสนวนนอก รวมถึงทำหน้าที่ในฐานะเป็น Partnership ในการสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าไหมในเรื่องขององค์ความรู้ ตั้งแต่ต้นน้ำ (การปลูกหม่อนเพื่อให้ได้ไหมที่มีคุณภาพ) จนถึงปลายน้ำ (การมีตลาดรองรับ) รวมถึงบูรณาการความร่วมมือกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคีบุรีรัมย์ (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด ในการขยายผล การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และการตลาดที่มั่นคง

ในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน เครือข่ายชุมชนที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงกับโครงการ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน จัดเวทีการเรียนรู้ เพื่อการจัดทำแผนชีวิตชุมชน มีการวิเคราะห์เชิงลึกในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต การเมือง ความสงบเรียบร้อยและการบริหารชุมชน โดยพิจารณาปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวิถีชีวิตหลักและในวงกว้าง หารือและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา กำหนดแนวทางในอนาคต จัดทำแผนงาน/โครงการในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่ม มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน เช่น หาวัตถุดิบ แปรรูป ประชาสัมพันธ์ มีการนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมาลงทะเบียน OTOP จนได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาวและระดับ 5 ดาว โดยกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มได้ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมาอย่างต่อเนื่อง จนผ้าไหมบ้านสนวนนอกเป็นผ้าไหมที่มีคุณภาพดี มีชื่อเสียง ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ เป็นที่ต้องการของตลาด จุดเด่นของกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก คือ มีกระบวนการผลิตครบทุกขั้นตอน ประกอบด้วย กระบวนการต้นน้ำ ได้แก่ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม การฟอกย้อม กระบวนการกลางน้ำ ได้แก่ การทอผ้าไหม การมัดลาย การแปรรูป และกระบวนการปลายน้ำ ได้แก่ การตลาดที่มีการจำหน่ายสินค้า ณ ที่ตั้งของกลุ่มฯ ซึ่งปัจจุบันมีอัตราการเติบโตสูงมาก สินค้าภายในชุมชนมีการผลิตอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก เป็นกลุ่มแกนหลักในการพัฒนาลายผ้าเอกลักษณ์บุรีรัมย์ “ผ้าหางกระรอกคู่ตีนแดง”

ปัจจุบัน บ้านสนวนนอกได้มีการยกระดับการขับเคลื่อนให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP เชิงวัฒนธรรม โดยผลิตภัณฑ์ OTOP จากไหม และกระบวนการผลิตไหม ที่เป็นแนวคิดหลัก (Theme) ในการส่งเสริมและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีหน่วยงานภาคี ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท ประชารัฐรักสามัคคีจังหวัดบุรีรัมย์ (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด ให้ความร่วมมือ จนเป็นหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และเป็นเป้าหมายหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน ส่งผลให้กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกมีความเข้มแข็ง ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด สามารถขายได้อย่างต่อเนื่อง

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

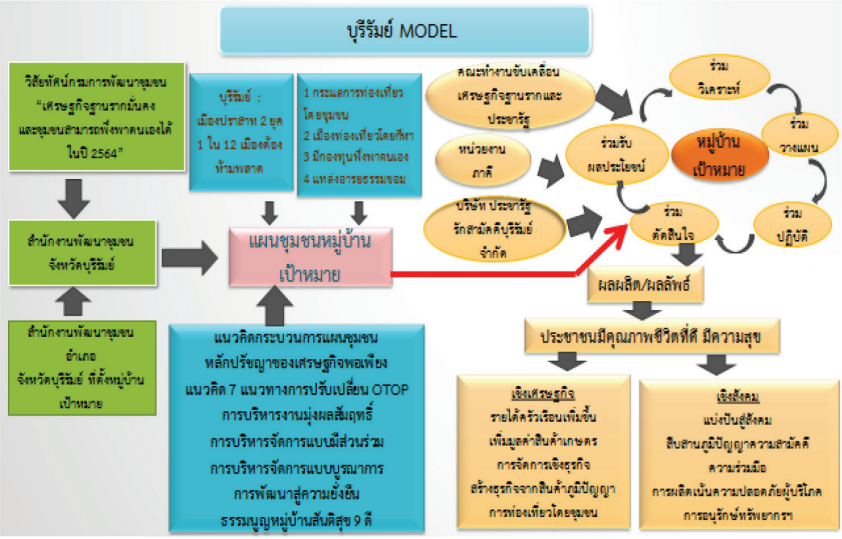
1. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด สามารถพัฒนาและยกระดับจาก OTOP 4 ดาว เป็นระดับ 5 ดาว มีแบรนด์สินค้า “สนวนไหมไทย” โดยลายผ้าเอกลักษณ์บ้านสนวนนอก คือ “ผ้าซับโสร่ง” ปริมาณการผลิตทุกประเภท ปีละกว่า 2,500 เมตร สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 45,000 บาทต่อครัวเรือน

2. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มและชุมชน ในด้านการบริหารจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน “หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านสนวนนอก” เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไหม สามารถรับนักท่องเที่ยวได้เต็มที่ 160-170 คน โดยมีรายได้จากโฮมสเตย์เดือนละประมาณ 60,000 บาท

3. กลุ่มมีการจัดสรรเงินกำไรของกลุ่มเพื่อสมทบกองทุนพึ่งพาตนเองหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นการจัดสวัสดิการของชุมชนหรือสาธารณประโยชน์ เป็นจำนวนเงินกว่า 20,000 บาท และสามารถจัดหาทุนซื้อรถกระสวยอวกาศนำเที่ยว โดยไม่ใช้งบประมาณราชการ มูลค่า 390,000 บาท

4. ประชาชนในหมู่บ้าน มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรัก ความสามัคคี ความร่วมมือของคนในชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านคุณธรรมซ่อมแซมถนน เพื่อซ่อมแซมถนนเข้าหมู่บ้าน ซึ่งแต่เดิมมีความชำรุดทรุดโทรม จนสามารถก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กได้สำเร็จ ด้วยฝีมือและน้ำพักน้ำแรงของชาวบ้าน โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินจากภาครัฐ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ตั้งชื่อให้ถนนเส้นนี้ว่า ถนน “สู่สวรรค์”

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

2. กรมปศุสัตว์

กรมปศุสัตว์ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางและนโยบาย การควบคุม การกำกับ การส่งเสริม การวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปศุสัตว์ รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพด้านการปศุสัตว์ เพื่อให้มีปริมาณสัตว์เพียงพอ และมีมาตรฐาน ถูกสุขอนามัย ปราศจากโรค สารตกค้าง และสารปนเปื้อน มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

กรมปศุสัตว์ ได้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยกำหนดไว้แผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2556 - 2560 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างและพัฒนาเครือข่ายด้านปศุสัตว์ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านปศุสัตว์ ตั้งแต่กระบวนการผลิตสัตว์ การผลิตอาหารสัตว์ การฆ่าสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์ ทั้งนี้ บริหารได้ให้นโยบาย แนวทางการดำเนินงานกับบุคลากร ภายใต้ปรัชญา 3 มี คือ “มีความต้องการร่วม มีความสนใจร่วม และมีผลประโยชน์ร่วม” โดยอาศัยกลไกของกระบวนการ 5 ช ประกอบด้วย 1) ชี้ : ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ทราบถึงสิทธิและโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ 2) ชวน : ชักชวนให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนใช้สิทธิและโอกาสที่พึงมี เข้ามามีส่วนร่วม 3) เชิญ : เชิญผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพ มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด เข้ามามีส่วนร่วม 4) ช่วย : ช่วยพัฒนาศักยภาพผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ให้มีความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ ให้มีความสามารถช่วยตนเองและช่วยผู้อื่น โดยทำให้เป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านปศุสัตว์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้แก่ผู้อื่น และ 5) เชิดชู : ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่มีความโดดเด่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการปศุสัตว์ และประสบความสำเร็จ

กรมปศุสัตว์ ได้ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนงาน/ โครงการต่างๆ ทั้งด้านพันธุ์สัตว์ พืชอาหารสัตว์ ยาสัตว์ และวัสดุ ให้แก่เครือข่ายเกษตรกร สนับสนุนสัตว์พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรฟาร์มเครือข่าย นำไปขยายพันธุ์และเป็นแหล่งกระจายพันธุ์ของกรมฯ การสร้างความรู้ ทักษะ เพื่อเพิ่มศักยภาพของอาสาปศุสัตว์ ให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ของกรมฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการสร้างเครือข่ายเกษตรกรด้านการปศุสัตว์ และสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้องภาคประชาชน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยจัดช่องทางการสื่อสารข้อมูลที่จำเป็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM Forum) เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี จัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายอาสาปศุสัตว์ เครือข่ายสัตว์พันธุ์ดี เครือข่ายพืชอาหารสัตว์พันธ์ดี เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีระหว่างกลุ่มเครือข่าย เจ้าหน้าที่ของกรมฯ และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้หน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์เกิดบรรยากาศในการพัฒนากระบวนงานและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้กับงานบริการของกรมฯ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กรมปศุสัตว์ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ ***"โครงการพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายคลัสเตอร์แพะสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี"***

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการ ร่วมกับผลิต เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีคุณภาพได้มาตรฐาน
2) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน ส่งผลให้เกษตรกรในการเลี้ยงแพะให้เป็นอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่มั่งคั่ง และเกิดความยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมปศุสัตว์ ได้มองเห็นโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมการเลี้ยงแพะให้เป็นอาชีพที่มั่นคง เกษตรกรมีรายได้ที่มั่งคั่ง และเกิดความยั่งยืน เพราะความต้องการบริโภคเนื้อแพะมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม ปัจจุบันมีความต้องการ 8,000 ตัวต่อเดือน แต่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อย การผลิตมีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้กระบวนการผลิตที่มีต้นทุนสูง การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังไม่เข้าถึงเกษตรกรได้เท่าที่ควร ประกอบกับจังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะอำเภอสวนผึ้ง เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรสมบูรณ์ เช่น แหล่งอาหารตามธรรมชาติ มีระบบนิเวศ สภาพอากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงแพะเป็นอาชีพ

สำนักงานปศุสัตว์เขต 7 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสวนผึ้ง ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจปัญหา ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่จังหวัด และพื้นที่ใกล้เคียง ในการสร้างการรวม

กลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ในการเพิ่มศักยภาพการผลิต และรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งพัฒนากลุ่มเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในอำเภอสวนผึ้ง ให้มีความเข้มแข็ง โดยนำกลุ่มของธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันดำเนินกิจกรรม ร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยง และเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร ในลักษณะของ Cluster เป็น “กลุ่มเครือข่ายคลัสเตอร์แพะสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” เพื่อยกระดับความสามารถการแข่งขัน และผลิตภาพของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยกรมปศุสัตว์จะเป็นตัวกลางในการประสานการพัฒนา ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาให้กลุ่มเกษตรกรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

เกษตรกรในฐานะสมาชิกของกลุ่มเครือข่ายคลัสเตอร์แพะสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย แผนการผลิตแพะ ระยะสั้น ระยะยาว และกลยุทธ์ในการพัฒนาของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เสนอกิจกรรม โครงการต่างๆ วิธีการพัฒนาปรับปรุงเพิ่มผลิตภาพการผลิต เพื่อจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์คลัสเตอร์แพะสวนผึ้ง (ราชบุรี) ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เช่น การร่วมกันปลูกพืชอาหารสัตว์ การร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิต การร่วมการขายผลผลิต แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเลี้ยงแพะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งร่วมติดตามผลการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ โดยกรมปศุสัตว์เป็นผู้ประสานความร่วมมือ (Facilitator) กับหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น ในการสนับสนุนองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น การบริหารจัดการฟาร์ม การปรับปรุงพันธุ์ การดูแลเลี้ยงดูสัตว์

การพัฒนาดินเพื่อปลูกพืชอาหารสัตว์ การจัดการอาหารสัตว์ การจัดการของเสียจากแพะ การจัดตั้งและดำเนินธุรกิจสหกรณ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์เนื้อแพะ รวมถึงการตลาด เป็นต้น และจากการดำเนินโครงการกลุ่มเครือข่ายคลัสเตอร์แพะสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ส่งเสริมให้เกิดระบบการผลิตแพะผลิตภัณฑ์จากแพะ โดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง สามารถสร้างอาชีพ รายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนได้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

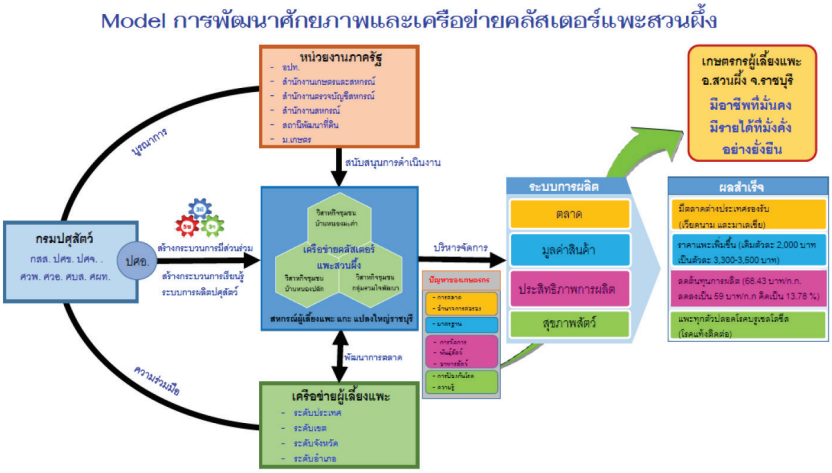
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยการบริหารจัดการด้านการปรับปรุงพันธุ์/พืชอาหารสัตว์/โรงเรือน/การดูแลสุขภาพสัตว์ที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ ส่งผลให้การเพิ่มอัตราการรอดของลูกแพะหลังคลอด/ หย่านม จาก 1.5 ต่อแม่ต่อปี มาเป็น 1.735 ต่อแม่ต่อปี สามารถลดต้นทุนการผลิตลูกแพะ จากเดิม 68.43 บาท/ก.ก. ลดลงเป็น 59 บาท/ก.ก. นอกจากนี้แพะทุกตัวในแปลงปลอดโรคบรูเซลโลซีส (โรคแท้งติดต่อ) ได้รับการตรวจรับรองเป็นฟาร์มปลอดโรคบรูเซลโลซีส ระดับ B จำนวน 74 ฟาร์ม และได้การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับความแพะเนื้อ (GAP) จำนวน 6 ฟาร์ม

2. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยสมาชิกที่เข้าร่วมแปลงใหญ่มีรายได้สุทธิหลังจากหักต้นทุนจากการผลิตแพะเนื้อ (15 ก.ก.) มีมูลค่าเพิ่มขึ้น 308.43 บาท และแพะเนื้อขุนเพศผู้ (25 ก.ก.) มูลค่าเพิ่มขึ้น 732.25 บาท และเนื้อแพะที่มีคุณภาพ สามารถเพิ่มมูลค่าจากเดิมราคาแพะเนื้อมีชีวิต (แพะขุนเพศผู้ ขนาด 25-40 กิโลกรัม) ราคา 105 บาทต่อกิโลกรัม มาเป็น 110 บาทต่อกิโลกรัม โดยกลุ่มคลัสเตอร์แพะราชบุรีมีแพะขายไม่ต่ำกว่าเดือนละ 100 ตัว ซึ่งจะขายได้ในราคากิโลกรัมละ 110 บาท คิดเป็นมูลค่า 385,000 บาท มีรายได้เพิ่ม 91,000 บาทต่อเดือน

3. อำเภอสวนผึ้ง เป็นศูนย์กลางการซื้อขายแพะเนื้อมีชีวิต แบบครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีการบริหารจัดการแปลงในรูปแบบของระบบสหกรณ์การเกษตรกรที่มีกฎหมายรองรับ สามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ทุกขั้นตอน ภายใต้การบริหารของเกษตรกรโดยเกษตรกร สมาชิกภายในกลุ่มมีมุมมองต่อสมาชิกด้วยกันดีขึ้น เกิดความสามัคคี ร่วมกันผลิตและจำหน่าย ทำให้ขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น

4. มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายผู้เลี้ยงแพะอำเภอข้างเคียงและจังหวัดข้างเคียง เพื่อเพิ่ม Supply Side ของตลาด ทำให้เพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในการต่อรองราคาสินค้า (แพะเนื้อมีชีวิต) กับพ่อค้าที่เข้ามาซื้อสินค้า (Demand Side) เกิดความยั่งยืน/มั่นคงในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเป็นแบบอาชีพหลัก โดยไม่ต้องรอคอยการช่วยเหลือจากภาครัฐ

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการพินิจเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และการสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับเข้าสู่ครอบครัวและเป็นที่ยอมรับของสังคม และได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์: “เสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม” โดยมีกลยุทธ์หลักในการรักษาเครือข่ายเดิม/หาเครือข่ายใหม่/สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเครือข่าย โดยผู้บริหารได้มีการสื่อสารนโยบายและทิศทางการบริหารราชการผ่านการประชุมข้าราชการ เว็บไซต์ และวารสารของกรมฯ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรมีทักษะเกี่ยวกับ การทำงานร่วมกับเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยง และจัดทำเป็นคู่มือสำหรับการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ กรมได้มอบหมายให้กลุ่มงานประสานกิจการเด็กและเยาวชนในแต่ละสถานพินิจฯ ทำหน้าที่ดำเนินงานและสนับสนุนงานด้านกิจกรรมชุมชน และการประสานเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่รับผิดชอบ มีการจัดสรรงบประมาณให้กับสถานพินิจฯ 77 แห่งทั่วประเทศ แห่งละ 20,000 บาท สำหรับโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาและองค์กรเครือข่ายในชุมชน เปิดช่องทางการสื่อสารสำหรับรับเรื่องร้องเรียน ข้อเสนอแนะของประชาชน ผ่านทางเว็บไซต์กรมและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ มีระบบการจัดการข้อร้องเรียน/ข้อเสนอแนะของประชาชน โดยมอบหมายเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานสรุปเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบการปรับปรุง/พัฒนางาน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สมัครเข้ารับการประเมินรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการ

ตัวอย่างคือ **“โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาและองค์กรเครือข่ายในชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน”** มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เสริมสร้างศักยภาพโรงเรียนและเครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
2) สร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายและชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้และบูรณาการงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
3) ป้องกันปัญหาอาชญากรรมในเด็กและเยาวชน
4) เด็กและเยาวชนในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรมและการกระทำความผิด และมีทักษะในชีวิตเพิ่มขึ้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดได้ดียิ่งขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรมและการกระทำความผิด

ขอบเขตการดำเนินงาน

จากสถิติปี พ.ศ. 2557 มีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกจับกุมมาดำเนินคดี ทั้งประเทศ จำนวน 36,537 ราย เฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 337 ราย ส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย จึงใช้กลไกสถานศึกษาในการขับเคลื่อน ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนคัดกรอง ป้องกันและดูแลบุตรหลาน เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นภารกิจที่ดำเนินการ โดยการแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือจากภาคประชาชาชน ภาคประชาสังคมและหน่วยงานภายนอก โดยมีเป้าหมาย

เพื่อให้ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน บำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาการกระทำความผิด และลดปัญหาอาชญากรรมในเด็กและเยาวชน

ในระยะเริ่มต้นโครงการ สถานพินิจฯ จังหวัดเชียงราย มีบทบาทเป็น Key Actor โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงราย แต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินงานโครงการ 1 สถานพินิจ 1 สถานศึกษา จัดประชุมคณะทำงานเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรม วางแผนในการดำเนินงานร่วมกันกับทุกภาคส่วน ประสานภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความร่วมมือ คัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการดำเนินงาน และเมื่อเกิดเครือข่ายการดำเนินงานแล้ว สถานพินิจฯ จังหวัดเชียงรายได้เปลี่ยนสภาพไปเป็นทั้ง Facilitator และ Network Manager ในการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของเครือข่าย โดยเครือข่ายของโรงเรียนที่ร่วมโครงการและภาคประชาชนเป็น Key Actor สำคัญ มีส่วนราชการ สถาบันการศึกษา คณะกรรมการสงเคราะห์ระดับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชน ได้แก่ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงราย โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงราย ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัดเชียงราย ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยเทคนิคเชียงราย วิทยาลัยการอาชีพเทิง ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย วิทยาลัยอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงราย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย และสำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย เป็น Partnership สนับสนุนองค์ความรู้ และทรัพยากรที่จำเป็น

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายโรงเรียนที่ร่วมโครงการและภาคประชาชนซึ่งเป็นแกนนำของชุมชน กลุ่มตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนนั้น เป็นการร่วมกันดำเนินการคัดกรองและระบุเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในสถานศึกษาโดยใช้เครื่องมือคัดกรอง เช่น แบบทดสอบ SDQ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินภาวะซึมเศร้า วางแนวทางในการดูแลเด็กและเยาวชนกลุ่มทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง ประสานความร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายในชุมชนและสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ และแนวทางในการดูแลเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน/โทษและพิษภัยของยาเสพติด ค่ายปรับพฤติกรรมนักเรียน ค่ายเยาวชนแกนนำรู้ทันภัยยาเสพติด พัฒนาทักษะชีวิต มีการสร้างระบบช่วยเหลือนักเรียน โดยตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยปรองดองสมานฉันท์ ซึ่งมีแกนนำนักเรียนซึ่งได้รับการคัดเลือก ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย เป็นต้น จนกระทั่งสุดท้ายคือการประเมินผล ทั้งหมดนี้ภายใต้การสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัด

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

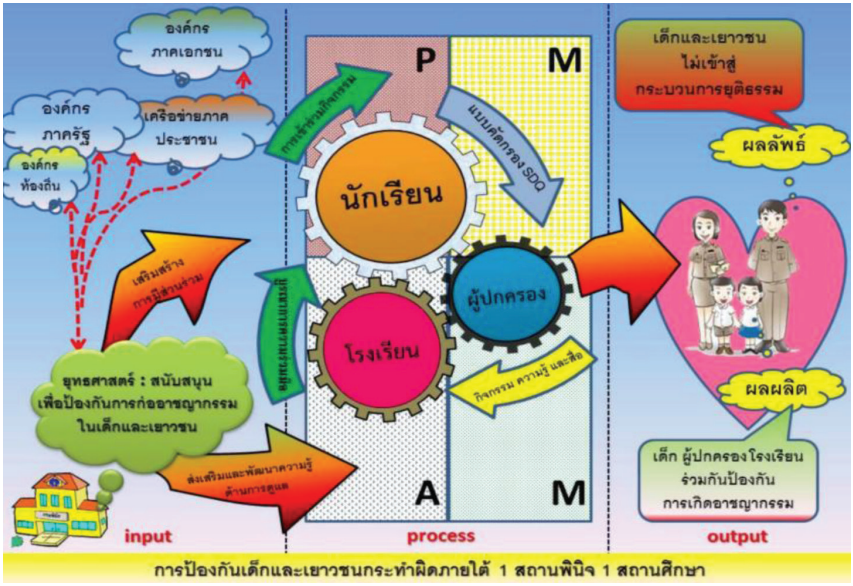
1. มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเวียงเชียงรุ้งวิทยาคม โรงเรียนเม็งรายมหาราช โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม โรงเรียนแม่ต๋ำตาดควันวิทยาคม โรงเรียนบ้านป่าซาง โรงเรียนพญาเม็งราย และโรงเรียนดอนศิลาผางามวิทยาคม มีเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 865 คน

2. ไม่พบนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการกระทำผิดและถูกจับกุมมาดำเนินคดี เด็กและเยาวชนในสถานศึกษารู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในสถานศึกษา

3. เกิดเครือข่ายในการทำงานที่เป็นภาครัฐ 14 แห่ง เครือข่ายภาคประชาชน 7 แห่ง องค์กรเครือข่ายและภาคประชาชน ตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลป้องกันปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีเครือข่ายในการสอดส่องเฝ้าระวังพฤติกรรมเด็กขณะอยู่กับชุมชน

4. เกิดโรงเรียนต้นแบบที่มีศักยภาพในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่ โรงเรียนเวียงเชียงรุ้งวิทยาคม

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

4. กรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤตินิสัยผู้ต้องขังโดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อแก้ไข ฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ และได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ “เสริมสร้างการปฏิบัติงานราชทัณฑ์โดยยึดหลักธรรมาภิบาล” โดยมีกลยุทธ์หลัก คือ “ส่งเสริมให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในงานราชทัณฑ์” นอกจากนี้ ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนตามโครงการ “ประชารัฐร่วมพัฒนาผู้ต้องขังสู่ภาคอุตสาหกรรม” ที่ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความประพฤติดีได้ฝึกทักษะการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมภายนอกเรือนจำ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการจ้างงานภายหลังพ้นโทษ รวมถึง เป็นการสร้างการยอมรับในตัวผู้กระทำผิด ด้วยการบูรณาการภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู อันเป็นการคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ ผู้บริหารได้มีการสื่อสารนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การประชุมประจำเดือน การประชุมติดตามผลการดำเนินงาน การตรวจเยี่ยมในพื้นที่ เป็นต้น มีการอบรมบุคลากรเพื่อสร้างทักษะเกี่ยวกับการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชน รวมทั้งการจัดทำคู่มือการบูรณาการเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมฯ ได้กำหนดให้ สำนักพัฒนาพฤตินิสัย

เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการอบรมและฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ตลอดจนการประสานภาคเอกชนและภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม และแสวงหาผู้ประกอบการที่จะนำงานเข้ามาฝึกวิชาชีพภายในเรือนจำ รวมทั้งที่จะรับผู้ต้องขังเข้าไปฝึกงานในสถานที่ประกอบการภายนอกเรือนจำ นอกจากนี้ กรมฯ ได้จัดทำแผนงาน (Roadmap) เพื่อเป็นกรอบในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยได้กำหนดให้มีโครงการประสานความร่วมมือการฝึกวิชาชีพกับผู้ประกอบการท้องถิ่นและภาคอุตสาหกรรม และโครงการสร้างเครือข่ายเสริมสร้างอาชีพและการมีงานทำหลังพ้นโทษ โดยมีเป้าหมายเครือข่ายของเรือนจำ/ทัณฑสถาน ในปี 2559 - 2561 ปีละ 143 แห่ง

กรมราชทัณฑ์ ได้มีการสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม/ภาคเอกชน โดยมีช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นต่างๆ ได้แก่ การประชุมร่วมกับเครือข่ายภาคเอกชน สื่อสังคมออนไลน์ (website , Facebook, Application Line) มีการสรุปประเด็นข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะจากภาคประชาชน นำเสนอผู้บริหารเพื่อสั่งการต่อไป รวมทั้งได้สนับสนุนงบประมาณในดำเนินการโครงการ/กิจกรรมที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน และอัตรากำลังในการดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนและภาคสังคมที่เข้ามาปฏิบัติงานในเรือนจำ

กรมราชทัณฑ์ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **“โครงการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขังของทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่”** มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ให้ผู้ต้องขังได้ฝึกอบรมทักษะความชำนาญด้านการทอผ้า
2) ส่งเสริมการพัฒนาพฤตินิสัยแก่ผู้ต้องขัง

3) บูรณาการการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในการจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
4) เป็นแหล่งศึกษาดูงานการทอผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ
5) คืนคนดีสู่ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมราชทัณฑ์ กำหนดนโยบายการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ได้ดำเนินการจัดทำโครงการฝึกวิชาชีพการทอผ้าไหมให้กับผู้ต้องขัง โดยการฝึกทอผ้าในช่วงแรกประสบปัญหา คือ ผ้าที่ทอได้ยังขาดความสวยงาม ไม่ได้มาตรฐาน และยังไม่สามารถนำออกจำหน่ายได้ ทำให้ผู้ต้องขังไม่มีแรงจูงใจในการที่จะฝึกวิชาชีพทอผ้า ผู้บริหารทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่จึงทบทวนและปรับกระบวนทัศน์ในการฝึกวิชาชีพทอผ้าให้แก่ผู้ต้องขังใหม่

เริ่มจากการสำรวจความต้องการของตลาดในท้องถิ่น โดยลงพื้นที่สำรวจว่าผู้บริโภคพึงพอใจที่จะซื้อผ้าทอประเภทใด รวมถึงการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสวงหารูปแบบการทอผ้าที่จะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผ้าทอ ซึ่งเป็นผลผลิตจากฝีมือของผู้ต้องขัง จากนั้นสภาวัฒนธรรมสันกำแพง เข้ามาให้การสนับสนุนปราชญ์ชุมชนด้านการทอผ้าไหมมาเป็นวิทยากรในการสอนผู้ต้องขังทอผ้าไหม ด้วยหลักสูตรที่มีความเข้มข้นในลักษณะตัวต่อตัว เพื่อคาดหวังว่า ในอนาคตผู้ต้องขังที่สามารถทอผ้าไหมได้จะสามารถเป็นวิทยากรตัวคูณ ฝึกสอนผู้ต้องขังด้วยกันเอง ให้สามารถทอผ้าไหมเป็น ตลอดจนถึงเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้ว ผู้ต้องขังสามารถพัฒนาฝีมือของตนเอง จนกลายเป็นปราชญ์ของชุมชนที่จะสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าไหม ซึ่งมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นต่อไปได้

ในระหว่างการดำเนินการฝึกวิชาชีพทอผ้าไหมให้แก่ผู้ต้องขัง ประสบปัญหาทางเทคนิคหลายประการ ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ จึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยการระดมภาคีเครือข่ายที่มีความรู้เฉพาะในแต่ละด้าน เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยฟาร์อิสทอร์น สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการ/การทำวิจัย มีปราชญ์ทอผ้าไหม (คุณวิเชียร และคุณอุสา เสนาธรรม อาจารย์ปรีชาเกียรติ บุญเกียรติ คุณคำนวล ยาประเสริฐ และคุณกิมรวย คำมอย) เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการทอผ้าแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ เป็นต้น และมีการประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องขังสมัครใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพทอผ้าไหม ให้มีจำนวนมากขึ้น

โดยกรมราชทัณฑ์ มีบทบาทเป็นกลไกหลัก (Key Actor) ในการขับ เคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายด้านการพัฒนาการฝึกวิชาชีพ มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพผู้ต้องขัง “1 คน 1 ทักษะ” โดยสนับสนุนให้เกิดภาคีความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมหม่อนไหม ศูนย์อุตสาหกรรมภาค 1 กรมทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานจัดหางานจังหวัด สถาบันการศึกษาในพื้นที่ บริษัทห้างร้านที่ทำธุรกิจด้านผ้าไหม ปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงประชาชนทั่วไป เป็นต้น เพื่อร่วมกันคิด วางแผนพัฒนากำหนดหลักสูตรตั้งแต่พื้นฐานจนครบกระบวนการ ร่วมดำเนินการ รวมถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ งบประมาณในการพัฒนายกระดับฝีมือการทอผ้า ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จนสามารถวางสินค้าจำหน่ายในสถานที่ต่างๆ เช่น ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ บริษัท กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด บริษัท Thai Silk Village จำกัด และสภาวัฒนธรรมสันกำแพง เป็นต้น

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ผู้ต้องขังมีทักษะความรู้ด้านการทอผ้าไหม โดยผู้ต้องขังที่ชำนาญทุกขั้นตอนการทอผ้าไหม สามารถเป็นครูสอนให้กับรุ่นต่อๆ ไปได้ จำนวน 7 คน และมีความชำนาญเฉพาะทางการทอผ้าไหม จำนวน 31 คน จากจำนวนผู้ต้องขังฝึกทอผ้าไหมทั้งหมด 98 คน

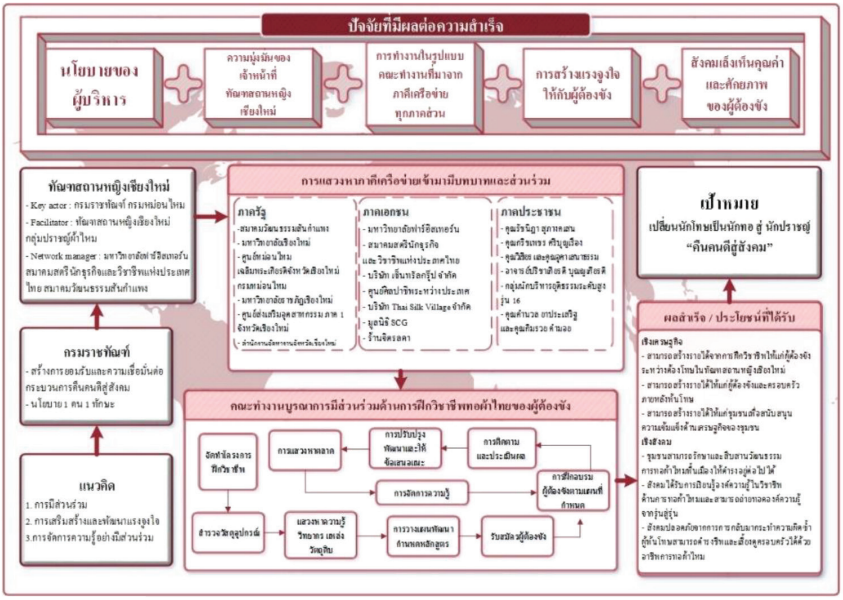
2. ผู้ต้องขังสามารถออกแบบลายผ้าไหมสำหรับทอ จำนวน 16 ลาย และได้รับเครื่องหมาย “นกยูงสีน้ำเงิน”จำนวน 14 ลาย มีลายทอผ้าไหมที่จดลิขสิทธิ์แล้ว จำนวน 1 ลาย คือ ลายนารีสานฝัน และยังอยู่ระหว่างการดำเนินการขอจดลิขสิทธิ์ จำนวน 4 ลาย มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ได้แก่ ร้านจิตรลดา บริษัท Thai Silk Village จำกัด บริษัท กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด บริษัท Carcel จำกัด ประเทศเดนมาร์ก เป็นต้น

3. ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหม (ข้อมูลปี 2558 - 2560) จำนวน 441,055 บาท ผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพทอผ้าได้รับเงินปันผลจากการรับจ้างแรงงานทอผ้าเฉลี่ย ปี 2559 จำนวน 4,500 บาท/คน เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีจำนวน 2,137 บาท/คน

4. เกิดความร่วมมือในการคืนคนดีสู่สังคม โดยการฝึกวิชาชีพและฝึกทักษะการทำงานให้กับผู้ต้องขังในสถานประกอบการนอกเรือนจำ ซึ่งในขณะนี้มีการส่งผู้ต้องขังที่มีทักษะการทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย ไปทำงานที่บริษัท Thai Silk Village จำกัด ตามบันทึกข้อตกลง (MOU)

5. ผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกวิชาชีพการทอผ้าไหม เมื่อพ้นโทษออกไปแล้วมีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การเป็นปราชญ์ชุมชน เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาชีพการทอผ้าไหมให้แก่คนในชุมชน และมีส่วนในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าไหมพื้นเมือง ให้ดำรงอยู่คู่สังคมโดยได้รับการยอมรับจากสังคม

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

5. กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่าในสินค้าเกษตร การกำหนดมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร การควบคุมคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสู่เกษตรกรเพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงในการผลิตและการประกอบอาชีพการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมการเกษตร โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนใน

การพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและเกิดความต่อเนื่องยั่งยืนในการพัฒนาการเกษตรโดยพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System) บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกรและชุมชนภายใต้องค์กรและเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ โดยผู้บริหารได้มีการสื่อสารหรือให้ทิศทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประชุมสัมมนาข้าราชการ การประชุมผ่าน VDO Conference การสื่อสารผ่าน Intranet การตีพิมพ์หนังสือนโยบายเพื่อให้ข้าราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาคใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน รวมถึง มีการพัฒนาความรู้และทักษะแก่บุคลากรเกี่ยวกับการทำงานแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ได้กำหนดหน่วยงานและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่สำหรับปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่าย กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร และกลุ่มส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอารักขาพืชและดินปุ๋ย กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย เป็นต้น

กรมส่งเสริมการเกษตร มีการเปิดช่องทางการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลที่จำเป็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนต่างๆ เช่น เว็บไซต์กรม การจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชน การจัดสัมมนาเครือข่ายต่างๆ รวมถึงสื่อสาธารณะ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วารสารกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น กรมส่งเสริมการเกษตรยังให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้สำหรับดำเนินการในโครงการ/กิจกรรมที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้กับหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่และภารกิจที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังประสานกับ

หน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการทำงาน เช่น ประสานสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ขอการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างศาลาเรียนรู้ เป็นต้น

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **"โครงการศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร: อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี"** มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชนที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเกษตร ดูแลเกษตรกร และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่างๆ

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้นำแนวคิดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ "เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเอง จึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน" มาใช้ดำเนินงาน ศพก. ให้เป็นศูนย์ของเกษตรกรและชุมชนในระดับอำเภอ ทั้งนี้ ศพก. ที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละอำเภอ จะต้องสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ในพื้นที่ โดยมีศูนย์เรียนรู้หรือฐานเรียนรู้เฉพาะทาง เช่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ เป็นต้น เป็นเครือข่ายในการเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์และครอบคลุมหลากหลายสาขาทางการเกษตร และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน ซึ่งภาคราชการจะต้องเข้าไปร่วมดำเนินการในลักษณะการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ ศพก. สามารถปฏิบัติงานได้และมีความเข้มแข็ง รวมถึงการประสานเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชนและชุมชน ตามแนวทางประชารัฐ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นศูนย์หนึ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองราชบุรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เกษตรกรยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าว ที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเพียงเพื่อการค้า ต้องการผลผลิตให้ได้มาก จึงปลูกโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม มีการใช้ปุ๋ยเคมีและใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงเกินอัตราที่กำหนด การที่เน้นเพียงให้ได้ผลผลิตสูง ทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าว ส่งผลให้ข้าวที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพต่ำ ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตข้าวสูงขึ้น ทั้งค่าแรงงาน ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมี และค่าเมล็ดพันธุ์ ประกอบกับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เกษตรกรสามารถทำนาได้เพียงครั้งเดียว คือ ข้าวนาปี ตามนโยบายรัฐบาลที่ให้งดการทำนาปรัง เนื่องจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำนา ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร และจัดตั้ง ศพก.ขึ้น โดยมี ***นายวลิต เจริญสมบัติ*** เกษตรกรต้นแบบที่ทำอาชีพการเกษตรโดยพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จ เป็นผู้ที่ชุมชนยอมรับและเชื่อถือ เป็นประธานศูนย์และเป็นแกนนำหลักในภาคส่วนของเกษตรกรต้นแบบในการขับเคลื่อนและพัฒนา เปลี่ยนแนวคิดและการปฏิบัติของเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิต ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี โดยเริ่มจากการปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองเพื่อให้เห็นเป็นตัวอย่าง มีแปลงตัวอย่าง การลองผิดลองถูก จนประสบความสำเร็จ นำไปสู่การจัดทำเป็นหลักสูตรและตั้งสถานีเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องการจัดการดินปุ๋ยในนาข้าว การปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกข้าว พันธุ์ข้าว การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกัน กำจัดศัตรูข้าว การเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าว เป็นต้น เพื่อถ่ายทอดให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไปที่สนใจ เกษตรกรในกลุ่มได้มา

เรียนรู้จากสถานที่จริงร่วมกัน จนสามารถเกิดเครือข่ายของ ศพก. ที่ต่อยอดเป็นศูนย์เรียนรู้

โดยในการจัดตั้งฐานเรียนรู้ในแต่ละเรื่องของ ศพก. ได้ดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเกษตรกรได้ร่วมกันคิด ร่วมวิเคราะห์จากความต้องการในการพัฒนาและเพื่อแก้ไขปัญหาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ และร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เกิดการร่วมกลุ่มเป็นเครือข่ายของ ศพก. ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะเป็นผู้จัดให้มีฐานเรียนรู้ตามความต้องการของเกษตรกร และให้การสนับสนุนองค์ความรู้ จัดหาวิทยากร และทรัพยากรที่จำเป็น รวมทั้งการให้คำปรึกษา แนะนำ ในแต่ละฐานเรียนรู้ โดยได้รับความร่วมมือจากภาคีภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัด ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ศูนย์วิจัยข้าว สถานีพัฒนาที่ดิน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเกษตรกร สถาบันเกษตรกรในชุมชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งอาสาสมัครเกษตรประจำหมู่บ้าน (อกม.) ทั้งนี้ จากการจัดตั้งจุดเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง ทำให้เกษตรมีการรวมตัวเป็นเครือข่าย ศพก. ในแต่ละเรื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน พัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดนำไปสู่การศูนย์การเรียนรู้ที่ยั่งยืน

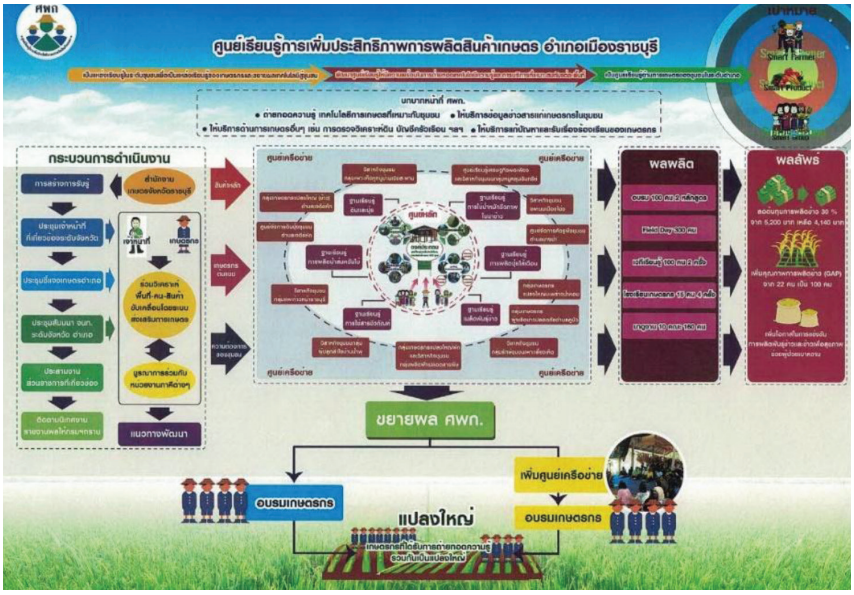
ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. ผลสำเร็จที่เกิดจาก ศพก. ต.เจดีย์หัก อ.เมือง จ.ราชบุรี มีดังนี้ เกิดแปลงใหญ่ข้าว 1,000 ไร่ 50 ราย เกษตรกรปฏิบัติตามต้นแบบ 100 ราย ต้นทุนการผลิตข้าวลดลง 30 % จาก 5,200 บาท เหลือ 4,140 บาท เพิ่มคุณภาพการผลิตข้าว (GAP) จาก 22 คน เพิ่มเป็น 100 คน มี Smart Farmer ต้นแบบ 5 คน เกิดกลุ่มวิสาหกิจฯ 1 กลุ่ม เกษตรกรได้รับประโยชน์ 50 คน Contract Farming กับสหกรณ์การเกษตร 10 ราย

2. เกิดการเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้บริการจาก ศพก. เกษตรกรได้รับความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต การทำบัญชีครัวเรือน การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร การพัฒนาคุณภาพพืช/ประมง/ปศุสัตว์ รวมถึงได้รับปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืช ต้นกล้า ปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น

3. เกิดความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน เกิดความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และที่สำคัญก็คือ ความพึงพอใจของชุมชน/เกษตรกรในพื้นที่โครงการ ความพอใจเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งส่งผลทางจิตใจในด้านความเชื่อมั่นในการผลิตสินค้าเกษตรในลักษณะเดียวกับที่เกษตรกรต้นแบบให้ความรู้

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

6. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การตระเวนชายแดน การรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดไว้ในพันธกิจ “ร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชน และองค์กรทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาของสังคม โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง” และในประเด็นยุทธศาสตร์ “การมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายการปฏิบัติงานของตำรวจ” นอกจากนี้ได้มีกลไกในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้ฝ่ายป้องกันอาชญากรรม กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ โดยปฏิบัติหน้าที่บูรณาการการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในศาสนสถาน สถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีครูตำรวจที่ทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม D.A.R.E. จำนวน 9,303 นาย ซึ่งได้รับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูตำรวจ และการสัมมนาเพิ่มศักยภาพบุคลากรโครงการ D.A.R.E. (Drug Abuse Resistance Education) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่มาจากความร่วมมือทักษะการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดได้จัดทำแผน (Roadmap) เพื่อเป็นกรอบ/ ทิศทางในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่มีเป้าหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียนชั้น ป.5 และ ป.6 ในการสร้างทักษะที่จำเป็น สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตวิญญาณแก่นักเรียนในการป้องกันตนเองให้ใช้ชีวิตโดยปลอดภัยจากยาเสพติด โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครูอาจารย์

ผู้ปกครอง นักเรียน สมาชิกในชุมชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งได้จัดให้มีช่องทางการสื่อสาร เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร D.A.R.E. ผ่านเว็บไซต์ www.darethailand.com และ Application Line ระหว่างครูตำรวจ D.A.R.E. และนักเรียน D.A.R.E. รวมทั้งกิจกรรมรวมพลังคน D.A.R.E. ในทุกจังหวัด และจัดให้มีระบบรายงาน/ สรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากการประเมินผลโครงการ การสอบถามความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ผ่านการดำเนินการเองโดยตรง หรือร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการประเมินผล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปเป็นแนวทางที่จะพัฒนา แก้ไขปรับปรุงแผนงาน/โครงการปีต่อไป เสนอต่อผู้บริหารให้ความเห็นชอบ

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังได้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ D.A.R.E. และประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพิ่มเติม และมีระบบที่เปิดให้ภาคประชาชนเข้าร่วมในคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจด้วย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **“โครงการพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสถานศึกษามั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติดผ่านโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย”** มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้นักเรียนตกเป็นเหยื่อยาเสพติด สร้างความเข้มแข็งให้เด็กและเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิเสธการชักจูงจากผู้ค้ายาเสพติด สร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว และสังคมในการป้องกันอาชญากรรม และสร้างเครือข่ายป้องกันอาชญากรรมและยาเสพติด และเป็นเครือข่ายตำรวจที่ถาวรในอนาคต

ขอบเขตการดำเนินงาน

นโยบายรัฐบาลเรื่องยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด เป็นแผนที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เยาวชนทั่วไป รวมถึงประชาชนทั้งประเทศ เป็นการตัดการเพิ่มขึ้นของผู้เสพรายใหม่ โดยให้ความสำคัญเรื่องการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาทุกแห่ง รวมทั้งขจัดปัจจัยเสี่ยงที่เอื้อต่อปัญหายาเสพติดให้หมดไป สร้างคุณภาพชีวิตและทัศนคติให้กับเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยกำหนดให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประมาณ 30% จากทั่วประเทศเป็นกลุ่มเป้าหมายเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงอันดับแรกที่จะเพิ่มภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด โดยใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งผ่านการฝึกอบรมเป็น “ครูตำรวจ D.A.R.E.” เป็นกลไกหนึ่งเพื่อร่วมดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในชั้นเรียน

โครงการพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสถานศึกษามั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติดผ่านโครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย เป็นโครงการที่กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ (สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ครูตำรวจ D.A.R.E. สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยเป้าหมายของหลักสูตร D.A.R.E. คือ การให้ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นแก่เด็กนักเรียนเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือการใช้ความรุนแรง การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจ เด็กนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน ในการดำเนินการ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น

และผู้มีส่วนขับเคลื่อนโครงการที่สำคัญ เช่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้ข้อมูลข่าวสารปัญหายาเสพติด วิเคราะห์ปัญหายาเสพติด กำหนดเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการตรวจสอบ ติดตาม โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชน ครอบครัว สถานศึกษาและชุมชน สามารถป้องกันและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบและสร้างความยั่งยืน โดยการสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวัง D.A.R.E. การจัดกิจกรรมโครงการเยี่ยมบ้าน โครงการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา เป็นต้น

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. จำนวนนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตร D.A.R.E. โรงเรียนเทศบาล 1 จำนวน 937 คน เกิดเครือข่ายป้องกันยาเสพติด 31 เครือข่าย รวมสมาชิกเครือข่าย จำนวน 1,974 คน (ทั้งประเทศมีการผลิตครู D.A.R.E. จำนวน 8,692 คน ฝึกอบรมนักเรียนแล้ว 3,094,067 คน)

2. การจับกุมคดียาเสพติดข้อหาเสพ ในพื้นที่ สภ.เมืองนครปฐม ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 354 คดี ผู้ต้องหา 254 คน เทียบกับ ปีงบประมาณ 2559 จำนวน 222 คดี ผู้ต้องหา 222 คน ลดลง 132 คดี คิดเป็น 37.28% ในขณะที่จำนวนผู้บำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 83 คน เทียบกับปีงบประมาณ 2559 จำนวน 71 คน ลดลง 12 คน คิดเป็น 14.46%

3. สามารถลดอัตราจำนวนผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ได้ โดยจากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการ D.A.R.E. มีทักษะที่จะปฏิเสธการเสพยาเสพติด และมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนชาย ซึ่งนอกจากจะสามารถปฏิเสธที่จะยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้แล้ว ยังสามารถตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่ไม่ได้เข้าโครงการได้อีกด้วย

4. จากการดูแลช่วยเหลือของเครือข่ายในการตรวจสอบเฝ้าระวัง ไม่พบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในการใช้ยาเสพติด สามารถสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มก่อนวัยเสี่ยงได้

5. ชุมชนครอบครัว สถานศึกษา สามารถป้องกันและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบและยั่งยืน อยู่ดีมีสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

7. กรมควบคุมโรค

กรมควบคุมโรค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการ เพื่อการควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพ โดยมีการศึกษา วิจัย พัฒนา รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม วินิจฉัย และรักษาโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีจากการป้องกันและการควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพ และได้กำหนดทิศทางและกลไกการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ฯ ประจำปี 2560 ดังนี้ "...การพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพให้มีความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ที่เรียกว่าการขับเคลื่อนด้วยประชารัฐ หมายถึง การประสานพลังทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ประชาชน ตลอดจนภาคีเครือข่าย ภาคเอกชนและประชาสังคม ..."

กรมควบคุมโรค ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารได้สื่อสารนโยบาย/ทิศทางการดำเนินงานให้บุคลากรทราบผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การจัดประชุมข้าราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การประชุมผ่าน VDO Conference เว็บไซต์ของกรมฯ และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมฯ ได้จัดให้มีการอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) ของหน่วยงาน เช่น คู่มือการสร้างและพัฒนาเครือข่าย เพื่อให้การปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้ง ยังได้กำหนดให้กลุ่มพัฒนาภาคีเครือข่าย สำนักงานป้องกันควบคุมโรค 1-12 ซึ่งกระจายในส่วนภูมิภาคครอบคลุมทั่วประเทศ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ กรมควบคุมโรค ได้กำหนดให้มีช่องทางการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหลากหลายช่องทาง เช่น ระบบ call center ระบบรับเรื่องร้องเรียน online ผ่านทาง Website/Webboard, group line, facebook เป็นต้น และได้นำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องไปใช้ประกอบการบริหารราชการของกรมฯ นอกจากนี้ ยังให้การสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพยากร รวมถึงองค์ความรู้ต่างๆ ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วม

กรมควบคุมโรค สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่างคือ **“โครงการธรรมนูญสุขภาพชุมชน”** ซึ่งได้นำรูปแบบหรือแนวทางการดำเนินงานจากโครงการธรรมนูญสุขภาพชุมชนสู่มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ไปใช้ในการขยายผลใน 3 พื้นที่ ได้แก่

1. องค์การบริหารส่วนตำบลสมุด จังหวัดสุรินทร์
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองภัยศูนย์ จังหวัดหนองบัวลำภู
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง และเทศบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1) บูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในการลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่
2) ให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่
3) พัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและการลดปัญหาปากท้อง โดยการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักภูมิสังคม คือพอเพียงแต่ยั่งยืน

ขอบเขตการดำเนินงาน

จากการศึกษาสภาพปัญหาชุมชน ทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าปัญหาในทุกชุมชน คือ ปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่าย เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงสูง และต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เมื่อนำปัญหามาวิเคราะห์พบว่าปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย เนื่องจากค่าใช้จ่ายครัวเรือนบางส่วนเป็นค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เช่น ค่าสุรา บุหรี่ สารเสพติด ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 4 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยเฉพาะงานศพยังคงค่านิยมในการเลี้ยงสุรา ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าร้อยละ 60 ของค่าใช้จ่ายในงานศพเป็นค่าสุรา ส่งผลให้มีปัญหาอื่นตามมา เช่น ปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาท และการบาดเจ็บจากการจราจรที่มีสาเหตุจากการเมาสุรา หากลดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ลงจะมีเงินเหลือเพื่อใช้จ่ายในสิ่งจำเป็นอื่นต่อไป

กรมควบคุมโรค ได้นำรูปแบบจากการดำเนินการในโครงการธรรมนูญสุขภาพชุมชนสู่มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ในปี 2559 เป็นต้นแบบในการดำเนินการเพื่อลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน โดยใช้แนวทางการส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหา สร้างกลไกการแก้ปัญหา (ลดโอกาส ลดการเข้าถึง และลดพฤติกรรมเสี่ยง) และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กรมควบคุมโรค โดยสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้จัดทำกระบวนการสร้างมาตรการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้สำนักงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ลงไปดำเนินการ โดยร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาล วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ดำเนินกิจกรรม และ

ร่วมพิจารณากำหนดมาตรการในการลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดำเนินงานแบบบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนเป็นการขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน กระบวนการในพื้นที่เริ่มจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ นำข้อมูลที่ได้ในมาวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น หาจุดแข็ง จุดอ่อนของการดำเนินการ และชุมชนใช้กระบวนการเวทีประชาคม เพื่อการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามความต้องการแก้ปัญหาของชุมชนเอง จัดทำแผนการจัดการกับปัญหาของชุมชน โดยกำหนดให้มี “ธรรมนูญสุขภาพชุมชน” ที่มีมาตรการข้อบังคับให้ทุกคนในชุมชนถือปฏิบัติร่วมกัน เช่น การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างพอดี มีความสุขสนุกสนานในโอกาสอันสมควร โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชุมชน (กลยุทธ์ 3 ลด คือ ลดโอกาส ลดการเข้าถึง และลดพฤติกรรม และมาตรการ 3 ห้าม คือ ห้ามจำหน่าย ห้ามดื่ม และห้ามพกพา)

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ให้การสนับสนุนในส่วนของการประสานเพื่อสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายที่สามารถตอบสนองการแก้ไข หรือการทำให้แผนงานสามารถขับเคลื่อนได้ โดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นที่ปรึกษาที่สามารถรับฟังปัญหา อุปสรรค หรือทรัพยากรสนับสนุนของกลุ่มผู้เข้าร่วมกระบวนการ การขับเคลื่อนแผนจะดำเนินการภายใต้ภารกิจสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบังคับใช้กฎหมาย 2) การเฝ้าระวังความผิดปกติในพื้นที่ 3) การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 4) การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ 5) การบังคับใช้กฎข้อบังคับชุมชน และ 6) การสนับสนุนการดำเนินงาน

รูปแบบ/ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่ใช้ในการขับเคลื่อน ทั้ง 3 พื้นที่มีกระบวนการในการดำเนินงานรูปแบบเดียวกัน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมการก่อนปฏิบัติในพื้นที่

1. พัฒนาทีมงานพื้นที่ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพในพื้นที่ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องให้ความรู้ในเรื่องการสร้างเครื่องมือ เทคนิคในการเก็บข้อมูล การสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. สร้างนักพัฒนาภาคีเครือข่ายในชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำและการจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมในกระบวนการ รวมถึงการประสานหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และแกนนำในพื้นที่ ประกอบด้วย แกนนำฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหาร ผู้นำทางความคิด ได้แก่ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน เยาวชน รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือการปรับสถานการณ์ในชุมชน

3. วิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา โดยใช้เวทีประชาคม เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา จัดทำ Road Map ในการจัดการกับปัญหา เป็นข้อสรุปที่เกิดจากการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยในกระบวนการนี้สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะสนับสนุนการประสานเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือขับเคลื่อนแผนงาน โดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นที่ปรึกษา รับฟังปัญหา อุปสรรค หรือสนับสนุนทรัพยากร

4. สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดทำแนวทางในการจัดทำกระบวนการสร้างมาตรการชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมกันจัดทำแผนงานที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ การติดตามและประเมินผลโครงการโดยกลุ่มผู้เข้าร่วม

กระบวน ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการตรวจสอบแผนงานที่แกนนำได้กำหนด โดยสำนักงานฯ ลดบทบาทจากเป็นพี่เลี้ยงเป็นผู้สังเกตการณ์ และเก็บข้อมูลจากการสังเกต เพื่อส่งคืนให้กับผู้ดำเนินโครงการ

5. ทบทวนการดำเนินงาน AAR หลังจากการดำเนินงานทุกครั้งเพื่อนำไปปรับปรุงหรือหาวิธีการแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 ลำดับเตรียมการปฏิบัติในพื้นที่

1. เตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การคัดเลือกผู้เก็บข้อมูล กำหนดแหล่งรวบรวมข้อมูลของชุมชน สร้างเครื่องมือหรือคำถามในการเก็บข้อมูล สรุปผลข้อมูลในภาพรวม เพื่อเป็นข้อมูลคืนกลับให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน

2. การขยายทีมงาน เสาะหาเครือข่าย การประสานงานกับหน่วยงานใกล้เคียง หรือการขอข้อมูลจากส่วนราชการ การแนะนำเทคนิคหรือเครื่องมือในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในชุมชน เช่น การสร้างสื่อในพื้นที่โดยสื่อสารผ่านนักพัฒนาภาคีเครือข่ายในชุมชน ในขั้นตอนนี้ต้องประเมินการทำงานของบุคลากรในชุมชนกลุ่มนี้ เพื่อวัดทัศนคติ หรือการดำเนินงาน สำนักงานฯ จะทำหน้าที่ประสานหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และแกนนำในพื้นที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาศักยภาพต่อไป

3. จัดทำแนวทางการดำเนินงานในบทบาทต่างๆ การร่วมสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาผ่านเวทีประชาคม จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตามความต้องการแก้ปัญหาของชุมชนเอง จัดทำ Road Map ในการจัดการกับปัญหาตามความต้องการแก้ปัญหาของชุมชน การสร้างแผนงานที่มีความเป็นไปได้และสามารถเกิดขึ้นได้จริง และจากการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยในกระบวนการนี้สำนักงานฯ จะสนับสนุนตามกิจกรรม

ที่ชุมชนร้องขอ และประสานกับภาคีเครือข่ายที่สามารถตอบสนองการแก้ไข หรือสามารถขับเคลื่อนแผนงาน โดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรค และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นที่ปรึกษา รับฟังปัญหา อุปสรรค จัดทำร่างแนวทางการดำเนินงานและทำความเข้าใจกับผู้จะนำไปใช้

ขั้นที่ 3 การดำเนินงานในพื้นที่

ดำเนินการตามกิจกรรมที่ระบุในแผนงาน การติดตามประเมินผลการเป็นขั้นตอนที่กลุ่มผู้เข้าร่วมกระบวนการจะดำเนินการ โดยการสนับสนุนและติดตามจากหน่วยงานในพื้นที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ต่อไปได้

ขั้นที่ 4 ทบทวนการดำเนินการในแต่ละกระบวนการหลังการปฏิบัติ

การประชาคมที่ชุมชนดำเนินการแต่ละครั้งเพื่อตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไปโดยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน หรือหาปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานอื่นๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ดำเนินงานที่เห็นผลลัพธ์ตามขั้นตอนดำเนินการต่างๆ เพื่อค้นหากระบวนการเพื่อพัฒนาศักยภาพใหม่

กลไกหลัก (Key actor) ในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ

- ***องค์การบริหารส่วนตำบลสมุด จังหวัดสุรินทร์***

1. นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้มีความสำคัญมากที่สุด เป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดในพื้นที่ ทั้งทางความคิดและทางปฏิบัติในพื้นที่ ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการรวบรวมแกนนำหรือภาคีเครือข่ายที่มีแนวคิดเดียวกันเพื่อจัดทำแผนในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย นำแผนสู่การปฏิบัติ โดยเป็นผู้สร้างความเข้าใจกับประชาชนในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เบื้องต้น

2. NGO และสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และมหาวิทยาลัยบูรพา มีบทบาทในการสนับสนุนองค์ความรู้ในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วม การย่อยข้อมูลเชิงวิชาการโดยสร้างกลวิธีในการสื่อสารให้กับชุมชน

3. ผู้อาวุโสในชุมชน มีบทบาทในเรื่องของการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ โดยมีการจัดการกับกลุ่มที่เห็นต่าง หรือมีความขัดแย้ง สร้างฉันทามติ จนถึงกระบวนการติดตามประเมินผล และสร้างความยั่งยืนโดยการถ่ายทอดกระบวนการสู่ผู้นำทางความคิดในส่วนอื่น ๆ

- ***องค์การบริหารส่วนตำบลหนองภัยศูนย์ จังหวัดหนองบัวลำภู***

1. กำนันตำบลหนองภัยศูนย์ คือ เป็นผู้นำในการรวบรวมแกนนำหรือภาคีเครือข่ายที่มีอิทธิพลทางความคิดในพื้นที่เพื่อจัดทำแผนในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เป็นผู้สร้างความเข้าใจในกระบวนการเบื้องต้น

2. พระ ครู เป็นองค์กรในการจัดหาเครือข่ายและเครือข่ายที่เป็นผู้จัดว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงให้กลายเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน

- ***องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง และเทศบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี***

1. นายก อปท. เป็นผู้นำในการรวบรวมแกนนำหรือภาคีเครือข่ายที่มีอิทธิพลทางความคิดในพื้นที่เพื่อจัดทำแผนในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย โดยเป็นผู้สร้างความเข้าใจในกระบวนการเบื้องต้น

2. ตำรวจ มีบทบาทที่สำคัญทั้งในเชิงรับในการเฝ้าระวังและบังคับใช้กฎหมาย และเชิงรุกในการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานที่เป็นเชิงประจักษ์

■ ***องค์การบริหารส่วนตำบลสมุด จังหวัดสุรินทร์***

1. มีการขยายผลการใช้มาตรการชุมชนในพื้นที่ตำบลสมุด มีข้อตกลงในร้านค้าตัวอย่าง 11 ร้านค้าในการเพิ่มวันห้ามขายสุราในวันพระทุกวัน ซึ่งเป็นมาตรการเพิ่มเติมจากกฎหมายที่ระบุไว้ นอกจากนี้มีการทำ MOU ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลสมุด สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 นครราชสีมา และสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

2. ลดค่าใช้จ่ายจากงานศพ โดยการจัดงานศพปลอดเหล้าในพื้นที่ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และตำบลหนองภัยศูนย์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าหากใช้ข้อมูลการจัดงานศพก่อนเริ่มดำเนินการมีค่าเหล้าเฉลี่ยงานละ 70,000 บาท ท ดังนั้นงานศพ ณ ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จะสามารถประหยัดเงินได้ = 70,000 x 26 ราย = 1,820,000 บาท

■ ***องค์การบริหารส่วนตำบลหนองภัยศูนย์ จังหวัดหนองบัวลำภู***

1. ลดค่าใช้จ่ายจากงานศพ โดยการจัดงานศพปลอดเหล้าในพื้นที่ตำบลหนองภัยศูนย์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าหากใช้ข้อมูลการจัดงานศพก่อนเริ่มดำเนินการมีค่าเหล้าเฉลี่ยงานละ 70,000 บาท ดังนั้นงานศพ ณ ตำบลหนองภัยศูนย์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จะสามารถประหยัดเงินได้ 70,000 บาท x 30 ราย = 2,100,000 บาท

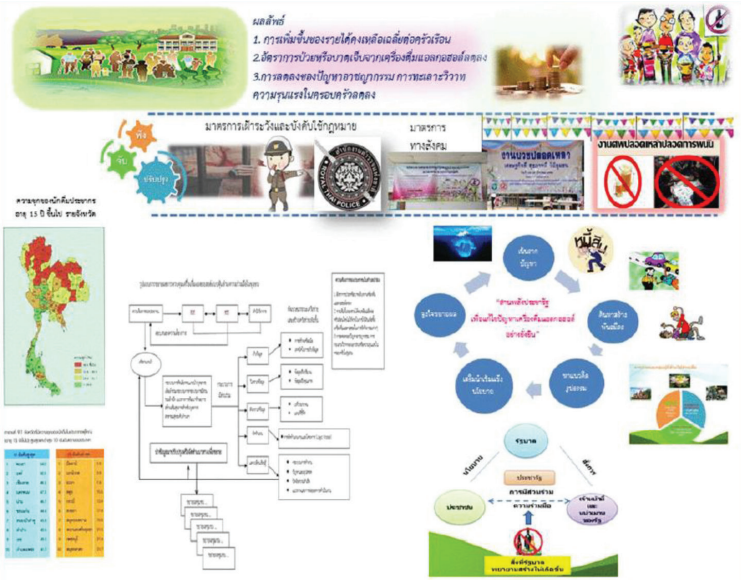
2. เกิดธรรมนูญหมู่บ้านชุมชน ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ตำบลหนองภัยศูนย์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จากฉันทามติของประชาชนในตำบลเพื่อการลดผลกระทบจากการดื่มสุราของประชาชน และมีการกำหนดบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนอย่างชัดเจน

■ ***องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง และเทศบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี***

1. จำนวนการเกิดการบาดเจ็บทางถนนที่มีสาเหตุจากการเมาสุราลดลง จากข้อมูลของสถานีตำรวจภูธรบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี พบว่าการเกิดการบาดเจ็บทางถนนในเทศกาลสงกรานต์ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถิติการเสียชีวิตลดลงจาก 1 รายในปีพ.ศ. 2556 เป็นศูนย์ ในปีพ.ศ.2557 และ พ.ศ.2558 นอกจากนี้คดีอาญากลุ่มที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฯ ลดลงร้อยละ 46.67

2. มีการขยายผลการดำเนินงานไปยังตำบลต่างๆ ในอำเภอบ้านไร่ มีการทำ MOU ร่วมกันระหว่างนายอำเภอบ้านไร่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดนครสวรรค์ และสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้มีการขยายผลไปยังงานเทศกาลอื่น เช่น งานบวช

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

8. กรมประมง

กรมประมง สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย และพัฒนาด้านการประมง เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ควบคุมการประมง การผลิตสัตว์น้ำ และสินค้าประมงที่มีมาตรฐาน ถูกสุขอนามัย ให้มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ตลอดจนป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรประมงและสัตว์น้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

กรมประมง ได้กำหนดพันธกิจ “สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ” และ “กำกับและควบคุมการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ เพื่อให้มีผลผลิตใช้อย่างยั่งยืนและคงความหลากหลาย ทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของชาวประมง และภาคประชาชนในภาคการจัดการทรัพยากรในชุมชน” นอกจากนี้ผู้บริหาร ได้มอบนโยบายและสื่อสารให้บุคลากรในกรมฯ ได้รับทราบอย่างทั่วถึง ผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลาย และมีการอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะให้เอื้อต่อการการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในการสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้เกิดความยั่งยืน

กรมประมง มีกลไกในการส่งเสริมในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้กองบริหารจัดการด้านการประมง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำในแหล่งประมงน้ำจืด มีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ทั้งหมด 25 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และให้การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/

ประชาสังคม โดยการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เช่น ช่องทาง Line Facebook เป็นต้น และนำข้อมูลดังกล่าวไปสู่การแก้ไข ตัวอย่างข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงระยะเวลากำหนดฤดูปลาน้ำจืดวางไข่ในเขื่อนน้ำอูน ปรับปรุงให้เกิดการปฏิบัติจริง รวมถึงให้การสนับสนุนงบประมาณในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายบริหารจัดการประมง รวมทั้งมีกลไกที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยให้ภาคประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และดูแลการบริหารจัดการประมงเขื่อนน้ำอูน ในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ มีการแต่งตั้งในรูปคณะทำงานในการกำหนดมาตรการและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น

กรมประมง ได้สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยเสนอโครงการตัวอย่างคือ **“โครงการพัฒนาการส่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง”** ซึ่งได้นำรูปแบบหรือแนวทางการดำเนินงานจากโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมบริหารจัดการประมงโดยบูรณาการภาครัฐร่วมกับชุมชนในอ่างเก็บน้ำเขื่อนน้ำอูน จังหวัดสกลนคร ที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2559 ในระดับดี มาเป็นต้นแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปสู่การขยายผลใน 3 พื้นที่ ได้แก่

1. โครงการประมงชุมชนอ่างเก็บน้ำหนองหลวง อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

2. โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3. โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงกลุ่มบริหารจัดการทรัพยากรประมงดอกกราย ตำบลพนานิคม อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ในการดำเนินโครงการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงท้องถิ่น
2) สนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กรประมงท้องถิ่น
3) ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของชุมชน

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมประมง ได้นำรูปแบบจากการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมบริหารจัดการประมง โดยบูรณาการภาครัฐร่วมกับชุมชนในอ่างเก็บน้ำเขื่อนน้ำอูน จังหวัดสกลนคร ในปี 2559 เป็นต้นแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการการบริหารจัดการทรัพยากรประมง โดยการบูรณาการภาครัฐร่วมกับชุมชนในอ่างเก็บน้ำเขื่อนน้ำอูน จังหวัดสกลนคร เป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำในเขื่อนน้ำอูนที่มีปริมาณลดลง โดยมีสาเหตุจากมีการทำการประมงที่เกินศักยภาพการผลิตตามธรรมชาติ การลักลอบทำการประมงด้วยเครื่องมือทำการประมงที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะในฤดูที่สัตว์น้ำวางไข่และเลี้ยงตัวอ่อน โครงการใช้แนวทางในการส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับการรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนประมง ในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน โดยบูรณาการทำงานร่วมภาครัฐ ภาคประชาชน

จากการศึกษาสภาพปัญหาของอ่างเก็บน้ำทั้ง 3 แห่ง คือ สัตว์น้ำจืดที่เป็นแหล่งอาหารโปรตีนมีจำนวนลดลง ซึ่งแต่เดิมสามารถหาบริโภคเพื่อการยังชีพ และได้พัฒนาไปสู่การทำประมงเพื่อเป็นรายได้ ส่งผลให้การจับสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น การใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น รวมถึงขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ

กรมประมงได้เล็งเห็นปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรสัตว์น้ำดังกล่าว จึงดำเนินการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการประมงโดยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยมีหลักในการดำเนินงาน คือ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมกันรับผิดชอบ พร้อมทั้งนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงหลักการทำประมงอย่างรับผิดชอบ เปลี่ยนแหล่งน้ำธรรมชาติให้เป็นแหล่งประมงชุมชนที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำจืดโดยชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ทรัพยากรสัตว์น้ำได้รับการฟื้นฟู สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน

โดยกรมประมงทำหน้าที่เป็น Key Actor บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานของกรมประมงในพื้นที่ทั้งหมด หน่วยงานของกรมชลประทาน หน่วยงานปกครองของกระทรวงมหาดไทย สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลงพื้นที่พบปะชุมชนประมง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้รับรู้ขั้นตอน วิธีการดำเนินโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมบริหารจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำ จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการ สำรวจข้อมูลพื้นฐาน สภาพความอุดมสมบูรณ์แหล่งน้ำและชาวประมง ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายประมงชุมชน จัดเวทีประชาเสวนาชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำเพื่อระดมความคิดเห็น สภาพปัญหาการทำการประมงและหาแนวทางแก้ไข และจัดทำเป็นแผนการดำเนินการโครงการประมงชุมชน คัดเลือกตัวแทนและ

แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการภาคประชาชน เพื่อทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ และแนวทางการบริหารจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำ รวมทั้งกติกาการทำการประมง ให้ชาวประมงถือปฏิบัติ โดยกรมประมงจะเปลี่ยนบทบาทตัวเองเป็น Facilitator ให้การสนับสนุนทางวิชาการ และงบประมาณ สร้างความตระหนัก รักหวงแหน รู้สึกเป็นเจ้าของและสำนึกรับผิดชอบต่อการทำประมงร่วมกัน ร่วมดำเนินงาน ติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินการ นำมาซึ่งบันทึกข้อตกลงการปฏิบัติงานในโครงการประมงชุมชนระหว่างกรมประมงกับผู้นำชุมชน ในการจัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำของหมู่บ้านตนเอง สร้างศูนย์เรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ โดยสร้างโรงเพาะฟักลูกปลา บ่ออนุบาลลูกปลาวัยอ่อน และบ่ออนุบาลกุ้งก้ามกราม เพื่อให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้นและมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

รูปแบบ/ขั้นตอน/วิธีการดำเนินงานที่ใช้ในการขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ

ขั้นตอนในการดำเนินโครงการเหมือนกันในทั้ง 3 โครงการ ได้แก่ โครงการประมงชุมชนอ่างเก็บน้ำหนองหลวง อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย, โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงกลุ่มบริหารจัดการทรัพยากรประมงดอกกราย ตำบลพนานิคม อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

เริ่มจากการสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สำรวจ/เข้าหาชุมชน สร้างความเข้าใจและไว้เนื้อเชื่อใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานชุมชนประมง คัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมและศักยภาพที่จะรวมดำเนินโครงการ จัดประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนมีส่วนร่วม สำรวจและสรุปผล

การระดมความคิดเห็น/ความต้องการ ของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำแผนงานชุมชนประมง โดยการประสานความร่วมมือกับนายอำเภอและผู้นำท้องที่/ท้องถิ่น จัดให้มีการประชุมประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อคัดเลือก/แต่งตั้งคณะทำงานภาคประชาชน มีหน้าที่ในการสำรวจและระดมความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน สร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง จัดทำแผนการดำเนินการโครงการประมงชุมชน ร่วมดำเนินงานติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินการ นำมาซึ่งบันทึกข้อตกลงการปฏิบัติงานในโครงการประมงชุมชนระหว่างกรมประมงกับผู้นำชุมชนในการจัดทำเขตอนุรักษ์พันธ์สัตว์น้ำของหมู่บ้านตนเอง และจัดทำกระชังอนุบาลสัตว์น้ำ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้ามาทำการประมงในเขตพื้นที่อนุรักษ์พันธ์สัตว์น้ำของแต่ละชุมชน หากฝ่าฝืนมีโทษปรับ และยึดอุปกรณ์ทำการประมง โดยมีกิจกรรมที่ร่วมดำเนินการจัดทำป้ายโครงการ เพาะขยายพันธ์สัตว์น้ำ ปล่อยพันธ์สัตว์น้ำลงอ่างเก็บน้ำ

กลไกหลัก (Key actor) ในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ

- ***โครงการประมงชุมชนอ่างเก็บน้ำหนองหลวง อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย***

ในระยะเริ่มต้น กรมประมงทำหน้าที่เป็น Key Actor จากการสำรวจสภาพความอุดมสมบูรณ์ของอ่างเก็บน้ำหนองหลวง การประชาสัมพันธ์โครงการ ให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อคิดเห็นกับชุมชน การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เสริมสร้างให้เกิดกลุ่มประมงชุมชน เพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการฯ จากนั้นกรมประมงจะทำหน้าที่เป็น Facilitator โดยการให้การสนับสนุนทางวิชาการ และงบประมาณโครงการ พร้อมกับการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความตระหนัก รักหวงแหน รู้สึกเป็นเจ้าของและสำนึก

รับผิดชอบต่อการทำประมงร่วมกัน เพื่อให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความยั่งยืนต่อไป เป็น Network Manager โดยมีเทศบาลตำบลเวียงชัย เทศบาลตำบลห้วยสัก นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รอบอ่างเก็บน้ำหนองหลวง กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชนรอบอ่างเก็บน้ำหนองหลวง เป็น Partnership

- ***โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี***

ในระยะเริ่มต้น กรมประมงทำหน้าที่เป็น Key Actor จากการสำรวจสภาพความอุดมสมบูรณ์ของอ่างเก็บน้ำหนองหลวง การประชาสัมพันธ์โครงการ ให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อคิดเห็นกับชุมชน การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เสริมสร้างให้เกิดกลุ่มประมงชุมชน เพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการฯ จากนั้นกรมประมงจะทำหน้าที่เป็น Facilitator โดยการให้การสนับสนุนทางวิชาการ และงบประมาณโครงการ พร้อมกับการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความตระหนัก รักหวงแหน รู้สึกเป็นเจ้าของและสำนึกรับผิดชอบต่อการทำประมงร่วมกัน เพื่อให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความยั่งยืนต่อไป เป็น Network Manager โดยมีเทศบาลตำบลหนองลู นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รอบปากน้ำห้วยบีคลี่ บ้านวังกะ หนองลู กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชนรอบรอบปากน้ำห้วยบีคลี่ บ้านวังกะ หนองลู หน่วยทหารในพื้นที่ (กองกำลังสุรสีห์) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขื่อนท่าทุ่งนาอุทยานแห่งชาติเขาแหลม กลุ่มประมงอาสา กลุ่มอาสาเพื่อแผ่นดิน กลุ่มใบไม้ เป็น Partnership

- ***โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงกลุ่มบริหารจัดการทรัพยากรประมงดอกกราย ตำบลพนานิคม อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง***

ในระยะเริ่มต้นกรมประมงทำหน้าที่เป็น Key Actor จากการสำรวจสภาพความอุดมสมบูรณ์ของอ่างเก็บน้ำหนองหลวง การประชาสัมพันธ์

โครงการ ให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อคิดเห็นกับชุมชน การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เสริมสร้างให้เกิดกลุ่มประมงชุมชน เพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการฯ จากนั้นกรมประมงจะทำหน้าที่เป็น Facilitator โดยการให้การสนับสนุนทางวิชาการ และงบประมาณโครงการ พร้อมกับการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความตระหนัก รักหวงแหน รู้สึกเป็นเจ้าของและสำนึกรับผิดชอบต่อการทำประมงร่วมกัน เพื่อให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความยั่งยืนต่อไป เป็น Network Manager โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลพนานิคม องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่น้ำคู้ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน บริษัทปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ เป็น Partnership

สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานที่เป็นเชิงประจักษ์

■ ***โครงการประมงชุมชนอ่างเก็บน้ำหนองหลวง อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย***

1. กลุ่มประมงชุมชน ซึ่งทำหน้าที่ในการฟื้นฟู ทรัพยากรสัตว์ กำหนดข้อตกลงทางการประมง

2. จัดทำแนวเขตอนุรักษ์พันธ์สัตว์น้ำ จำนวน 4 แห่ง เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ เป็นเขตห้ามทำการประมง หรือจับสัตว์น้ำ

3. จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำหนองหลวง

4. มีบันทึกข้อตกลงของชุมชนในการทำประมงการทำประมงผิดกฎหมายลดน้อยลง

5. จัดให้มีการขึ้นทะเบียนเรือในการทำประมง

6. ร่วมจัดทำกระชังอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนก่อนปล่อยลงอ่างเก็บน้ำ

- ***โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี***

1. ชุมชนบ้านวังกะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงท้องถิ่น

2. กำหนดและจัดทำแนวเขตอนุรักษ์พันธ์สัตว์น้ำ ปากน้ำห้วยบีคลี่

3. จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการประมงบ้านวังกะ

4. กำหนดมาตรการ กฎ กติกา การทำประมงโดยชุมชนมีส่วนร่วม

5. จัดตั้งคณะกรรมการของโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมชุมชนประมงบ้านวังกะ

6. ร่วมจัดทำกระชังอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนก่อนปล่อยลงอ่างเก็บน้ำ

- ***โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงกลุ่มบริหารจัดการทรัพยากรประมงดอกกราย ตำบลพนานิคม อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง***

1. ชุมชนประมงอ่างเก็บน้ำดอกกรายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงท้องถิ่น

2. กำหนดและจัดทำแนวเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ พื้นที่อ่างเก็บน้ำดอกกราย

3. มีกลุ่มจัดการทรัพยากรประมงอ่างเก็บน้ำดอกกรายร่วมบริหารจัดการ

4. ชาวประมงมีการขึ้นทะเบียนเรือและการออกอาชญาบัตรการทำประมง

5. มีระเบียบการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำดอกกราย

6. ร่วมจัดทำกระชังอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนก่อนปล่อยลงอ่างเก็บน้ำโดยชุมชน

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

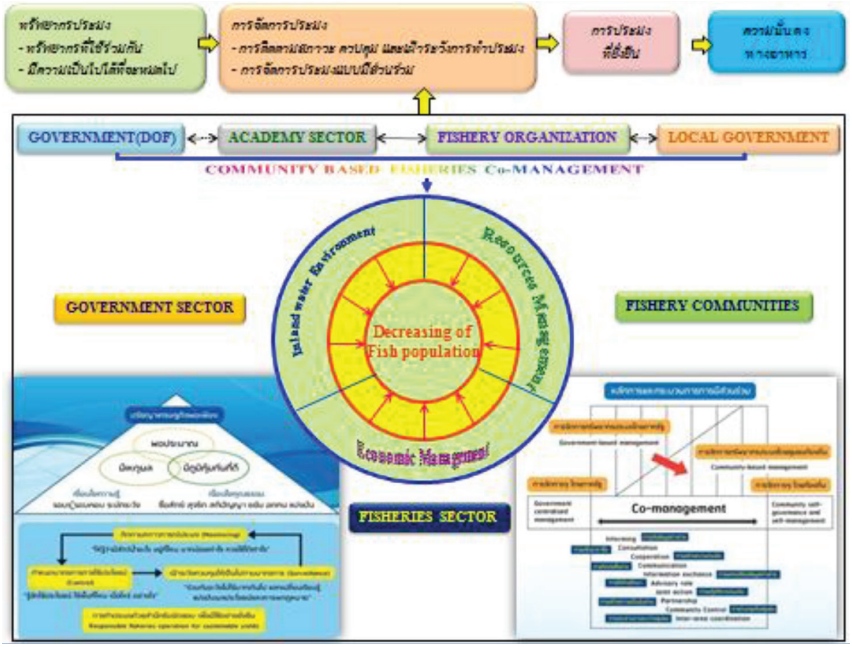
1. สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนในแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรประมง ชาวประมงมีความรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น เกิดข้อตกลงทางการประมงในการจัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ มีการขึ้นทะเบียนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น กำหนดมาตรการ กฎ กติกา การทำประมงโดยชุมชนมีส่วนร่วม จัดให้มีการขึ้นทะเบียนเรือในการทำประมง มีบันทึกข้อตกลงของชุมชนในการทำประมง เป็นผลให้การทำประมงผิดกฎหมายลดน้อยลง

2. จัดทำแนวเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ให้เป็นเขตห้ามทำการประมงหรือจับสัตว์น้ำ ทำให้สัตว์น้ำเพิ่มจำนวนมากขึ้น รวมถึงกุ้งก้ามกราม ซึ่งเคยหมดไปจากอ่างเก็บน้ำ มีกระชังอนุบาลสัตว์น้ำก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติที่ดูแลโดยชุมชน

3. สร้างภาคีเครือข่ายชุมชนประมง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การแจ้งข้อมูลข่าวสารในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ มีการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการประมงบริเวณอ่างเก็บน้ำ

4. ชุมชนมีจิตสำนึกรับผิดชอบและหวงแหนทรัพยากรประมงในท้องถิ่นตนเอง มีการปล่อยสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำโดยชุมชนประมงมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

3.2 สรุปบทเรียนการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่เป็นกรณีศึกษาที่ดี: หน่วยงานที่ได้รับรางวัลในระดับดีเด่น

จากการประเมินผลการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการ ที่ผ่านการประเมินและได้รับรางวัลในระดับดีเด่น ซึ่งครอบคลุมการประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ มิติความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ และมิติความสำเร็จของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม ตามหลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 พบว่า ส่วนราชการมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ มีความโดดเด่นและน่าสนใจ คือ เป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดไว้เป็นนโยบายหรือทิศทางขององค์กร และมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ในระดับความร่วมมือ โดยมีการทำงานร่วมกับภาคประชาชนหรือชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบภาคีเครือข่ายหรือคณะกรรมการ/คณะทำงานภาคประชาชน รวมทั้งมีการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผลจากการดำเนินงานยังแสดงให้เห็นแนวโน้มของความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนเป็นต้นแบบที่ดี หรือเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถเป็นตัวอย่างในการนำไปประยุกต์ใช้ หรือขยายผลในโครงการอื่นหรือหน่วยงานอื่นต่อไป

ในปี พ.ศ.2560 มีหน่วยงานที่ได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดีเด่น จำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่

1. กรมชลประทาน
2. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
4. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
5. สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

โดยสามารถสรุปผลการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมของส่วนราชการที่ได้รับรางวัลฯ ในระดับดีเด่น ดังต่อไปนี้

กรมชลประทาน

กรมชลประทาน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอ และจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรอัจฉริยะ ที่มุ่งสร้างความมั่นคงด้านน้ำ (Water Security) เพื่อเพิ่มคุณค่าการบริการ ภายในปี 2579

อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการจัดให้ได้มาซึ่งน้ำ หรือกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบาย หรือจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร การพลังงาน การสาธารณูปโภค หรือการอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน กฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ความปลอดภัยของเขื่อนและอาคารประกอบ และการคมนาคมทางน้ำที่อยู่ในเขตชลประทาน ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นแผนงานประจำปีของกรม
3. ดำเนินการจัดรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
4. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมชลประทาน สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ สรุปผลการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

กรมชลประทาน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกำหนดในแผนยุทธศาสตร์กรมชลประทาน พ.ศ. 2560-2564 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: การเสริมอำนาจประชาชนในระดับพื้นที่ (Empowerment) การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน (Networking Collaboration Participation) และผู้บริหารมีการสื่อสารนโยบาย/ทิศทางการบริหารราชการดังกล่าว ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ การแจ้งเวียนคำสั่ง/หนังสือให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือปฏิบัติ สารจากอธิบดีเกี่ยวกับทิศทางการบริหารองค์กรเชิงรุก โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย และการพัฒนาศักยภาพขององค์กรในภาพรวม และเอกสารเผยแพร่ยุทธศาสตร์ฯ ผ่านเว็บไซต์ www.rid.go.th รวมทั้งมีการพัฒนาความรู้และทักษะให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีศักยภาพในการส่งเสริมและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยหลักสูตรการฝึกอบรม เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาวิทยากรกระบวนการขั้นสูง การวิเคราะห์ตนเองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยศาสตร์นพลักษณ์ การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ตลอดจนการจัดทำคู่มือ/เอกสารเผยแพร่ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับบุคลากรเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ กรมฯ มีการสื่อสารแบบสองทาง เพื่อให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางการสื่อสาร เช่น Facebook 1460 ชลประทานบริการ

ประชาชน, Facebook เรารักชลประทาน เป็นต้น และจัดตั้งกองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้น โดยเป็นหน่วยงานภายในเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และมีคำสั่งมอบหมายให้สำนักงานชลประทานที่ 1-17 ส่วนบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาการใช้น้ำ, โครงการชลประทานและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทานรับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้ง มีการจัดทำแผนกลยุทธ์การมีส่วนร่วมกรมชลประทาน พ.ศ. 2558-2561 (Roadmap) เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของกรมฯ ตลอดจน มีการสนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากร เพื่อใช้ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น สนับสนุนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานชลประทานท้องถิ่น

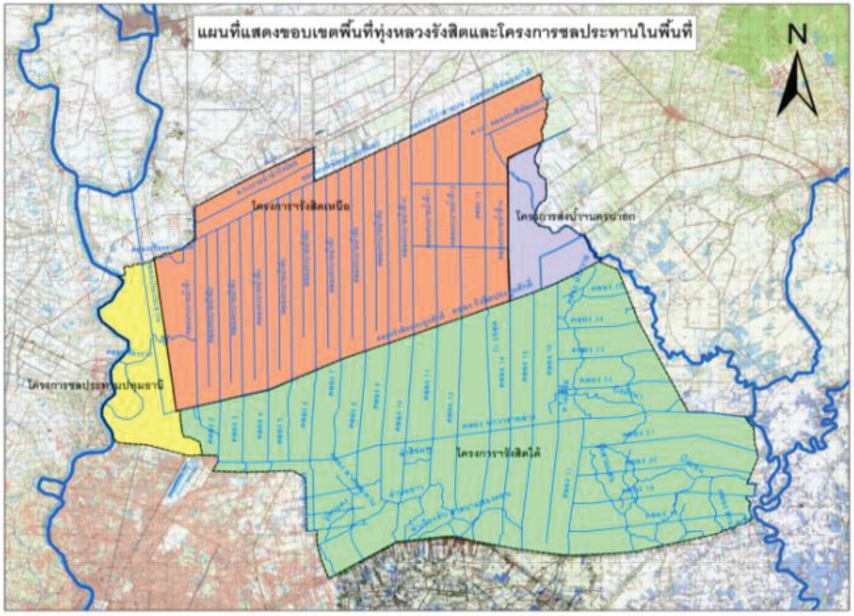
ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่เป็นรูปธรรม

กรมชลประทาน นำเสนอโครงการตัวอย่างของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (Collaborative) คือ **"โครงการคลองสวยน้ำใส ร่วมใจกำจัดวัชพืชทุ่งหลวงรังสิต"** มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเครือข่ายความร่วมมือในการร่วมกันดูแลและรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมของทางน้ำชลประทานและทางน้ำสาธารณะ
2. สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของภาคส่วนต่างๆ ในการกำจัดวัชพืชและผักตบชวา รวมทั้งสร้างมูลค่าจากวัชพืชและผักตบชวา

คลองรังสิต มีการขุดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนางานด้านชลประทานเพื่อเกษตรกรรมของไทย ต่อมาใช้คำว่า *"ทุ่งหลวงรังสิต"* ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอยุธยา สระบุรี

ปทุมธานี กรุงเทพมหานคร นครนายก และฉะเชิงเทรา รวมพื้นที่ 1,208,150 ไร่ ทางน้ำชลประทาน 68 สายคลอง โดยครอบคลุมเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตเหนือ จำนวน 483,150 ไร่ 33 สายคลอง และครอบคลุมเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ จำนวน 695,000 ไร่ 30 สายคลอง ความยาวรวม 423.08 กิโลเมตร รวมทั้ง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก 30,000 ไร่ 5 สายคลอง โดยที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้มีพื้นที่ชลประทาน 499,125 ไร่ (ครอบคลุมพื้นที่ในเขตจังหวัดปทุมธานี กรุงเทพมหานคร นครนายก และฉะเชิงเทรา)

สภาพปัญหาทางน้ำชลประทาน โดยในช่วงฤดูน้ำหลากของทุกปี จะมีวัชพืชและผักตบชวาจำนวนมากกีดขวางการไหลของน้ำ เป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำล้นตลิ่ง และส่งผลความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับ นอกจากนี้ ในช่วงฤดูแล้งผักตบชวายังทำให้ปริมาณน้ำในคลองลดลงส่งผลให้ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในการเพาะปลูกและเกิดปัญหาน้ำเน่าเสียและคลองตื้นเขิน

ผักตบชวา (water hyacinth) เป็นวัชพืชที่มีถิ่นกำเนิดในแถบลุ่มน้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล ทวีปอเมริกาใต้ ทนทานต่อสภาพแวดล้อม เป็นพืชที่มีทุ่นลอย อยู่ได้ทั้งในน้ำนิ่งและน้ำไหล มีการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วทั้งทางเมล็ดและการแตกหน่อ มีอัตราการเจริญเติบโตสูงมากใน 1 ต้น มีเมล็ดมากถึง 5,000 เมล็ด มีการสะสมมวลชีวภาพได้สูงถึง 20 กรัม (น้ำหนักแห้งต่อตารางเมตรต่อวัน) โดยมีอัตราการเจริญเติบโตสัมพัทธ์สูงสุดเท่ากับร้อยละ 1.5 ต่อวัน ซึ่งหากปล่อยให้ผักตบชวาเติบโตในแหล่งน้ำโดยเริ่มต้นจาก 500 กรัม (น้ำหนักสดต่อตารางเมตร) ในระยะเวลาเพียง 3 เดือนครึ่ง ผักตบชวาสามารถเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ให้มวลชีวภาพสูงถึง 40,580 กรัม (น้ำหนักสดต่อตารางเมตร) ในระยะเวลา 1 ปี ผักตบชวาสามารถเจริญเติบโตให้มวลชีวภาพสูงอยู่ในช่วง 717 ตัน (น้ำหนักแห้งต่อไร่) ผักตบชวาจะเจริญเติบโตสูงสุดในช่วงเดือนเมษายน และมีการเจริญเติบโตต่ำสุดในช่วงเดือนมกราคม ดังนั้น การแพร่ขยายพันธุ์ของผักตบชวาจะก่อให้เกิดปัญหาต่อแหล่งน้ำต่างๆ ทั่วประเทศ และส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

ที่ผ่านมาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ต้องดำเนินการจัดเก็บวัชพืชในทางน้ำชลประทานสายคลองต่างๆ เป็นประจำทุกปี แต่ด้วยปริมาณวัชพืชและผักตบชวาที่หนาแน่นมีจำนวนมาก แพร่ขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีการเคลื่อนย้าย กระจายตัวในทางน้ำ จึงมีวัชพืชและผักตบชวาในคลองสายต่าง ๆ เป็นจำนวนมากประมาณ 600,000 ตันต่อปี หากจะดำเนินการกำจัดให้หมดไปต้องใช้งบประมาณมากถึง 18 ล้านบาทต่อปี แต่เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อปริมาณวัชพืชในคลอง ขาดเครื่องมือ เครื่องจักรในการกำจัดวัชพืชและผักตบชวา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดำเนินการจัดเก็บไม่พร้อมเพรียงและไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่อาศัยริมคลองในการเก็บวัชพืช ทำให้ทางน้ำชลประทานประสบปัญหาจากวัชพืชและผักตบชวาต่อเนื่องมาโดยตลอด และเกิดน้ำล้นตลิ่ง น้ำเน่าเสีย

คลองตื้นเขิน ส่งผลต่อการบริหารจัดการทางน้ำชลประทานและทางน้ำสาธารณะ ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินโครงการ “คลองสวย น้ำใส ร่วมใจกำจัดวัชพืช ทุ่งหลวงรังสิต” กรมชลประทาน โดยโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ ซึ่งรับผิดชอบทางน้ำชลประทานสายคลองต่างๆ จำนวน 30 สายคลอง และรักษาทางน้ำชลประทาน ขุดลอก ซ่อมแซม ปรับปรุง บริหารจัดการน้ำ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือประสานงานทุกภาคส่วน โดยขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ ด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาททำงานร่วมกันในลักษณะภาคีเครือข่าย ได้แก่ เกษตรกรผู้ใช้น้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำ ชุมชนในทางน้ำชลประทาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานทหารในพื้นที่ เป็นต้น รวมทั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ให้การสนับสนุนและหนุนเสริมการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการฯ ที่รับผิดชอบเป็นกลไกหลัก (Key actor) ในการสร้างให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย ที่เข้ามามีบทบาทตั้งแต่การให้ความคิดเห็นและข้อเสนอ ซึ่งนำไปสู่การร่วมคิด ร่วมดำเนินการปรับปรุงการบริหารจัดการทางน้ำชลประทาน และร่วมเป็นเครือข่ายสายตรวจผักตบชวาในแต่ละสายคลอง ซึ่งมาจากเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ที่มีจิตอาสาที่จะมาเป็นสายตรวจ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน เพื่อดำเนินการกำจัดวัชพืชและผักตบชวาได้อย่างรวดเร็วก่อนที่จะเกิดการแพร่ขยายพันธุ์จนทำให้ปิดกั้นทางน้ำไหลและเกิดน้ำล้นตลิ่ง ซึ่งเป็นการทำงานแบบความร่วมมือของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ และหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง มีส่วนร่วมในการถอดบทเรียน ซึ่งเป็นต้นแบบและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเกิดความร่วมมือในทุกระดับ โดยสรุปการดำเนินงานประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่

1) กระบวนการภายใน เป็นการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม และจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ/สายตรวจผักตบชวา (กลุ่มพื้นฐานและกลุ่มบริหาร) โดยการแต่งตั้งคณะทำงานในทางน้ำชลประทาน (ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้น้ำ) และคณะกรรมการจัดการชลประทาน (JMC: Joint Management Committee for Irrigation) ประกอบด้วย 4 ประสาน คือ ตัวแทนผู้ใช้น้ำ ตัวแทนกรมชลประทาน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบริหารจัดการน้ำในระดับอ่างเก็บน้ำหรือแหล่งน้ำกรมชลประทานเพื่อจัดสรรปันน้ำ บำรุงรักษา กำหนดมาตรฐานการควบคุมการใช้น้ำ ส่งเสริมการผลิต การตลาด และแก้ไขปัญหา

เครือข่ายสายตรวจผักตบชวา เกิดจากการประสานความร่วมมือกับผู้นำเกษตรและประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำในสายคลองต่างๆ ที่เห็นถึงประโยชน์ในการติดตามเฝ้าระวังวัชพืชในทางน้ำ ได้แก่ ผู้นำเกษตรกร ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ และเจ้าหน้าที่ชลประทาน โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- เป็นเครือข่ายในการดูแลประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ และประชาชนในพื้นที่

- แจ้งข้อมูลปริมาณวัชพืชและผักตบชวา ตำแหน่ง สภาพปัญหาในการจัดเก็บ ประสานงานขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้ใช้น้ำเกษตรกร และประชาชน ในการร่วมกำจัดวัชพืชและผักตบชวา
- แจ้งโครงการฯ เพื่อประสานขอการสนับสนุนการกำจัดวัชพืชและผักตบชวา โดยโครงการฯ เป็นผู้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน
- แจ้งผลการดำเนินงานการเก็บวัชพืชและผักตบชวาให้โครงการฯ ทราบ

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานที่รับผิดชอบโครงการฯ เป็นผู้จัดการความรู้และเป็นผู้นำกระบวนการเพื่อให้สมาชิกผู้ใช้น้ำดังกล่าว เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งเมื่อได้ข้อสรุปแล้วจะนำมาวิเคราะห์ว่าประเด็นใดที่องค์กรผู้ใช้น้ำสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาได้ และในกรณีที่แนวทางแก้ไขปัญหานั้นไม่สามารถแก้ไขได้โดยองค์กรผู้ใช้น้ำเอง เจ้าหน้าที่โครงการฯ จะรวบรวมสรุปประเด็นเพื่อเสนอผู้บริหารของกรมชลประทาน เช่น การจัดทำแผนงาน/งบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือสำหรับกำจัดวัชพืชและผักตบชวา เป็นต้น

2) กระบวนการภายนอก เป็นการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครนายก จังหวัดฉะเชิงเทรา และกรุงเทพมหานคร องค์กรภาคเอกชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนดำเนินกิจกรรมโครงการคลองสวย น้ำใส ร่วมใจกำจัดวัชพืชทุ่งหลวงรังสิต โดยองค์กรผู้ใช้น้ำและเครือข่ายผู้ใช้น้ำ/เกษตรกร

3) การบูรณาการกระบวนการ เป็นการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ดำเนินการ การจัดทำระบบติดตามสารสนเทศ การเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ องค์กรภาคเอกชน และ

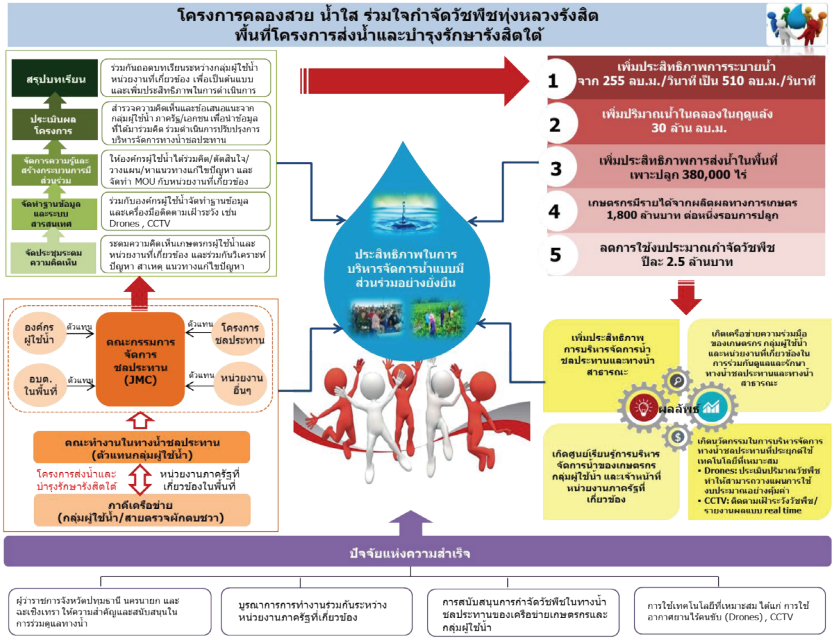
หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงเกิดความร่วมมือกันระหว่างโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ เกษตรกรผู้ใช้น้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำ และหน่วยงานภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวงจรชีวิตและการแพร่พันธุ์ของผักตบชวา (water hyacinth) ทำให้เข้าใจถึงการเจริญเติบโตและการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วของผักตบชวาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทางน้ำชลประทานและทางน้ำสาธารณะ ซึ่งเป็นองค์รู้ทางวิชาการที่นำไปสู่แนวคิดร่วมกันว่าจะต้องควบคุมปริมาณและต้องกำจัดผักตบชวาตั้งแต่มีปริมาณไม่มาก เมื่อจัดเก็บแล้วต้องนำออกไปไม่ให้กองอยู่ในบริเวณใกล้ลำคลองและต้องไม่ให้มีการเคลื่อนย้ายจากทางน้ำหนึ่งไปยังอีกทางน้ำหนึ่ง จากต้นน้ำไปปลายน้ำ และจากอาคารชลประทานหนึ่งไปยังอีกอาคารหนึ่ง และร่วมกันค้นหาวิธีการจัดการกับผักตบชวา โดยให้องค์กรผู้ใช้น้ำร่วมกันดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน กำจัดวัชพืชและผักตบชวาในทางน้ำที่อยู่ในพื้นที่รับน้ำ นอกจากนี้ ยังนำไปสู่การเฝ้าระวังวัชพืชและผักตบชวา โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลและเครื่องมือในการติดตามเฝ้าระวังไม่ให้ผักตบชวาแพร่ขยายพันธุ์จนปิดทางน้ำไหล และการจัดทำสารสนเทศด้านการสื่อสารไร้สายพร้อมติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณประตูระบายน้ำ 11 แห่ง เพื่อใช้ในการติดตามจัดเก็บวัชพืช แจ้งเตือน การจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ การใช้อากาศยานไร้สายคนขับ (Drones) โดยเชื่อมหน้าจอรายงานผลสถานการณ์วัชพืชและผักตบชวา และรายงานผลแบบ real time

จากการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ที่มีกลไกคณะกรรมการจัดการชลประทาน (JMC) โดยมีปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ

1. การสนับสนุนของผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี นครนายก ฉะเชิงเทราและกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความสำคัญในด้านการดูแลรักษาทางน้ำชลประทานและทางน้ำสาธารณะ

2. การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดทำข้อตกลงร่วมกันของหน่วยงานในพื้นที่ทุ่งหลวงรังสิต (MOU) เพื่อร่วมกันในการดูแลรักษาทางน้ำชลประทานและทางน้ำสาธารณะ และการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้ดูแลทางน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การสนับสนุนและร่วมแรงร่วมใจ รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังกำจัดวัชพืชและผักตบชวาของเครือข่ายเกษตรกร และกลุ่มผู้ใช้น้ำ รวมทั้งชุมชนในทางน้ำชลประทาน

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน ดังภาพต่อไปนี้

- ***สรุปผลสำเร็จจากการดำเนินงาน***

1. การพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของโครงการฯ ทำให้โครงการฯ มีกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานจำนวน 179 กลุ่ม และกลุ่มบริหารจำนวน 28 กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่โครงการฯ และสามารถจัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทาน (JMC) ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ได้ ในปี พ.ศ.2559 สามารถ สร้างการรับรู้การมีส่วนร่วม การรับทราบข้อมูลข่าวสาร และต่อยอดในด้าน การเป็นสายตรวจเฝ้าระวังวัชพืชและผักตบชวาในสายคลอง

2. ประสิทธิภาพการระบายน้ำในทางชลประทานเพิ่มขึ้น 2 เท่าจาก กรณีมีผักตบชวาหนาแน่น และเพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำนอนในช่วงฤดูแล้ง 30 ล้าน ลบ.ม. ทำให้พอเพียงแก่การเพาะปลูกช่วง มกราคม - กุมภาพันธ์ พื้นที่ 380,000 ไร่ คิดเป็นรายได้ 1,800 ล้านบาท

3. เกิดนวัตกรรมในการบริหารจัดการทางน้ำชลประทานที่ประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น Drones นำมาใช้ในการประเมินปริมาณวัชพืช ทำให้สามารถวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า กล้อง CCTV ติดตาม เฝ้าระวังวัชพืช และรายงานผลแบบ real time รวมทั้งการกำจัดผักตบชวา แบบครบวงจรและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผักตบชวา โดยแปรรูปแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก ผักตบชวา ในปี พ.ศ.2559-2560 ดำเนินโครงการ 1 คลอง 1 กองวัชพืช ทำให้ มีจุดกองวัชพืชเพิ่มขึ้นเป็น 10 แห่ง ซึ่งสามารถนำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมักผัก ตบชวา ได้ 468 ตัน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักตบชวาเป็นมูลค่า 942,000 บาท ปัจจุบันผู้นำเกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรังสิตใต้ได้มีส่วนร่วม ให้พื้นที่กองวัชพืช เพื่อจะได้ผลิตปุ๋ยหมักตบชวาด้วยตนเอง

4. เกิดศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการน้ำของเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้น้ำ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็น Facilitator เพื่อให้สมาชิกผู้ใช้น้ำดังกล่าวได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา

5. เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างเกษตรกรผู้ใช้น้ำ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน

6. เกิดเครือข่ายความร่วมมือของเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้น้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันดูแลและรักษาทางน้ำชลประทานและทางน้ำสาธารณะ ทำให้สามารถประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการกำจัดผักตบชวาและวัชพืชปีละประมาณ 2.5 ล้านบาท

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการวิจัย พัฒนา ฝึกอบรม สร้างจิตสำนึก และถ่ายทอดเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน

วิสัยทัศน์

ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน

อำนาจหน้าที่

1. ส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม
2. รวบรวม จัดทำ และให้บริการข้อมูลและข้อสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีต่างๆ ในฐานะศูนย์ข้อมูลและข้อสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งเป็นศูนย์ป้องกันและไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทด้านสิ่งแวดล้อม
4. ประสานและเสนอแนะแผนและมาตรการในการส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. ศึกษา วิจัย พัฒนา ถ่ายทอด และส่งเสริมเทคโนโลยีและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นศูนย์เทคโนโลยีสะอาดและศูนย์ปฏิบัติการอ้างอิงด้านสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ สรุปผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนในวิสัยทัศน์ และอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งได้กำหนดไว้ในพันธกิจของกรมฯ เช่น สร้างจิตสำนึกเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างเครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ประกอบกับ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีนโยบายให้ทุกหน่วยงานในสังกัดมีการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีข้อสั่งการให้กรมฯ เป็นเจ้าภาพหลัก (Focal Point) ในการบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครของทุกหน่วยงานในกระทรวงและบริหารจัดการเครือข่ายให้เป็นหนึ่งเดียวของกระทรวง คือ “เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.)” เพื่อให้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนภารกิจของกระทรวงที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ กรมฯ สื่อสารนโยบายหรือให้ทิศทางการบริหารราชการดังกล่าว ผ่านช่องทางต่างๆ ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ www.deqp.go.th การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนบทบาทภารกิจของกรมฯ รายงานประจำปี และสื่อเอกสารเผยแพร่อื่นๆ เป็นต้น

เพื่อสร้างระบบและวิธีการทำงานที่เอื้อต่อการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ กรมฯ มีการพัฒนา สร้างความรู้ และทักษะให้กับบุคลากร โดยจัดให้มีหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม เช่น หลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นวิทยากรสร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลักสูตรการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ เป็นต้น และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เวทีเสริมสร้างการมีส่วนร่วมพหุภาคี การประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำแผนการดำเนินงานอาสาสมัครด้านการจัดการ เป็นต้น รวมทั้งกำหนด “สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นหน่วยงานตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและแผนส่งเสริมการมีร่วมของประชาชน ส่งเสริมสิทธิชุมชน สนับสนุนและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายต่างๆ โดยตรง นอกจากนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเครือข่ายและภาคีความร่วมมือ ได้จัดตั้ง *กองอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*ขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนตามภารกิจของกรมฯ รวมถึงภารกิจของหน่วยงานอื่นในสังกัดของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกรมฯ กับเครือข่ายอาสาสมัครและภาคีเครือข่ายต่างๆ กรมฯ ได้จัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Roadmap) การส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และแผนบูรณาการป่าไม้ หมอกควัน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2560-2564 รวมทั้ง ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมในหลายๆ ด้าน เช่น องค์ความรู้ทางวิชาการเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ เป็นต้น ตลอดจน มีกลไกคณะทำงานสร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการเครือข่ายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่เป็นรูปธรรม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม นำเสนอโครงการตัวอย่างของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (Collaboration) คือ **"โครงการเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน พื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ"** มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างจิตสำนึก และสร้างเครือข่ายภาคประชาชน และทุกภาคส่วนให้เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (ประชารัฐ)
2. เพื่อบูรณาการความร่วมมือ เชื่อมโยงเครือข่ายอาสาสมัครที่หลากหลาย ประชาชน และภาคีทุกภาคส่วนในการลดไฟป่า และหมอกควัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อสื่อสาร เพิ่มประสิทธิภาพและขับเคลื่อนกลไกการเฝ้าระวังไฟป่าลดหมอกควัน ในพื้นที่บูรณาการความร่วมมือให้เกิดความยั่งยืน

- ***สรุปผลการดำเนินงาน***

ปัจจุบันปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมกำลังส่งผลกระทบและเป็นภัยคุกคามต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่น การลดลงของพื้นที่ป่า สถานการณ์ไฟป่า และหมอกควัน ปัญหาขยะ การกัดเซาะทางทะเลและชายฝั่ง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และภัยพิบัติดินถล่ม เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นภัยคุกคามที่มีความรุนแรงและความถี่ของการเกิดมากขึ้น และส่งผลต่อการลดลง และสูญเสียพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาไฟป่า หมอกควัน เป็นประเด็นปัญหาที่สะสมมายาวนานและเป็นปัญหาที่อ่อนไหว โดยที่ผ่านมาทั้งรัฐ ประชาชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการภายใต้บทบาทหน้าที่ที่ตนเอง

รับผิดชอบ (ต่างคนต่างทำ) และยังไม่มีการเชื่อมร้อย สื่อสารทำความเข้าใจร่วมกัน ดังนั้น ภาครัฐจึงไม่ควรดำเนินการเพียงลำพังอีกต่อไป นอกจากนี้ การอนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

ในปี พ.ศ. 2557 รัฐบาลได้เล็งเห็นวิกฤติปัญหาไฟป่า หมอกควัน เนื่องจากมีผลกระทบกับระบบนิเวศ ทรัพยากรป่าไม้ สุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่เขตภาคเหนือ 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และตาก และเกิดปริมาณฝุ่นควันขนาดเล็กที่มีค่าเกินมาตรฐานและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง และกระทบต่อการท่องเที่ยว รวมทั้งมีแนวโน้มของสถานการณ์จะกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในเมืองกับคนชนบทหรือเกษตรกรบนพื้นที่สูงมากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รณรงค์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังเกิดปัญหาขึ้นทุกปี ประกอบกับ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีนโยบายมอบหมายให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลัก ในการบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้ร่มธง **“เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (ทสม.)”** ภายใต้แนวคิด “บูรณาการเครือข่าย ทสม. และภาคี สร้างสิ่งแวดล้อมดีให้คนไทย”

อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ เป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์และเป็นพื้นที่ศูนย์รวมจิตใจของชาวจังหวัดเชียงใหม่ และประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ เป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ที่ใกล้เมือง และเป็นพื้นที่ความเสี่ยงและเปราะบางในการเกิดปัญหาไฟป่า หมอกควัน รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางนิเวศวิทยาและกลุ่มชาติพันธุ์

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้น้อมนำพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับงานอาสาสมัคร *"...อาสาสมัครจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าศรัทธาในการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้น เกิดขึ้นด้วยตนเอง มีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงานและพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัคร..."* มาเป็นหลักสำคัญนำทางในการพัฒนางานด้านส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควันพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ

กรมฯ เป็นกลไกหลักของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้าง (Facilitator) ความเข้มแข็งและศักยภาพของเครือข่ายภาคประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการเข้ามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งเป็นส่วนราชการระดับภูมิภาคในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ดอยสุเทพ-ปุย กรมฯ ทำหน้าที่เชื่อมร้อยเครือข่าย ชุมชนในพื้นที่ป่า ชุมชนในพื้นที่โดยรอบ ด้วยการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นเครือข่ายเพียงหนึ่งเดียว คือ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (ทสม.) เข้ามาเป็นกลไกหลัก (Key Actor) ที่มีบทบาทเป็น **“โซ่ข้อกลาง”** ที่เชื่อมร้อยเครือข่ายภาคประชาชน/ชุมชน/ท้องถิ่นในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นภาคีเครือข่ายภายใต้ชื่อ ***“อาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน พื้นที่ดอยสุเทพ-ปุย”*** ซึ่งประกอบด้วย เครือข่าย ทสม. (อำเภอหางดง เมืองและแม่ริม) เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ตาช้าง เครือข่ายสิ่งแวดล้อมม้ง เครือข่ายองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิการพัฒนายั่งยืน เป็นต้น รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งเป็นการเสริมพลัง เปลี่ยนความขัดแย้งเป็นความร่วมมือ และยกระดับการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันให้เป็นการซ้ำเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การเข้ามามีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญในการหาทางออก เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์

ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง และมีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน เฝ้าระวังและป้องกันการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการจัดการไฟป่าเพื่อลดหมอกควันทั้งในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร ในพื้นที่เป้าหมายและ Buffer Zone ซึ่งอยู่ในเขตผืนป่าดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ จังหวัดเชียงใหม่ (พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในป่าวิเศษ) โดยผ่านกระบวนการต่างๆ ได้แก่ เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เวทีสรุปถอดบทเรียนการดำเนินงาน การประชุมทำแผนเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควันร่วมกัน กิจกรรมการหนุนเสริมศักยภาพเครือข่าย กิจกรรมการจัดการไฟป่า การสื่อสารสู่สังคมและสาธารณชน และการสร้างความตระหนัก/จิตสำนึกในการร่วมกันทำงานแบบภาคีความร่วมมือ รวมทั้งสนับสนุนการนำข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการวางแผน ตลอดจนการศึกษาวิจัยสำหรับนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานและความรู้ของชุมชนในพื้นที่ในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ดอยสุเทพ-ปุย สรุปดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลและรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัคร เพื่อวางกรอบแนวทางการดำเนินโครงการ ลงพื้นที่ประสานงาน รวบรวมข้อมูล พื้นที่ป่า/ชุมชน เครือข่ายอาสาสมัคร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ รวมทั้ง วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดลำดับความสำคัญ และกำหนดแนวทางการคัดเลือกพื้นที่บูรณาการความร่วมมือ เพื่อพัฒนาให้เป็นพื้นที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม (พื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ)

การดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการเชื่อมร้อยเครือข่ายและสร้างแนวร่วมภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่าย ทสม. ให้เป็น **“โซ่ข้อกลาง”** มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมร้อยเครือข่ายและประสานความร่วมมือจากชุมชน องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน

เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และการจัดการไฟป่า ลดหมอกควันในพื้นที่ผืนป่าดอยสุเทพ-ปุย รวมทั้ง เป็นกลไกการเฝ้าระวัง โดยบทบาทหน้าที่หลักของเครือข่าย ทสม. ประกอบด้วยหลัก 4ป. ได้แก่

1) ประสาน ความร่วมมือและการสร้างจิตสำนึก สร้างความตระหนักให้กับประชาชนในท้องถิ่น หาแนวร่วมมาช่วยกันในการทำงาน ให้เกิดความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนด้านการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ลดการเผาในที่โล่ง รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2) ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารจากภาครัฐไปสู่ประชาชนอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ในการป้องกันการเผาป่า การเผาในที่โล่ง ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น สื่อวิทยุกระจายเสียงชุมชนท้องถิ่น สื่อไวนิล สื่อแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน ฯลฯ

3) ปฏิบัติ สนับสนุนการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น

- ร่วมประชุมจัดทำแผนงานระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่
- ดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น ทำแนวกันไฟ จัดตั้งเวรยามเฝ้าระวังไฟป่า การเฝ้าระวังของแต่ละพื้นที่เสี่ยงในการเกิดไฟป่าหมอกควัน ด้านการจัดการขยะ เช่น การคัดแยกขยะในชุมชน จัดการขยะอินทรีย์ ขยะมูลฝอย ฯลฯ ด้านการจัดการน้ำเสีย เช่น การจัดการแม่น้ำคลองแม่ข่า การจัดระเบียบและปรับภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

4) ประเมินผล ติดตามประเมินผลการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน การแจ้งเหตุ เตือนภัยและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น แอปพลิเคชั่น Arsa4thai Line รวมถึงเข้าไปมีบทบาทในโครงสร้าง กลไกด้านสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และสร้างแนวร่วมในการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน โดยเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งเกิดเป็นเครือข่าย ***"อาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน พื้นที่ดอยสุเทพ-ปุย"***

2. สนับสนุน เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และพัฒนากลไกความร่วมมือ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของเครือข่ายในการเข้ามาทำงานร่วมกันแบบภาคีเครือข่าย โดยเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครแนวร่วมภาคประชาชนในพื้นที่ป่า พื้นที่รอบป่า ให้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายป่าไม้ การเฝ้าระวังไฟป่าและหมอกควัน บูรณาการความร่วมมือ เครือข่ายอาสาสมัคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีร่วมพัฒนาผนึกกำลังคืนความอุดมสมบูรณ์ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการ**สนับสนุนการจัดทำแผน**ระดับชุมชนและระดับเครือข่ายอาสาสมัครทั้งในระดับชุมชนและเครือข่าย ระดับชุมชน ระดับเครือข่าย และพื้นที่เสี่ยงพิเศษ พร้อมร่วมวางแผนและหนุนเสริมการทำงาน ได้แก่

- จัดให้มีเวทีประชุมวางแผนร่วมกัน และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ศึกษาดูงาน เพื่อเป็นช่องทางให้ภาคีความร่วมมือ ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมในแต่ละชุมชน และเพื่อเชื่อมโยงและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครและผู้นำชุมชนเพื่อนำความรู้ไปขยายผลต่อในระดับพื้นที่

- สนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ให้ชุมชนในพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมกันระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน และร่วมดำเนินการจัดการไฟป่า ได้แก่ ทำแนวกันไฟ การลาดตระเวน ดับไฟ และจุดสกัด เป็นต้น
- สนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันหรือการจัดกิจกรรมตามแผนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การร่วมคิดวิเคราะห์ ระบุปัญหา หาทางออก และตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้ง พัฒนาจุดร่วมในการทำงานร่วมกัน และร่วมปฏิบัติทั้งภาคประชาชน ภาครัฐในพื้นที่ และภาคีความร่วมมือที่สอดคล้องและสอดรับการทำงานร่วมกัน ที่มีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว ด้านการปฏิบัติงานด้านไฟป่า หมอกควัน มีการประสานกำลังระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ เครือข่ายอาสาสมัครและประชาชนในพื้นที่ ทำแนวกันไฟ ลาดตะเวน ตั้งด่านสกัดและเข้าดับไฟ และบางพื้นที่ในช่วงฤดูไฟป่ามีการประกาศจากอุทยานแห่งชาติ ให้เครือข่าย ทสม. โดยการรับรองจากผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่อุทยาน นอกจากนี้ยังดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมในทุกมิติ เช่น ด้านการจัดการขยะ อนุรักษ์แม่น้ำคูคลอง ด้านการจัดการน้ำเสีย การจัดระเบียบและปรับภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเชื่อมโยงและบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัคร เป็นต้น ตามแผนที่วางร่วมกันและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การทำแนวกันไฟ การลาดตระเวน การเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง

การอบรมเครือข่ายอาสาสมัครไฟป่า เครือข่าย ทสม. การทอดผ้าป่าขยะ การคัดแยกขยะ การทำฝาย การอนุรักษ์ลำน้ำแม่ข่า เป็นต้น (บางพื้นที่สามารถยกระดับเป็นกองทุนชุมชนเฝ้าระวังไฟป่าลดหมอกควัน)

- การจัดตั้งกองทุนเครือข่ายสิ่งแวดล้อมม้งในการเฝ้าระวังไฟป่าลดหมอกควันดอยสุเทพ-ปุยและพื้นที่โดยรอบ (12 หมู่บ้าน 1 หย่อมบ้าน) โดยอดีตผู้ใหญ่บ้านม้งดอยปุย (นายยิ่งยศ หวังวนวัฒน์) เป็นผู้สนับสนุนบริจาคตั้งต้นกองทุนเป็นเงินจำนวน 10,000 บาท โดยในการจัดตั้งกองทุนฯ กำหนดให้ผู้ประสานเครือข่ายสิ่งแวดล้อมม้งดอยสุเทพ-ปุย ผู้แทนกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผู้แทนมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นทีมงานฝ่ายเลขานุการฯ เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้เป็นกองทุนฯ ที่สนับสนุนการทำงานของเครือข่ายฯ ได้อย่างยั่งยืน
- สรุปบทเรียนการพัฒนาเครือข่าย ทบทวนการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์บนพื้นฐานองค์ความรู้ประสบการณ์จริงแต่ละพื้นที่ รวมทั้งนำแนวทางที่ได้จากการสรุปบทเรียนมาพัฒนาการดำเนินงานร่วมกันในทุกๆ ปี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของพื้นที่ หรือพัฒนาการจัดกิจกรรมหนุนเสริมศักยภาพเครือข่าย เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น

3. การเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กลไกเครือข่าย ทสม. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐอื่นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ลดการซ้ำซ้อนของงาน ด้วยการใช้รูปแบบเวทีหรือการประชุม และกิจกรรมความร่วมมือเพื่อหนุนเสริมการทำงานระหว่างกัน

4. สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เกี่ยวกับการรณรงค์การเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ลดการเผาในที่โล่งผ่านช่องทางที่หลากหลาย และเพื่อเปิดตัวเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ให้สังคมภายนอกได้รับรู้ รวมทั้ง เพื่อสื่อสารให้ประชาชนเกิดเข้าใจ ความตระหนัก เกิดจิตสำนึกถึงปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ ไฟป่าและหมอกควัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหา ตั้งแต่ก่อนเกิด ขณะเกิดและหลังเกิดสถานการณ์ ตลอดจนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจากคนภายนอก ที่แสดงให้เห็นการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือของคนในป่า คนรอบป่าและคนในเมือง โดยประสานและเชื่อมต่อกับภาคธุรกิจเอกชน ธุรกิจสถานการณ์ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนชุมชน เครือข่ายเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน เพื่อสื่อสารสู่สู่สังคมและสาธารณชน อันจะนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้เกิดการต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานในเรื่องของการอนุรักษ์/รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากร่วมกันสรุปบทเรียน และร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน พื้นที่ดอยสุเทพ-ปุย โดยมีการขยายการเพิ่มจำนวนชุมชนและเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ดอยสุเทพ-ปุย ให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน เช่น เพิ่มจำนวนเครือข่ายสิ่งแวดล้อมม้ง เพิ่มจำนวนสมาชิกเครือข่าย ทสม. เป็นต้น นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการทำงานแบบมีส่วนร่วม

ได้ร่วมกันพัฒนาพื้นที่บูรณาการความร่วมมือ คือ “ภูพิงค์โมเดล” หรือ “ดอยสุเทพ-ปุย โมเดล” ให้เป็นพื้นที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นๆ เช่น ดอยอินทนนท์-ออบหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ม่อนพระยาแช่-ดอยพระบาท จังหวัดลำปาง เป็นต้น โดยปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ

1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ร่วมกระบวนการโดยเข้ามาร่วมคิด วิเคราะห์ ระบุปัญหา หาทางออก ตัดสินใจ และทำงานร่วมกัน รวมทั้งรับประโยชน์หรือผลสำเร็จร่วมกัน

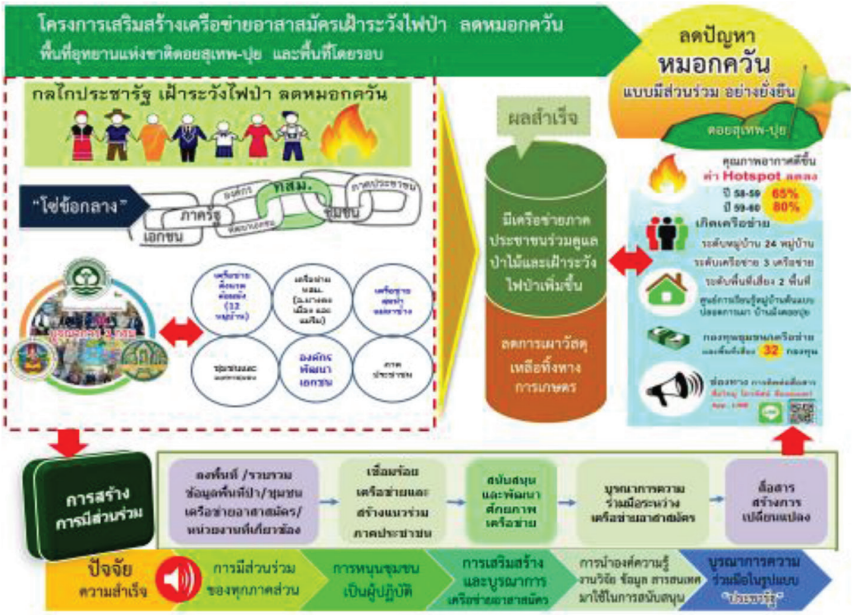
2) การสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพของภาคประชาชน/ชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งและเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายการทำงาน ที่มีบทบาทในการร่วมดำเนินงานหรือทำงานแทนในบางกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น เป็นอาสาสมัครทำแนวกันไฟ ลาดตะเวน ตั้งด่านสกัด และเข้าดับไฟ เป็นต้น

3) การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ที่นำไปสู่ความเป็นเอกภาพในการทำงานเพื่อลดปัญหาไฟป่า ลดหมอกควัน

4) การนำองค์ความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสนับสนุนการทำงานของภาคีเครือข่าย เช่น การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและกิจกรรมปลอดการเผา การรายงานข้อมูลสถานการณ์ผ่าน Application การใช้กล้อง CCTV สำหรับบันทึกภาพเคลื่อนไหวในบางพื้นที่ที่อยู่ในแนวเขตการเฝ้าระวังไฟป่าที่กำหนดไว้ เป็นต้น

5) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วม และสร้างความตะหนักรู้ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของปัญหาไฟป่า หมอกควัน รวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน ดังภาพต่อไปนี้

- ***ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงาน***

1. มีแผนและทิศทางการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ที่สอดคล้องกับบริบท และอัตลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น รวมทั้งบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัคร ที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และวิถีชุมชน เช่น แผนงานในระดับพื้นที่ แผนความร่วมมือ เทศบัญญัติท้องถิ่น ช่องทางการติดต่อประสานงาน (ศูนย์ประสานงานกลาง/ทำเนียบเครือข่ายอาสาสมัครฯ) คณะกรรมการและกองทุนไฟป่าและหมอกควัน ในระดับชุมชน ระดับเครือข่าย และระดับเครือข่ายร่วม เป็นต้น

2. เกิดเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ในพื้นที่บูรณาการความร่วมมือ ดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ (อำเภอหางดง อำเภอแม่ริม และอำเภอเมือง) และการขยายเครือข่ายกลุ่มคนไทยชาติพันธุ์ม้ง ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควันอย่างยั่งยืน ที่เป็นกลไกการเฝ้าระวังป่าไม้ ไฟป่าและหมอกควัน การจัดการขยะในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด รวมถึงการสนับสนุนภารกิจกระทรวงที่หลากหลายมากขึ้น

3. มีกองทุนเครือข่ายสิ่งแวดล้อมม้ง ในการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน ดอยสุเทพ-ปุย และพื้นที่โดยรอบ ที่อดีตผู้ใหญ่บ้านม้งดอยปุย (นายยิ่งยศ หวังวนวัฒน์) บริจาคเงินในการตั้งต้นกองทุน เป็นกลไกสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของเครือข่าย

4. เกิดความตระหนัก และจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน (CSR) ของภาคธุรกิจเอกชน สถานประกอบการและประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่เป้าหมาย เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกองทุนชุมชนในการเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน

5. เกิดแหล่งเรียนรู้การเฝ้าระวังไฟป่า ลดหมอกควัน เช่น ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านต้นแบบปลอดการเผา ในพื้นที่ ดอยสุเทพ-ปุย แหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานในการมีส่วนร่วมและเฝ้าระวัง และป้องกันหมอกควันและการเผาในที่โล่งพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน เป็นกรณีศึกษาสำหรับประชาชน ชุมชนที่สนใจพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ครบวงจรและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นอย่างสมดุลและยั่งยืนเป็นกรณีศึกษาแก่เครือข่ายภาคประชาชนและเครือข่ายต่างๆ และสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ

6. ส่งผลให้คุณภาพอากาศในพื้นที่ดำเนินการดีขึ้น โดยพบว่า รายงานผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศ จำนวนวันที่ค่าฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานลดลง และสถานการณ์ไฟป่าหมอกควันลดลง จากปริมาณจุดความร้อน

สะสม (Hotspot) ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย (พื้นที่ 212,081 ไร่) ดังนี้

- ปี 2559 ลดลง 65% จากค่า (Hotspot) 31
  (ช่วงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ - 5 เมษายน พ.ศ. 2558 เปรียบเทียบกับช่วง 16 กุมภาพันธ์ - 5 เมษายน พ.ศ. 2559)
- ปี 2560 ลดลง 80 % จากค่า (Hotspot) 6
  (ช่วงวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 เปรียบเทียบกับ ช่วง 1 มกราคม - 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2560)

7. ประชาชนตระหนัก เกิดจิตสำนึก ความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และมีทัศนคติการทำงานร่วมกัน ระหว่างคนบนดอยและคนพื้นราบ หรือของคนต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ในรูปแบบเครือข่ายอาสาสมัครภายใต้ระบบภูมินิเวศเดียวกัน ที่มุ่งเน้นให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างแท้จริง

8. ชุมชนเข้มแข็ง เพราะเศรษฐกิจชุมชน สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมดี เนื่องจากเกิดการบูรณาการและเชื่อมโยงความร่วมมือ ในทุกมิติด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เชื่อมร้อยการทำงาน และเข้าใจบริบทการดำเนินงานซึ่งกันและกัน

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม มีภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุนการนำเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ให้เป็นศูนย์กลางการบริการ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทุกระดับ ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน ปกป้องคุ้มครอง จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม เสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสมในสังคมศึกษา ตลอดจนวิจัยและจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาและเผยแพร่ส่งเสริม และกำกับดูแลงานภาพยนตร์และวีดิทัศน์

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรแห่งความรู้และส่งเสริมพลังการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมเพื่อความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และวีดิทัศน์
2. ศึกษา วิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม
3. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม เครือข่ายวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
4. เป็นศูนย์กลางในการศึกษา รวบรวม เผยแพร่ และให้บริการสารสนเทศและกิจกรรมทางวัฒนธรรม
5. ส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม
6. สนับสนุน ส่งเสริม และประสานการดำเนินงานทางวัฒนธรรม

7. ส่งเสริมและดำเนินการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และระดับนานาชาติ
8. ส่งเสริม ดำเนินการยกย่องเชิดชูเกียรติ และสนับสนุนการดำเนินงานของศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม
9. เสริมสร้างค่านิยมอันดีงามและเหมาะสมกับสังคมไทย
10. จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติงานส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางวัฒนธรรม
11. ระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานทางวัฒนธรรม
12. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่รัฐมนตรีหรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ สรุปผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในประเด็นยุทธศาสตร์ คือ พัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากร องค์กรภาคี และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และเสริมสร้างกลไกและเครือข่ายการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการเลือกรับสื่อให้แก่ประชาชน โดยผู้บริหารของกรมฯ สื่อสารนโยบาย/ทิศทาง ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวผ่านเวที

การประชุมสัมมนา การประชุม เชิงปฏิบัติการ หนังสือราชการ เว็บไซต์กรม ส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงจัดให้มีการสัมมนา อบรมให้ความรู้และทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟู อนุรักษ์ พัฒนาและเผยแพร่วัฒนธรรม ให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ได้กำหนดให้กองกิจการเครือข่ายทางวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม ตามภารกิจรูปแบบของเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ พร้อมทั้ง ประสานงาน สนับสนุน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย วัฒนธรรม ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุน การทำงานของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการส่งเสริม สนับสนุน ปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ ชัดเจน และมีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2553 ในแต่ละระดับ ประกอบด้วย 1) สภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย 2) สภาวัฒนธรรมจังหวัด 3) สภาวัฒนธรรมอำเภอ และ 4) สภาวัฒนธรรมตำบล

โดยมีกรรมการและสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กรที่ดำเนินงาน ด้านวัฒนธรรมหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม เช่น เครือข่าย ภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายภาคชุมชน เครือข่ายภาคธุรกิจ เครือข่าย ปราชญ์ชาวบ้านและเครือข่ายภาควิชาการ และให้การสนับสนุนงบประมาณ ให้กับเครือข่ายชุมชนต้นแบบสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนประเมินผลความพึงพอใจใน กระบวนงานขออนุญาต และการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปราม การทุจริต และระบบควบคุมภายในของหน่วยงาน

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่เป็นรูปธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม นำเสนอโครงการตัวอย่างของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (Collaboration) คือ **"โครงการพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน"** มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีองค์ประกอบ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้น่าสนใจ/จูงใจนักท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรของชุมชน ความรู้ ความสามารถ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์สำคัญของชุมชน
3. เพื่อสร้างการรับรู้ ความภูมิใจในวิถีชีวิตมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง
4. เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้ประชาชนท้องถิ่น ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป

- ***สรุปผลการดำเนินงาน***

การท่องเที่ยวเชิงวัฒธรรมอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และต้องไม่ส่งผลเสียต่อมูลค่าทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวนั้น รวมถึงโครงสร้างทางสังคมของพื้นที่นั้น ซึ่งหลักการพัฒนาที่สำคัญของ Swarbrooke (1999) เน้นที่การพัฒนาที่ควบคู่กันไประหว่างการเติบโต และการรักษามูลค่าทางวัฒนธรรม โดยแนวคิดนี้จะเน้นการวางแผนและจัดการที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งรวมถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้ การจัดการการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมที่ดีไม่ควรที่จะมองมรดกทางวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยว เป็นเพียงแค่สินค้าที่จะนำรายได้เข้าสู่ประเทศ หากแต่ควรมองแหล่งท่องเที่ยว ดังกล่าวให้เสมือนมรดกของคนทั้งประเทศที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ ต่อไป โดยที่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเน้นความเข้าใจวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางวัฒนธรรมทั้งทางด้านภูมิปัญญา ความงาม จิตวิทยา และความรู้สึก ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้าง ความประทับใจ พร้อมกับสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นแรงผลักดัน ให้ช่วยกันอนุรักษ์ สืบทอดและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม อันจะเป็นการคงไว้ซึ่ง อัตลักษณ์ของชุมชน (บทคัดย่อ: การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดย ดร.กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และ ศรันยา แสงลิ้มสุวรรณ. ที่มา *www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_12/pdf/aw019.pdf. 1 กันยายน 2560)*

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 - 2560 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว ข้อ 2.1 กลยุทธ์การพัฒนาเชิงพื้นที่ กำหนดให้การพัฒนาเตรียมความพร้อมเชิงพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพและขีด ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และให้ความสำคัญ กับมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยส่งเสริม การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และพัฒนาเชื่อมโยง สินค้าทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) เข้าสู่ภาคธุรกิจบริการท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร และการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรแทน การนำเข้าและบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาอัตลักษณ์ของ

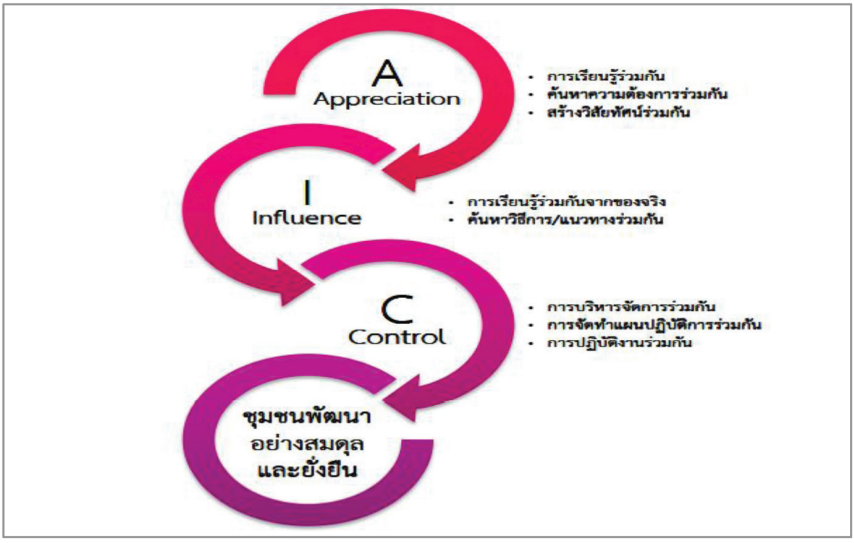
ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเส้นทางคมนาคมที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง อีกทั้งเน้นการบูรณาการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของหน่วยงานแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดีของท้องถิ่นไม่ให้สูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไป และเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกลยุทธ์ข้างต้น กรมฯ ได้ริเริ่มให้มีโครงการพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เพื่อเป็นกลไกในการคัดเลือกชุมชนที่มีศักยภาพ ความพร้อมมีวิถีชีวิตและมรดกภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถมาพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวมีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับส่วนรวม และนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีของแต่ละท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์มาเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยในปี พ.ศ. 2559 มีชุมชนที่มีศักยภาพ ประสบการณ์ และรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการคัดเลือก จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ 1) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านลวงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ 2) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านต่อแพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านปลาค้าว จังหวัดอำนาจเจริญ 4) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขมราฐ นาแวง-เจียด จังหวัดอุบลราชธานี 5) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมปากโสม ลำภูพาน จังหวัดหนองคาย 6) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 7) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านแหลมมะขาม จังหวัดตราด 8) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธคลองแตน จังหวัดสงขลา 9) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพรหมโลภ จังหวัดนครศรีธรรมราช

และ 10) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านนาตีน จังหวัดกระบี่

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านแหลมมะขาม อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็น 1 ใน 10 ชุมชนที่มีศักยภาพ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งมากว่า 100 ปี ชาวบ้านแหลมมะขามประกอบอาชีพทำประมง ทำนา และทำสวน ซึ่งชุมชนยังคงอนุรักษ์วิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมอันดีแบบชาวบ้านริมฝั่งทะเล โดยมีต้นทุนทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น โต๊ะวลีย์เป็นศาสนสถานที่สำคัญของชาวมุสลิม แต่อยู่ภายในพื้นที่ของวัดแหลมมะขาม ซึ่งเป็นศาสนสถานของชาวพุทธ และภายในอุโบสถวัดแหลมมะขามมีภาพจิตรกรรมที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับบ้านแหลมมะขามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งครั้งหนึ่งได้เคยเสด็จมาสนทนาธรรมกับเจ้าอาวาสวัดแหลมมะขามในสมัยนั้น โดยภาพจิตรกรรมที่มีความงดงามแฝงแง่คิดและกุศโลบาย สำหรับผู้ที่ได้เข้าเยี่ยมชม มีงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาผ่านแผ่นไม้ ที่บ้านหุ่นไม้ มีภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 5 กว่า 200 ภาพ ที่ศูนย์เรียนรู้ตามรอยเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง บ้านอาจารย์สมโภชน์ วาสุกรี การจักสานงอบใบจากและสานคลุ้ม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าชายเลน ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน กรมฯ ได้น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตมาปรับใช้ โดยการให้ชุมชนมีรากฐานหรือทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรม มีการถ่ายทอดไปสู่รุ่นต่อรุ่นจนเข้มแข็งเติบโตกลายเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานหรือเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ถือเป็นการใช้ **“พลังทางสังคม”** ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่าย หรือประชาสังคม

กล่าวคือเป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายในลักษณะ **“พหุภาคี”** ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน นำชุมชนไปสู่การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน และในการสร้างให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน กรมฯ ได้ผสานแนวคิดกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) หมายถึง กระบวนความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน ใช้ความพยายามร่วมกัน เป็นแนวทางแห่งความร่วมมือในการพัฒนาของทุกฝ่าย ทั้งภาคราชการ ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ โดยมีเครื่องมือที่เป็นวิธีการและเทคนิคในการนำกลุ่มคนที่จะทำงานร่วมกันทั้งหมดเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เรียกว่า A-I-C คือ A : Appreciation การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน I : Influence การค้นหาวิธีการร่วมกัน C : Control การบริหารจัดการร่วมกัน ดังภาพ

กรมฯ มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเวทีและเชื่อมโยงการทำงานของภาคีที่มาจากภาคประชาชน/ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล อนุรักษ์ สืบสาน และเป็น “เจ้าของวัฒนธรรม” โดยผ่านกลไกคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัด/ตำบล ที่มีภาคีจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ผู้นำชุมชน/ ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ ภาคประชาสังคม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาเป็นภาคี/เครือข่ายทำงานร่วมกัน ซึ่งเริ่มจากการร่วมกันสำรวจความพร้อมของพื้นที่ด้านวัฒนธรรม จัดเวทีประชาคม วิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนำเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งร่วมกันวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อม (SWOT) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสอุปสรรค ตลอดจนผลกระทบต่างๆ เพื่อกำหนดกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนนำไปสู่แผนการดำเนินงานร่วมกัน

ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีบ้านแหลมมะขาม เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม และวัฒนธรรมจังหวัด เป็นผู้ส่งเสริม กระตุ้น รวมทั้งอำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้เกิดเวทีและเชื่อมโยงการทำงานของภาคีในพื้นที่จังหวัด

ตราด โดยสนับสนุนงบประมาณ และองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตราด เป็นหน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุนการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ รวมทั้งสนับสนุนให้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ หรือสืบสานแหล่งวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม มีการทำงานแบบภาคี/เครือข่าย ที่มีวิทยาลัยชุมชนตราดและสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (มูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน) เข้ามาร่วมกับชุมชนที่มีผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่สุเทพ บุญเพียร และปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายสมโภช วาสุกรี (เป็นกรรมการในสภาวัฒนธรรมตำบล) รวมทั้งกลุ่มชาวชุมชน “เที่ยวสงาดบ้านแหลมมะขาม” และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัด แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิทยาลัยชุมชนตราดและสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (มูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน) เพื่อขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน ดังนี้

1. จัดเวทีเสวนาประชาคมค้นหาของดีชุมชน เพื่อร่วมกันค้นหาจุดเด่น เสน่ห์ อัตลักษณ์ โดยวิทยาลัยชุมชนตราด เป็นแกนหลักในการสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรชุมชนบ้านแหลมมะขาม เพื่อนำมารวบรวม จัดเก็บ จำแนกองค์ความรู้วัฒนธรรมชุมชนบ้านแหลมมะขามสู่การเชื่อมโยงของดีต่างๆ ในชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. ระดมความคิด และร่วมกับชุมชนวางแผน โดยมีสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นภาคีที่เข้ามาร่วมกับชุมชนในการวิเคราะห์ประเภทและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่เหมาะสมตามประเภทและความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์วิถีชีวิตของชุมชน โดยยังคงรักษาวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเองไว้ เช่น การทำประมงพื้นบ้าน การกินอยู่แบบดั้งเดิม เป็นต้น

3. ร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและวัด เพื่อเป็นจุดเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว และสนับสนุนโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวชม

4. สรุปและถอดบทเรียน โดยจัดทำคู่มือท่องเที่ยวบ้านแหลมมะขามที่เน้นความสำคัญของการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ศาสนสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปฏิทินท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน อาชีพท้องถิ่น ระบบนิเวศน์ป่าชายเลน และภาษาชาวตราด

5. ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดกิจกรรมทัวร์นำร่องในชุมชนบ้านแหลมมะขาม เพื่อทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก่อนที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวจริง ซึ่งได้เชิญบริษัทนำเที่ยวทั้งจากกรุงเทพฯ และจังหวัดตราดให้เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มแรกที่ทดลองตามเส้นทางนี้ โดยมีการจัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีคุณภาพมาตรฐานต่อไป และร่วมกันพัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนบ้านแหลมมะขามได้จัดรูปแบบของ Facebook บ้านแหลมมะขามให้น่าสนใจกลายเป็น “สื่อโซเชียลมีเดียของชุมชน”

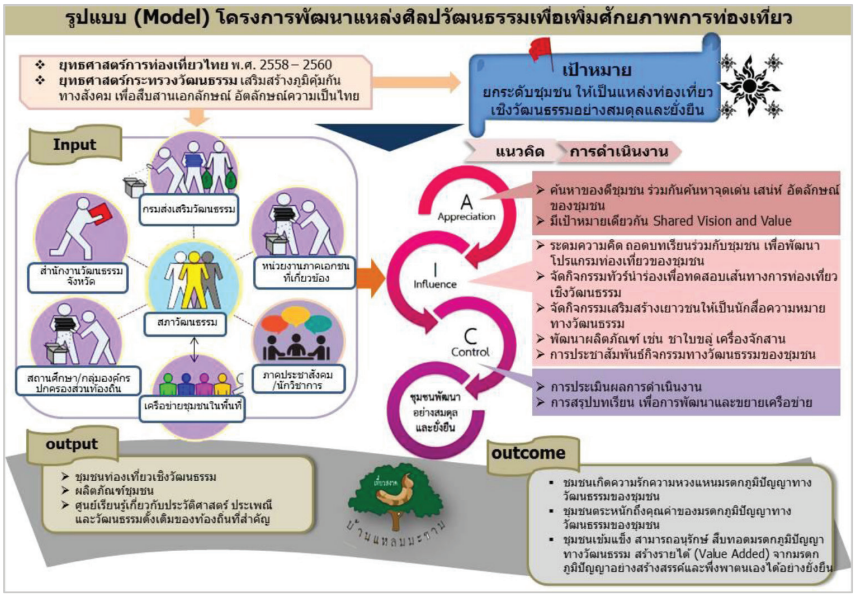
6. ส่งเสริมศักยภาพ เพื่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมดุลและยั่งยืน โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและชุมชนร่วมกันสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น “ผลิตภัณฑ์ชุมชน ชาใบขลู่” ซึ่งเป็นภูมิปัญญาด้านการรักษาและบำรุงร่างกายของท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้สะดวกและยืดอายุการใช้งาน เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยใช้ต้นคลุ้ม ซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นมาจักสานให้เป็นกล่องใส่บรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้ มีการถ่ายทอด

ภูมิปัญญาการจักสานคลุ้มให้แก่คนในชุมชน โดยลุงจิต ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการจักสานได้เป็นผู้ถ่ายทอดการสานคลุ้ม และต่อยอดการจักสารเป็นของที่ระลึก เช่น พวงกุญแจ ที่รองแก้ว ถาดใส่ผลไม้ เป็นต้น

7. สร้างจิตสำนึก และความตระหนักให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน โดยเป็นนักสื่อความหมายในพื้นที่ สามารถบอกเล่าเรื่องราว คุณค่าของวิถีชีวิตภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี ผ่านเวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนานักสื่อความหมายและผู้นำเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนสามารถมีนักสื่อความหมาย หรือผู้นำเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้น จากที่เป็นเพียงอาจารย์สมโภชน์ วาสุกรี และผู้ใหญ่สุเทพ บุญเพียร เท่านั้น ทำให้ได้ **“นักสื่อความหมายทางวัฒนธรรม”**

โดยความสำเร็จของชุมชนบ้านแหลมมะขามเกิดจากปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านสุเทพ บุญเพียร ปราชญ์ชาวบ้าน นายสมโภช วาสุกรี (ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด) เป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการสร้างพลังความร่วมมือของชุมชนที่มีเป้าหมายเดียวกัน และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งมีความสามารถในการต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน ประกอบกับการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมวัฒนธรรม หน่วยงานในพื้นที่และภาคส่วนต่างๆ มีการทำงานในลักษณะเหมือนเป็นพี่น้อง เป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน และแบ่งหน้าที่ในการทำงานเติมเต็มในแต่ละส่วน ไม่ซ้ำซ้อนกัน ช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากมรดกภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและยังคงรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม สืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามได้ต่อไป

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน ดังภาพต่อไปนี้

- ***สรุปผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงาน***

1. ชุมชนได้รับการยกระดับเป็น “แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสมดุลและยั่งยืน

2. เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่เป็นทางเลือกด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงการสร้างรายได้/มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชน สังคม และประเทศในภาพรวม สอดคล้องตามทิศทางการพัฒนาประเทศ ด้านการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทยดังที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย

3. คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มที่มีศักยภาพและเข้มแข็ง เนื่องจากมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดความรักและความสามัคคียิ่งขึ้น

4. การถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม โดยให้สถานศึกษาในชุมชนบรรจุ เนื้อหาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปในการเรียนการสอนให้แก่เด็กชั้นประถมของชุมชน

5. สร้างรายได้จากมรดกภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์ จากจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น (เดิมมีจำนวน 500 คน/ปี เพิ่มขึ้นเป็น 1,500 คน/ปี) ส่งผลให้รายได้ของชุมชน (เฉพาะเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม) เพิ่มขึ้นจากเดิม 150,000 บาท/ปี เป็น 450,000 บาท/ปี และจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้น เช่น ชาใบขลู่ เครื่องจักสานที่เป็นของที่ระลึกจากต้นคล้ม เป็นต้น

6. การรักษา สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จากการที่ชุมชนมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพ รวมทั้ง สามารถจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การจัดที่พักให้กับนักท่องเที่ยวในลักษณะบ้านพักโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านแหลมมะขาม ซึ่งส่งผลในการดูแลรักษาบ้านเรือนแบบดั้งเดิมที่เป็นบ้านไม้ เป็นต้น เพื่อแบ่งส่วนบ้านให้เป็นที่พักแก่นักท่องเที่ยว

7. นำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของประเทศที่เกิดจากการมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นจัดขายด้านการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ฟื้นฟู ดูแล รักษา ส่งเสริมและทำนุบำรุงทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การจัดให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีอยู่เดิม และฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้น และปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน ทั้งนี้ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

วิสัยทัศน์

เพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2569

อำนาจหน้าที่

1. อนุรักษ์คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้สมบูรณ์และสมดุลตามธรรมชาติ โดยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. ฟื้นฟู แก้ไข ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้
3. ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิธีการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ
5. กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ป่าไม้และสัตว์ป่า
6. บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมอุทยานฯ สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ สรุปผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยได้กำหนดเป็นแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติไว้ในแผนยุทธศาสตร์กรมฯ ได้แก่ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: อนุรักษ์ ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำ เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติ กลยุทธ์ 1: ส่งเสริมการปลูกป่าโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และในพันธกิจ ข้อ 3: บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งค่านิยมองค์กรคือ “PROTECT” หมายถึง “คุ้มครองรักษา” โดย P = Participation หมายถึง ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อธิบดีกรมอุทยานฯ มีแนวนโยบายในการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง และผ่อนปรนภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งให้ประชาชนในพื้นที่อนุรักษ์อยู่อาศัยและทำกินโดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคีในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน*พื้นที่คุ้มครอง* เพื่อเป็นกลไกในการเปิดโอกาสให้ทุกภาคีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาระดับพื้นที่ (Protected Area Committee = PAC) ที่มาจากผู้แทนภาคส่วนต่างๆ จำนวน 9 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนฝ่ายปกครองส่วนภูมิภาค ผู้แทนฝ่ายปกครองท้องถิ่น ผู้แทนส่วนราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการหรือองค์กรชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนสื่อมวลชนในท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO_S) ผู้แทนหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม และพนักงานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานฯ ซึ่งเป็นหัวหน้าพื้นที่คุ้มครองหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้นๆ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาระดับพื้นที่มีบทบาทในการให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุน ในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง การจัดทำหรือทบทวนแผนการจัดการพื้นที่คุ้มครองให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และโครงการที่ขอใช้เงินจากกองทุนสนับสนุนกิจกรรมชุมชน และสนับสนุน กิจกรรมเพื่อการคุ้มครอง ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การจัดให้มีการแสดงความคิดเห็นของภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่คุ้มครอง การจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างระบบเครือข่ายและ

กิจกรรมที่เอื้อต่อการจัดการพื้นที่คุ้มครองและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์กับการมีส่วนร่วมให้แก่สาธารณชน และพิจารณาในการจัดทำข้อตกลงกติกาของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการในพื้นที่คุ้มครองเพิ่มขึ้น และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร โดยมีการสื่อสารนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการออกคำสั่งเพื่อสั่งการ และการประชุมมอบนโยบายแก่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศ และ Website ได้แก่ www.dnp.co.th และ www.park.dnp.go.th รวมถึงมีการจัดทำแผน (Roadmap) ที่กำหนดขอบเขตการดำเนินงานเป็นช่วงระยะเวลา 5 ปี พ.ศ. 2559 - 2564 เพื่อเป็นกรอบ/ทิศทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองดูแลป่าและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนรอบอุทยาน รวมทั้งสร้างอาสาพิทักษ์อุทยาน

และเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานฯ ได้จัดทำคู่มือสำหรับให้หน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ และจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยาน และกำหนดให้มีฝ่ายพัฒนาการมีส่วนร่วมและเครือข่าย โดยเป็นหน่วยงานภายในสำนักอุทยานแห่งชาติขึ้น มีอัตรากำลังจำนวน 5 ตำแหน่ง เพื่อรับผิดชอบงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสนับสนุนงบประมาณสำหรับใช้ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชน นอกจากนี้ กรมอุทยานฯ มีช่องทางรับฟัง

ความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีระบบรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และความคิดเห็นของประชาชนในการนำเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อสั่งการ และนำไปใช้ประกอบการวางแผน/จัดทำโครงการที่ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้ง ในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันมีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง สร้างเสริมระบบการแจ้งเบาะแสและการคุ้มครองพยานที่เป็นภาคประชาชน มีการเสริมสร้างศักยภาพการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทุจริตให้กับภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคมและประชาชน อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการของกรมอุทยานฯ

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่เป็นรูปธรรม

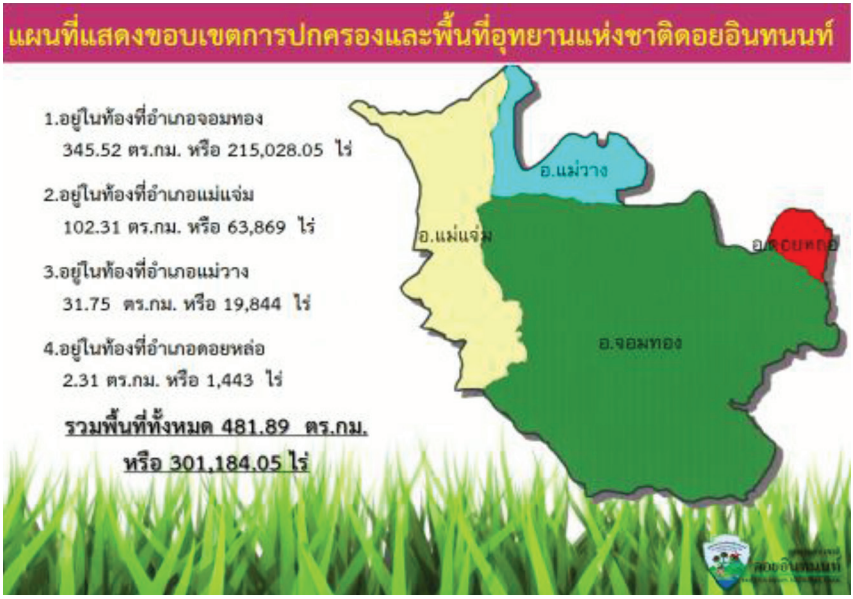
กรมอุทยานฯ นำเสนอโครงการตัวอย่างของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (Collaboration) คือ **“โครงการความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์: อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์”** ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ชุมชนอยู่กับป่าได้อย่างชอบธรรม และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการอุทยานแห่งชาติ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่

- ***สรุปผลการดำเนินงาน***

จากการประกาศตั้งอุทยานแห่งชาติเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีราษฎรดั้งเดิมอาศัยทำกินอยู่ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับแนวเขตพื้นที่ทำกิน และปัญหาที่เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อถือครองที่ดินและการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ที่ส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินและ

มลพิษจากสารเคมีที่ใช้ในการทำเกษตร อันส่งผลต่อสภาพความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า รวมทั้งเป็นภาระของรัฐในการเฝ้าระวังและดูแลรักษาผืนป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์พืช และสัตว์ป่า ในขณะที่จำนวนบุคลากรและงบประมาณในการจะดูแลพื้นที่มีจำกัด

อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาถนนธงชัย มีระดับความสูง ตั้งแต่ 400 - 2,565.3341 เมตร ประกอบด้วยภูเขาใหญ่น้อยมากมาย และเป็นส่วนหนึ่งต้นน้ำแม่ปิง มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25 องศาเซลเซียส สูงสุด 30 องศาเซลเซียส และต่ำสุดเฉลี่ย 6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดบนยอดดอย -3 องศาเซลเซียส มีสภาพอากาศ 3 แบบด้วยกัน ได้แก่ สภาพอากาศแบบเขตร้อน (tropical climate) สภาพอากาศแบบกึ่งเขตร้อน (sub-tropical climate) และสภาพอากาศแบบเขตอบอุ่น (temperate climate) มีเนื้อที่ 301,184.05 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์

ดอยอินทนนท์ ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติในปี พ.ศ. 2515 ทำให้กระทบต่อวิถีชีวิตและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนชาวเขาที่อยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม และภายใต้กรอบการบังคับใช้กฎหมายในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทำให้ชุมชนชาวเขาเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่อุทยานฯ จ้องจะจับผิด ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและเกิดปัญหากระทบกระทั่งกัน ซึ่งต่อมา ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤติภัยแล้งอย่างรุนแรงและเกิดความเข้าใจผิดของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้านล่างว่า ชุมชนบนดอยเป็นต้นเหตุให้น้ำในลำธารเหือดแห้งและเกิดความขัดแย้งการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ นำไปสู่เกิดการประท้วง ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมาพูดคุยกันถึงต้นเหตุและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ กรมอุทยานฯ ได้กำหนดเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ภายในปี พ.ศ. 2569 ที่เน้นภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ด้วยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่และฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ ด้วยการส่งเสริม กระตุ้น และปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหน และการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน

อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งมีภารกิจรับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านคุ้มครองป้องกันและการอนุรักษ์ (Protection and Conservation) 2) ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ (Tourism and Recreation) 3) ด้านการศึกษาและวิจัย (Education and Research) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

(Participation) โดยในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ กรมอุทยานฯ ใช้กลไกการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ*คณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติแห่งชาติดอยอินทนนท์* ที่มาจากการรวมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่น เช่น กรมการปกครอง หน่วยทหารในพื้นที่ องค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการในพื้นที่ เครือข่ายภาคประชาชนที่มีผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น เครือข่าย*เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ยะ-แม่ปอน เครือข่ายชุมชนดอยอินทนนท์* เป็นต้น สื่อมวลชนในท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO_S) เช่น มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาคเหนือ) มูลนิธิไทยรักษ์ป่า เป็นต้น ประกอบกับการดึงความร่วมมือจากภาคประชาสังคม ได้แก่ มูลนิธิไทยรักษ์ป่า ซึ่งมี พลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์ องค์มนตรี เป็นประธานกรรมการอำนวยการและก่อตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ในการสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและผืนป่าต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศให้เกิดความยั่งยืน ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ที่ทรงชี้นำให้พสกนิกรดูแลอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์พร้อม อันจะนำมาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยประโยชน์ต่อประชาชนทุกคนอย่างยั่งยืน และยังเป็นหลักพึ่งพิงอันถาวรต่ออาชีพการเกษตร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของคนทั้งประเทศ ทั้งยังเป็นการป้องกันภัยต่างๆ จากการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกรมอุทยานฯ กับมูลนิธิไทยรักษ์ป่า เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และเพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครอง ดูแล รักษาอุทยานแห่งชาติ ศึกษาวิจัยทางวิชาการและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการทำข้อตกลงฯ ระยะที่ 2 (ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2564)

เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2560 โดยมีชุมชนเผ่าปกาเกอะญอบ้านสันดินแดง เป็นเครือข่าย/แนวร่วมสำคัญเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า **“คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้”**

มูลนิธิไทยรักษ์ป่าเข้ามามีบทบาทเป็นแกนหลัก หรือ **“โซ่ข้อกลาง”** ในการประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน/ชุมชน ในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่กรมอุทยานฯ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกันในการรักษาผืนป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์สืบไปภายใต้แนวคิด *“คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้”*

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ปรับบทบาทจากการเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย มาเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน (Facilitator) ผ่านกลไกเครือข่ายคณะกรรมการ PAC และโซ่ข้อกลางคือ มูลนิธิไทยรักษ์ป่าที่เป็นกลไก

หลักในการประสานการทำงานแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ ที่นำไปสู่การลดการเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานฯ กับชุมชนในพื้นที่ เปลี่ยนเป็นความร่วมมือในการรักษาผืนป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ร่วมกันที่มาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในพื้นที่เขตอุทยานฯ จากเดิมที่ล่าสัตว์ และเก็บพืชพันธุ์ไม้หวงห้ามในเขตอุทยานฯ ไปขาย ก็ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผืนป่า *"จากผู้ล่า เป็นผู้เล่า" คือ เป็นมัคคุเทศน์นำเที่ยวในผืนที่อนุรักษ์* และ *"จากผู้บุกรุก เป็นผู้พิทักษ์"* คือ ร่วมกับหน่วยพิทักษ์ป่าในการลาดตระเวน หรือเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังและดับไฟป่า นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดูแลรักษาระบบนิเวศของพื้นที่ป่าต้นน้ำให้คงความอุดมสมบูรณ์ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ คณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ได้ร่วมกันผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา **"ชุมชนบ้านแม่ปอนใน (บ้านสันดินแดง)"** ซึ่งเป็นชุมชนเผ่าปกาเกอะญอ ที่อยู่ในพื้นที่เขตอุทยาน มีประชากร 435 คน 32 หลังคาเรือน และตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ใจกลางอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีความใกล้ชิดผูกพันกับผืนป่ามาช้านานมีวิถีชีวิตเรียบง่าย พึ่งพาธรรมชาติ อยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความเคารพ ศรัทธา ในผีบรรพบุรุษที่คอยปกป้องลูกหลาน ก่อเกิดเป็นความเชื่อและพิธีกรรมสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด เช่น การมัดมือ การเลี้ยงผีไร่ ผีนา ผีฝาย การบวชป่า การทำแนวกันไฟ เป็นต้น รวมทั้งยังเชื่อว่าในธรรมชาติมีเทพเจ้าประจำถิ่นอยู่ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้เป็นภูมิคุ้มกันในการรักษาป่าให้คงอยู่ตลอดไป

ในการพัฒนา **"ชุมชนบ้านแม่ปอนใน (บ้านสันดินแดง)"** ให้เป็น **"หมู่บ้านต้นแบบไทยรักษ์ป่า"** เกิดจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกัน เริ่มด้วย นำข้อมูลที่ได้มา พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการทำงานของหมู่บ้าน เพื่อการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ สรุปขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจในวิถีชีวิตชุมชนจากการสำรวจปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและรูปแบบวิธีการการใช้ประโยชน์จากป่า

2. สำรวจและเลือกชุมชนตัวอย่างที่มีความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐาน

3. สร้างความตระหนักรู้ และเสริมสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความจำเป็นและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่อนุรักษ์ ร่วมกับชุมชน

4. สร้างความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์ให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพด้านการอนุรักษ์ฯ ให้แก่ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยการประชุมทำความเข้าใจและผลักดันให้เกิดกลไกของชุมชนบ้านแม่ปอนใน (สันดินแดง) ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นก่อให้เกิดกิจกรรมที่ช่วยลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก และนำปัจจัยภายในมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต่อเนื่อง

5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนกำหนดกติกาการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เขตอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดกลไกการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์โดยชุมชนเอง

6. จัดทำเครือข่ายอนุรักษ์ป่าจากบ้านต้นน้ำถึงหมู่บ้านท้ายน้ำ ด้วยความสมัครใจ

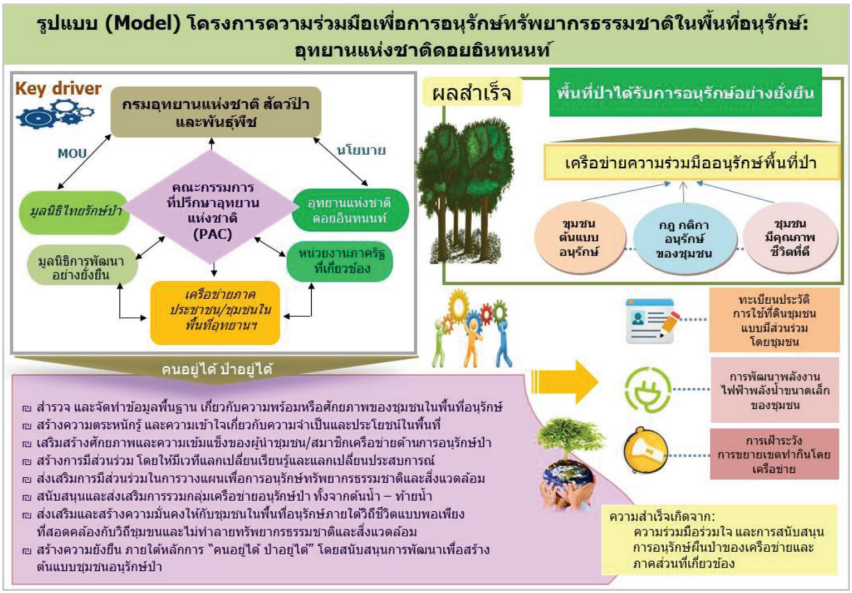
7. สนับสนุนและสร้างความมั่นคงในชุมชนภายใต้วิถีชีวิตแบบพอเพียงโดยการสร้างเสริมอาชีพที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเกิดรายได้หลักในครัวเรือน เช่น แนวทางเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น และพัฒนาอาชีพเสริมที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน เช่น การทอผ้าและย้อมผ้าที่ใช้สีจากเปลือกไม้ธรรมชาติ

เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสนับสนุนการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก สำหรับเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าของชุมชน เพื่อเสริมความมั่นคงด้านพลังงานและความเข็มแข็งของชุมชน

จากการทำงานแบบมีส่วนร่วมของกรมอุทยานฯ ในพื้นที่อนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ยังก่อให้เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้าน **"จัดตั้งกลุ่มดูแลรักษาป่าต้นน้ำ"** ที่เป็นเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์บนพื้นที่สูงอำเภอจอมทอง เพื่อร่วมกันกำหนดกิจกรรมอนุรักษ์และดูแลผืนป่า กำหนดกฎระเบียบการดูแลควบคุมกันเอง โดยการนำเอาความรู้ดั้งเดิมของชุมชนและกฎจารีตประเพณีมาผสมผสานกับการจัดการรูปแบบใหม่ที่เหมาะสม เช่น กำหนดกฎระเบียบห้ามล่าสัตว์ป่าในอาณาเขตหมู่บ้าน เช่น เลียงผา หมูป่า เก้ง ลิง ไก่ป่า ชะนี อีเห็น ลิงลม เป็นต้น นอกจากนี้ ในการสร้างกลไกให้ทุกภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรมอุทยานฯ ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการกำกับและบังคับใช้กฎหมาย (Regulator) ได้ส่งเสริมและสนับสนุน (Facilitator) ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐอื่นในพื้นที่ เช่น กรมการปกครอง หน่วยทหารในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ในการเพิ่มศักยภาพของเครือข่าย/ผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนงาน/โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น การใช้ประโยชน์จากข้อมูลภูมิสารสนเทศ (GIS) และสนับสนุนงบประมาณในการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่ รวมถึงตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาให้ข้อคิดเห็น สำหรับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และพัฒนางานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีมูลนิธิไทยรักษ์ป่าเข้ามาเป็นภาคีหุ้นส่วนความร่วมมือ และเป็นกลไกสำคัญ (Key Actor) ในการขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีเครือข่ายลุ่มน้ำ

แม่ยะ-แม่ปอน และชุมชนบ้านสันดินแดง และภาคีในภาควิชาการ รวมทั้งมูลนิธิการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทของหุ้นส่วน (Partnership) โดย**ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ** คือ ความร่วมมือของทุกภาคส่วนทุกฝ่ายต้องเปิดใจกัน มีความจริงใจที่จะร่วมกันแก้ปัญหา การประสานงานที่ดี และความรู้สึกเป็นมิตรระหว่างชุมชนซึ่งเป็นชนเผ่ากับเจ้าหน้าที่ และการที่ชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรงจากลุ่มน้ำ จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดจิตอนุรักษ์

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน ดังภาพต่อไปนี้

- ***สรุปผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงาน***

การดำเนินโครงการมีประโยชน์และมีผลกระทบกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และมีผลกระทบในวงกว้างต่อประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง เนื่องจากพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ที่มีเนื้อที่กว่า 490 ตารางกิโลเมตร ซึ่งหากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าหายไปจะส่งผลกระทบกับการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตอนล่างในอนาคตด้วย โดยสามารถสรุปผลสำเร็จที่ได้รับ ดังต่อไปนี้

1. รักษาและคงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่ากว่า 23,000 ไร่ สามารถพบสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่หลายชนิด เช่น ไก่ฟ้า ไก่ป่า ชะนี เก้ง หมูป่า เลียงผา ปลาค้างคาว เป็นต้น

2. ลำน้ำแม่ปอนมีน้ำไหลตลอดทั้งปี ส่งผลให้บ้านสันดินแดงได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงพลังงานร่วมกับบริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) ในการพัฒนาไฟฟ้าจากพลังงานน้ำให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ และบริหารจัดการโดยคณะกรรมการของชุมชน

3. ชุมชนชาวเขาในพื้นที่ (บ้านสันดินแดง) มีความมั่นคงและสมบูรณ์ทางอาหาร โดยข้าวที่ได้จากไร่หมุนเวียนสามารถเลี้ยงผู้คนในชุมชนได้อย่างพอเพียง พืชที่ปลูกในไร่หมุนเวียนเป็นพืชผักท้องถิ่นที่มีความหลากหลายกว่า 100 ชนิด อาหารป่าตามฤดูกาล 70 กว่าชนิด และ 30 กว่าชนิดสามารถเก็บขายเป็นรายได้เสริม

4. ความเข้มแข็งและศักยภาพของชุมชน/เครือข่ายภาคประชาชนที่สามารถดูแลตนเองได้ มีการจัดตั้งกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่า การจัดการที่ดินของชุมชน กติกาการปกครองของชุมชน เช่น การจัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา การทำฝายชะลอน้ำ การลาดตระเวนป่า การทำไร่หมุนเวียน เป็นต้น

5. เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตสามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น มีโรงสีข้าวของชุมชน ชาวบ้านมีอาชีพเสริม มีกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ พัฒนาผลิตภัณฑ์ มีกองทุนการเกษตรของชุมชน

6. เกิดหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่จะใช้ขยายผลในพื้นที่อื่น เป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ “บ้านสันดินแดง”

7. ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการดูแล คุ้มครองอนุรักษ์ผืนป่า โดยยึดหลักการร่วมกัน คือ “คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้” และ “จากผู้บุกรุกเป็นผู้พิทักษ์” และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนชาวเขาเปลี่ยนจาก “ผู้ล่า เป็นผู้เล่า” ซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์อย่างยั่งยืน

8. การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข็มแข็งของชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย “จัดตั้งกลุ่มดูแลรักษาป่าต้นน้ำ” เป็นการรวมกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อร่วมกำหนดกิจกรรมอนุรักษ์และดูแลผืนป่า ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายความร่วมมือภายใต้คณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานฯ (PAC)

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ สังกัดกระทรวงพาณิชย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์และแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนการปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการทั่วไปของกระทรวง เพื่อบรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรบูรณาการยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าให้เติบโตอย่างเข้มแข็งเพื่อก้าวสู่ประเทศรายได้สูง

อำนาจหน้าที่

1. ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลเพื่อเสนอแนะรัฐมนตรี เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของกระทรวง
2. พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวงและแปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนปฏิบัติงาน
3. จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลเศรษฐกิจการค้า พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และเป็นศูนย์ข้อมูลกลางของกระทรวง
4. ประสานการบริหารราชการ และปฏิบัติงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการตรวจราชการ
5. ประสานการปฏิบัติงาน รวมทั้งการกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวง
6. จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวงเพื่อให้เกิดการประหยัด คุ้มค่า และสมประโยชน์

7. ดูแลงานประชาสัมพันธ์ การต่างประเทศ และพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย
8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ สรุปผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดเป็นนโยบาย/ทิศทางการบริหารราชการในแผนยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงฯ พ.ศ. 2560-2564 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: ยกระดับความร่วมมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้ากับภาคีที่เกี่ยวข้องสู่ความสัมพันธ์เชิงหุ้นส่วน (Collaborative Excellence) เช่น กลยุทธ์ที่ 4.1 เสริมสร้างความร่วมมือเชิงหุ้นส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจการค้า (เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายผู้บริโภค และเครือข่ายชุมชน) เป็นต้น และกำหนดค่านิยมเพื่อให้บุคลากรยึดเป็นแนวปฏิบัติ ภายใต้แนวคิด TEAM ความหมายดังนี้

T = Task & Team Oriented

E = Effective Customer Service

A = Accountability

M = Mission Achievement

ผู้บริหารของกระทรวงพาณิชย์ ทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงและปลัดกระทรวงในการประชุมได้มี การสื่อสารและมอบนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ www.ops.moc.go.th หนังสือเวียน ถ่ายทอดสดอ่านอินเตอร์เน็ต การประชุม/สัมมนาต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งมีการอบรมหรือพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีทักษะที่เอื้อต่อกระบวนการมีส่วนร่วม โดยผ่านการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน และจัดอบรมหลักสูตรนักการค้าการพาณิชย์สำหรับพาณิชย์จังหวัด (นักรบเศรษฐกิจใหม่) รวมถึงจัดทำคู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เผยแพร่บนเว็บไซต์ เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการที่มีมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ มีการกำหนดหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ คือ “กลุ่มงานสร้างความมีส่วนร่วมขององค์กรและเครือข่ายภาคประชาชน” ให้รับผิดชอบภารกิจงานด้านการส่งเสริมการบริหารราชการแบบ มีส่วนร่วมที่ชัดเจนตามกรอบแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์กระทรวงฯ และสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชนโดยมีช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน ผ่านช่องทางเว็บไซต์ Call Center 1203 ช่องทาง Chat online ไปรษณีย์ เป็นต้น และนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการปรับปรุง/พัฒนาหรือดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาสร้างความโปร่งใส มีการตรวจสอบและติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผ่านคณะกรรมการประเมินผลการจัดทำมาตรฐานความโปร่งใสของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยมีตัวแทนภาคประชาชนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการฯ

ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่เป็นรูปธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ นำเสนอโครงการตัวอย่างของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (Collaboration) คือ **"โครงการส่งเสริมการตลาดกรีนมาร์เก็ตแบบบูรณาการโดยใช้การตลาดนำ: เพชรบูรณ์"** มีวัตถุประสงค์ คือ การส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย พร้อมกับการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเกษตรกรได้รับประโยชน์สูงสุด

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งเป็น การพัฒนาเกษตรกรรายย่อยที่มีอาชีพเดียวกันให้มารวมกลุ่มกันเพื่อให้มีอำนาจต่อรอง การผลิตที่มีการวางแผนการตลาด เพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนการผลิตในขณะที่ผลผลิตได้คุณภาพ และเพิ่มผลผลิตต่อหน่วย/ต่อไร่มากขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสและขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรให้ตรงตามความต้องการของตลาดและมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรสู่ความยั่งยืน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเพิ่มมูลค่า รวมทั้งกำหนดนโยบายให้ใช้ตลาดนำการผลิต โดยการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้มีการเชื่อมโยงตลาด พร้อมทั้งขอความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคสถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทั้งการผลิต การตลาด ประกอบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีนโยบายให้กระทรวงพาณิชย์ "ส่งเสริมและพัฒนาตลาดอินทรีย์ของไทยอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็น HUB ของเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคนี้ในอนาคตอันใกล้"

กระทรวงพาณิชย์ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าของประเทศให้เข้มแข็งและแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ ซึ่งปรับบทบาทใหม่จากเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อพัฒนาธุรกิจ เชื่อมโยง และขยายตลาด สร้างความสามารถในการแข่งขัน สร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เสริมสร้างกลไกทางการค้าให้เกิดระบบการค้าเสรี เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้ตลาดเป็นตัวนำ และการสร้างสรรค์คุณค่าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยให้ความสำคัญกับธุรกิจบริการและเศรษฐกิจใหม่ เชื่อมโยงทั้งห่วงโซ่คุณค่าทั้งภาคการเกษตรและเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานคุณค่าให้กับประเทศตามนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0”

เพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคเกษตรสูง มีมูลค่า 28,790 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 36 ของมูลค่าทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามพบว่าประชาชนยังมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่า 1.5 แสนบาท และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีสภาวะยากจน ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ พ่อค้าคนกลางยังคงเป็นผู้ได้ประโยชน์จากระบบตลาด ในขณะที่เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรอง นอกจากนี้ เกษตรกรยังคงมีรูปแบบการผลิตแบบเดิมที่ใช้สารเคมี ซึ่งมีผลต่อต้นทุนการผลิตและสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคและเกษตรกรในระยะยาว อีกทั้งต้องเผชิญปัญหาความผันผวนของราคาและการได้รับผลตอบแทนที่ต่ำ ทำให้ยังไม่หลุดพ้นจากความยากจน และจากการวิเคราะห์ขนาดตลาดการค้าเกษตรอินทรีย์ (Green Market Size) ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ามีแนวโน้มที่ขนาดของตลาดใหญ่ขึ้น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีการขยายตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่เริ่มเข้ามาในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงมากขึ้น รวมทั้ง ยังมีโอกาสในการขยายตลาดออกนอกพื้นที่ และยังสามารถเชื่อมต่อกับเมืองศูนย์กลางของกลุ่มจังหวัด (พิษณุโลก) ในลักษณะห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

จังหวัดเพชรบูรณ์ กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “จะมุ่งส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใช้ศักยภาพทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมกับพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ไปสู่การเป็นเมืองแห่งความสุขของคนอยู่และมาเยือน” และประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการเกษตร คือ “การส่งเสริมเกษตรปลอดภัย การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่า” ประกอบกับความมุ่งมั่นของภาครัฐในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรกรได้รับประโยชน์สูงสุดนำไปสู่แนวคิดในการจัดการแก้ปัญหาของเกษตรกร โดยการสร้างทางเลือกที่มีคุณภาพและมั่นคงให้กับเกษตรกรเป็นการสร้างพ่อค้าคนกลางของเกษตรกรขึ้นมาเอง เพื่อแข่งขันกับพ่อค้าคนกลางที่เป็นเอกชนทั่วไป เพราะการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญเพื่อรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของสินค้าทางการเกษตร อำนาจต่อรอง ควบคุมกลไกการตลาด และเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันโดยตรงระหว่างเกษตรกรกับตลาด

ภายใต้กรอบแนวคิด “การตลาดนำการผลิต”

ในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้เกิดผลในทางปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ซึ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กระทรวง “ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน” และการส่งเสริมเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด และสภาพปัญหาความต้องการของประชาชน จึงนำไปสู่การดำเนิน **“โครงการส่งเสริมการตลาดกรีนมาร์เก็ต แบบบูรณาการโดยใช้ตลาดนำ: จังหวัดเพชรบูรณ์”** โดยสนับสนุนและเชื่อมโยงการทำงานของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเครือข่ายชุมชน/เกษตรกร รวมทั้งบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ภายใต้กรอบแนวคิด **“ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์”** เพื่อสร้างความร่วมมือในการเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการขับเคลื่อนการทำงานในลักษณะของภาคี/เครือข่ายความร่วมมือ ที่มาจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีประชาชน เพื่อผสมผสานจุดเด่น/ข้อดีของแต่ละภาคส่วน คือ ความยืดหยุ่นคล่องตัวของภาคเอกชน การรักษาประโยชน์ส่วนรวมของภาครัฐ และการลงมือดำเนินการของภาคประชาชน โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของภาคประชาชน คือ เกษตรกรในพื้นที่ให้เกิดการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นสหกรณ์ ที่ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมใน*รูปแบบคณะกรรมการอำนวยการโครงการกรีนมาร์เก็ต จังหวัดเพชรบูรณ์* ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีคณะกรรมการที่มาจากทั้ง 3 ส่วนดังกล่าวข้างต้น รวมทั้ง มีสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเป็นกลไกหลักในการสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายช่องทางตลาด และเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในลักษณะหุ้นส่วนความร่วมมือดำเนินงานใน 5 ด้าน ได้แก่

1) *ด้านการส่งเสริมเกษตรปลอดภัย* เป็นการเพิ่มศักยภาพ ด้านการผลิตมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ลดต้นทุน เพิ่มปริมาณผลผลิต/ไร่ บริหารจัดการกลุ่ม

และส่งเสริมเครือข่ายเพิ่ม จัดการอบรม/ส่งเสริม/พัฒนาในการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยการคัดเลือก และคัดกรองผลิตภัณฑ์จากกลุ่มสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ส่งเสริมองค์ความรู้วิชาการการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ และเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตและจำนวนผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์

2) *ด้านเครือข่ายการตลาด* เป็นการส่งเสริมและเพิ่มช่องทางการตลาด โดยการจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า ตามห้างสรรพสินค้าและแหล่งจำหน่ายอื่นๆ โดยดำเนินการจัดหา เชื่อมโยงตลาด แหล่งรับซื้อ ประสานผู้ประกอบการรองรับผลผลิตทางการเกษตร/ผลิตภัณฑ์ชุมชนของเกษตรกร และจัดทำแผนการตลาด กลยุทธ์การจัดการการเกษตรเพื่อก่อให้เกิดการกระจายสินค้า ภายใต้เครื่องหมาย กรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์ ไปสู่ผู้บริโภคทั่วประเทศ

3) *ด้านกำกับดูแลสิทธิประโยชน์* เป็นการส่งเสริมให้มีการกำหนดมาตรการ แนวทางการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสหกรณ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ดำเนินการเรื่องการจดทะเบียน GI สิทธิบัตร การรับรองมาตรฐาน ตลอดจนเครื่องหมายการค้าอื่นๆ ให้กับผลิตภัณฑ์ และเสนอแนวทางวิธีการ การจัดสรรสิทธิประโยชน์อันพึงได้รับเสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสม ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รับจดเครื่องหมายบริการ “กรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์” ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

4) *ด้านการประชาสัมพันธ์* เป็นการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์โครงการฯ เพื่อให้ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์ และสินค้าในเครือข่ายกรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์ เพิ่มขึ้น และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และแบรนด์ ในเครือข่ายกรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์ ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การจัดแสดงสินค้า Roadshow

สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ วิทยุชุมชน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ Social Media เป็นต้น

5) *ด้านการขนส่ง (Logistics)* และการบริหารจัดการ เป็นการสนับสนุนการนำผลผลิตทางการเกษตรไปจำหน่ายถึงตลาดปลายทางได้อย่างทันท่วงที และลดต้นทุนค่าใช้จ่าย โดยจัดทำระบบการขนส่ง (Logistics) สินค้า และการจัดการสินค้าที่มีประสิทธิภาพ และให้คำปรึกษา แนะนำ การบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์ และเครือข่ายการผลิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ ขับเคลื่อนการดำเนินงานในการส่งเสริมการตลาดกรีนมาร์เก็ตฯ ไปสู่เป้าหมายเพื่อยกระดับสินค้าปลอดภัยอย่างยั่งยืน โดยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตามแนวทางประชารัฐ โดยใช้การตลาดนำ สรุปดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมด้านการตลาดและการผลิต เพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและการพัฒนาเกษตรกร ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์พืช การบริหารจัดการน้ำ การบริหารการจัดการใช้พื้นที่ (Zoning) การเพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค โดย

- ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการอบรมของสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยสนับสนุนการอบรมหลักสูตรด้านการตลาด และศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และออนไอที วัลเล่ย์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเพิ่มศักยภาพและพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสร้างศักยภาพด้านการแข่งขันให้ SMEs StartUp และเกษตรกรเติบโตอย่างยั่งยืน

รวมทั้งเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์ รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการตลาดนำการผลิตที่ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมของเกษตรกรที่ก้าวสู่การเป็น Smart Farmer

- ส่งสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรให้เชื่อมโยงการทำงานและจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ เช่น สหกรณ์ผักปลอดภัยภูทับเบิก จำกัด สหกรณ์ผลิตผักน้ำดุกใต้ จำกัด เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นเครือข่ายของชุมชน/เกษตรกรที่มีอำนาจต่อรองทั้งในเรื่องของการผลิตและราคาผลผลิต ซึ่งการรวมกลุ่มจะช่วยลดความเสี่ยงทางการตลาด สหกรณ์จะสามารถจัดหาผลผลิตที่มากพอและมีระบบจัดการการผลิตที่สามารถควบคุมคุณภาพได้ มีอำนาจต่อรองมากขึ้น และภาครัฐยังสามารถให้การสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ ได้อย่างทั่วถึงอีกด้วย

2. การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนความรู้และข้อมูลด้านการตลาด ภายใต้แนวคิดการตลาดนำการผลิต ที่เกิดจากการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด ทั้งจากการประชุมหารือและสัมภาษณ์/สอบถามผู้ประกอบการ หน่วยงานการตลาด ผู้บริโภค หอการค้า/สภาอุตสาหกรรม โดยทำให้ได้มาซึ่งอุปสงค์/ความต้องการ แนวโน้มการตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงการประมวลข้อมูลความต้องการของประชาชนจากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของจังหวัด ซึ่งนำไปสู่การวางแผนการผลิต และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตที่เน้นคุณภาพมาตรฐานสินค้าปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เช่น มาตรฐาน GAP เป็นต้น ที่จะสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

เป็นการยกระดับสร้างผลผลิตอย่างต่อเนื่อง สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพที่นำไปสู่การยอมรับของผู้บริโภค และเพิ่มพูนในเรื่องของศักยภาพในด้านการตลาดในระดับต่าง ๆ

3. *การสร้างมูลค่าเสริมการตลาด* โดย

- ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตร พัฒนามาตรฐานการผลิต
- การออกแบบและจัดทำแบรนด์ (Brand) เพื่อใช้เป็นตราสัญลักษณ์สำหรับผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งใช้ชื่อตามที่ชุมชนแต่ละแห่งเลือกใช้เพื่อแสดงถึงแหล่งผลิต รวมทั้ง ร่วมกันออกแบบและจัดทำแบรนด์ เครื่องหมาย กรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์ เพื่อเป็นเครื่องหมายรับรองการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการ ซึ่งได้รับการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้วยแล้ว

- พัฒนาระบบขนส่งและกระจายสินค้า (Logistics) เพื่อเพิ่ม/ช่องทางการตลาดและสร้างมูลค่าทางการตลาด โดยภาคเอกชน สนับสนุนของภาคเอกชนในการสร้างอาคารรวมและกระจายสินค้า ระบบห้องเย็น
- สนับสนุนให้มีการตรวจรับรองแหล่งผลิต GAP พืช หรือการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ โดยการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทในการร่วมตรวจรับรองแหล่งผลิต GAP พืช/การตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ให้กับแปลงปลูกของสมาชิกสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร

4. *การส่งเสริมการตลาด* โดย

- ส่งเสริมให้มีเวทีพบปะ พูดคุยเกี่ยวกับปริมาณความต้องการผลผลิตที่ทางห้างสรรพสินค้าสามารถรับซื้อได้ ระหว่างกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจ หรือสหกรณ์ และภาคเอกชน เช่น บริษัทในเครือเซ็นทรัล และเดอะมอลล์ เป็นต้น
- สนับสนุนความรู้ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการตั้งราคาขายส่ง (ต้นทุน+กำไร ร้อยละ 30) สำหรับใช้เป็นตัวกำหนดราคาเบื้องต้นในการต่อรองราคาที่เกษตรกรสามารถขายได้/อยู่ได้ และทางห้างฯ รับได้ ซึ่งนำไปสู่การวางแผนการผลิตพืชผักต่างๆ ในพื้นที่ที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ
- ขับเคลื่อนการตลาด ผลิตภัณฑ์กรีนมาร์เก็ต เพชรบูรณ์ เน้นจำหน่ายที่ตลาดบนของห้างสรรพสินค้า ซึ่งมีกำลังซื้อสูง จึงได้นำเรื่องการจัดทำแบรนด์สินค้าให้กับชุมชน การทำโรดโชว์ (Roadshow) ในโอกาสต่างๆ

- เชื่อมโยงและขยายช่องทางการตลาด โดยใช้การประชาสัมพันธ์ที่เน้นสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับสังคม และสุขภาพ เช่น ประวัติของชุมชน วิถีทำการเกษตร พืชเมืองหนาว ชีวิตของเกษตรกร และจัดทำช่องทาง QR Code (Quick Response Code) เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลสินค้าแหล่งผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทันสมัย สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เป็นกลไกหลัก (Key Actor) ในการใช้การตลาดในการเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันในรูปแบบของภาคีความร่วมมือที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เครือข่ายเกษตร/ภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดต้นแบบของการบริหารจัดการ การรักษาคุณภาพสินค้าเกษตรปลอดภัยที่เป็นแหล่งศึกษา/ดูงาน เช่น สหกรณ์ผลิตผักน้ำดุกใต้ จำกัด เป็นต้น ซึ่งจากการดำเนินงานปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการฯ คือ

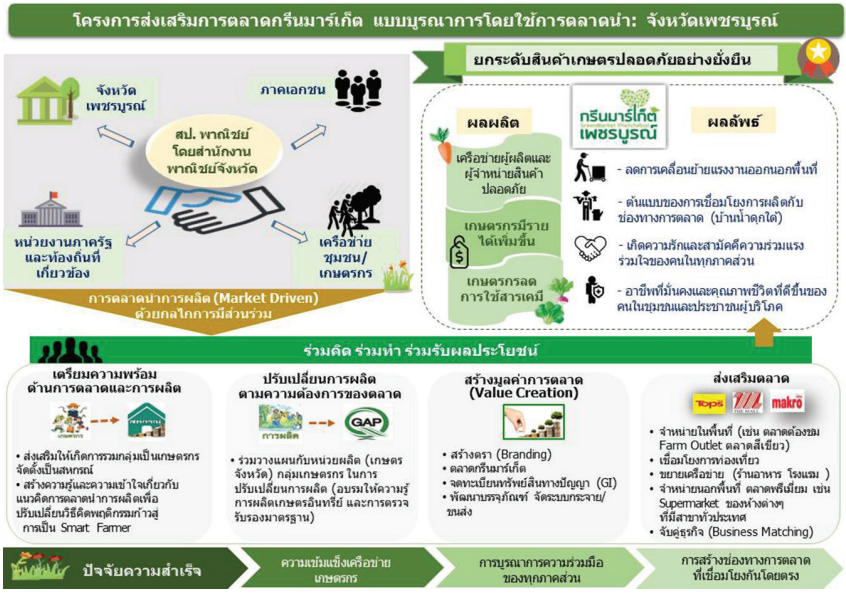
1. ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกร ที่มีศักยภาพและความเข้มแข็ง รวมทั้งมีการรวมตัวเป็นกลุ่มและจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเข้ามาเป็นภาคีทำงานที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่ายร่วมกัน เช่น ต้นแบบเรียนรู้ที่สหกรณ์ผลิตผักน้ำดุกใต้ (นายสมบัติ จงทัน ประธานกลุ่มสหกรณ์ฯ ที่เป็นผู้นำชุมชนที่เป็นพลังสำคัญในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร)

2. การบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วนราชการที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอาชีพที่มั่นคงให้กับเกษตรกร/ชุมชนด้วยเกษตร

ปลอดภัยที่ใช้การตลาดนำ และการสนับสนุนที่สำคัญของผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ และรองผู้ว่าราชการจังหวัดฯ (นายไกรสร กองฉลาด) รวมทั้งนโยบายของกระทรวงและจังหวัดที่ให้ความสำคัญกับการค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่เป็นกลไกการบริหารจัดการในการสนับสนุนการทำงานให้สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการตลาดสีเขียวในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความเชื่อมโยงของช่องทางการตลาดระหว่างเกษตรกร/สหกรณ์ที่เป็นเครือข่าย ซึ่งมีเวทีประชุม พบปะหารือ /พูดคุยกันโดยตรง ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเพิ่มปริมาณการจำหน่ายผลผลิตได้เพิ่มขึ้น และส่งผลต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นด้วย

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

- ***สรุปผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงาน***

1. มีภาคีเครือข่ายผู้ผลิต-ผู้จำหน่ายสินค้าปลอดภัย ที่มีอำนาจในการต่อรองและการบริหารจัดการผลผลิต ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยการจัดตั้งเป็นสหกรณ์เรียบร้อยแล้ว เช่น 1) สหกรณ์ผลิตผักน้ำดุกใต้ จำกัด 2) สหกรณ์ผักปลอดภัยภูทับเบิก จำกัด 3) สหกรณ์รวมกลุ่มการเกษตรน้ำหนาว จำกัด 4) สหกรณ์พืชผักปลอดภัยเขาค้อ จำกัด และ 5) สหกรณ์รักษ์ศรีเทพ จำกัด

2. ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากรายได้ในการขายพืชผลทางการเกษตรที่เพิ่มมากขึ้น เช่น *สหกรณ์ผลิตผักน้ำดุกใต้ จำกัด* มีรายได้จากการจำหน่ายผักของสมาชิกในปี 2557 จำนวน 5.6 ล้านบาท ปี 2558 เพิ่มเป็น 9.8 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 75) และปี 2559 เพิ่มเป็น 12.8 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปี 2558 คิดเป็นร้อยละ 30.6) ส่งผลให้มีรายได้ต่อหัว เพิ่มมากขึ้นจากปี 2557 รายได้ 16,000 บาท/เดือน เป็น 55,000 บาท/เดือน เป็นต้น

3. ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่ เนื่องจากเกิดการจ้างงานในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ประชาชนผู้สูงอายุมีงานทำ และมีรายได้ประมาณ 350 บาท/วัน/คน จากการจ้างของสหกรณ์ให้ตกแต่ง/คัดแยก/ล้างผัก

4. คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น เนื่องจากในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรกรลดการใช้สารเคมี และมีกระบวนการตรวจรับรองสารเคมีของพืชผลทางการเกษตรก่อนนำไปจำหน่าย รวมทั้ง มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

5. เกิดแหล่งเรียนรู้ต้นแบบชุมชน ที่เป็นศูนย์เรียนรู้และศึกษาดูงาน และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการผลิตสินค้าปลอดภัย การเชื่อมโยงการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ที่จะสนับสนุนความรู้แก่ผู้สนใจ และนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลเครือข่ายในอนาคต ณ สหกรณ์ผลิตผักน้ำดุกใต้ จำกัด

6. เกิดความรักและสามัคคีของคนในชุมชน ที่เกิดจากการเข้ามามีส่วนร่วมและทำงานร่วมกัน รวมทั้งการติดต่อประสานเชื่อมโยงกัน ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

4

บทสรุปความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

4. บทสรุปความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

การประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อมอบรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ของส่วนราชการที่สมัครขอรับรางวัล เป็นการประเมินผลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามขั้นตอนการประเมินที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560

จากผลการประเมินการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่ผ่านระดับมาตรฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือและได้รับการตัดสินให้ได้รับรางวัลจะเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการบูรณาการการทำงานกับภาคส่วนต่างๆ

ที่เกี่ยวข้องในลักษณะภาคีหรือเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้งมีแนวโน้มของความยั่งยืนของการทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนความร่วมมือที่มีความเป็นเจ้าของรับผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน ซึ่งมีข้อค้นพบที่ได้จากการสรุปบทเรียนการดำเนินงาน สรุปดังนี้

- มิติความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดเป็นนโยบายหรือทิศทางการบริหารราชการไว้ในวิสัยทัศน์ หรือพันธกิจ หรือประเด็นยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน หรือกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติราชการของกรม/กระทรวงเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร และผู้บริหารสื่อสารนโยบายให้ทราบทั่วกันทั้งองค์กรผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การให้นโยบายประจำปีในเวทีการประชุมสัมมนาของหน่วยงาน เว็บไซต์ของหน่วยงาน วารสาร เป็นต้น รวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานภายใน หรือมีคำสั่งมอบหมายหน่วยงานในสังกัดเพื่อรับผิดชอบในการขับเคลื่อนหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม
- มิติความสำเร็จของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานมีการทำงานในลักษณะภาคี/เครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบคณะกรรมการ/คณะทำงาน หรือจัดตั้งเป็นเครือข่ายที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการทำงาน และบูรณาการการทำงานหรือประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของภาคประชาชนให้เกิดการรวมกลุ่มและสามารถเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการ ร่วมดำเนินการในภารกิจหลักของหน่วยงานภาครัฐ และร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานในโครงการตัวอย่าง แสดงให้เห็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม ที่เกิดผลสำเร็จทั้งที่เป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ทั้งในเชิงสังคม และเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนของชุมชน/ท้องถิ่น ที่เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาและมีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม เกิดความรักและสามัคคีของคนในชุมชนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานสามารถถอดบทเรียน หรือสรุปบทเรียนโดยมีต้นแบบ/ศูนย์เรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขยายผล หรือต่อยอดในกิจกรรมหรือโครงการอื่นๆ ต่อไป

นอกจากนี้ การดำเนินงานโครงการตัวอย่างฯ ยังเป็นโครงการที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่ต้องการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการ ที่ภาคี/เครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งร่วมในการผลักดันสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และในการดำเนินงานส่วนราชการยังได้น้อมนำแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้

เข้าใจ หมายถึง...

เข้าใจตนเอง คือ การที่ผู้ปฏิบัติหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องตระหนักอยู่เสมอว่า “ข้าราชการ” คือ อาชีพหนึ่งเช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ในสังคม ซึ่งมีศักดิ์ศรีเท่ากัน ภายในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดี ไม่ได้มีอภิสิทธิ์เหนือคนในชุมชน ท้องถิ่นหรือกลุ่มอาชีพอื่นแต่อย่างใด แตกต่างแต่เพียงบทบาทตามตำแหน่งและภารกิจหน้าที่เท่านั้น และเมื่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมนั้นในแนวทางที่ยอมรับได้ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

เข้าใจชุมชน คือ ชุมชนท้องถิ่นที่มีวิถีวัฒนธรรมชุมชนร่วมกันและอาจแตกต่างจากชุมชนอื่นในรายละเอียดบางอย่าง มีสมาชิกในชุมชนจำนวนมากและหลากหลาย ซึ่งแต่ละคนต่างมีความรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมและความต้องการที่จะเข้าร่วมในการดำเนินงานในระดับที่ต่างกัน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและสังคม ดังนั้นการดำเนินงานใดๆ ควรสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ ไม่ควรฝืน เร่งรัดหรือบีบบังคับให้ชุมชนดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดในกิจกรรม ในเมื่อชุมชนยังไม่เกิดความพร้อม แต่ความพร้อมของชุมชนสามารถเสริมสร้างได้ในแนวทางการมีส่วนร่วมในงานพัฒนา

เข้าถึง หมายถึง...

เข้าถึงชุมชน คือ ความสามารถในการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำในลักษณะเครือญาติหรือกัลยาณมิตร จึงจะกล่าวได้ว่าเข้าถึงชุมชนได้อย่างแท้จริง กลุ่มคนในชุมชนที่เข้าร่วมในการดำเนินงานสามารถร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทุน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ มิใช่เป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ได้เท่านั้น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ มีความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

พัฒนา หมายถึง...

การพัฒนาคน คือ คนทุกคนที่เข้าร่วมในการดำเนินงาน ทั้งเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคนในชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นคนที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น นำไปสู่การพึ่งตนเองได้ทางความคิดและพึ่งพาอาศัยกันเองได้ในด้านต่างๆ ตามศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละคน

ส่วนการพัฒนาด้านวัตถุนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเครื่องมือและผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นเพียงภาคแสดงผลสำเร็จที่เกิดขึ้นร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่ใช่แก่นสาระสำคัญของการพัฒนาที่แท้จริง เพราะวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว ก็จะกลายมาเป็นเครื่องมือในกระบวนการพัฒนา “คน” ในลักษณะการหมุนวนเป็นเกลียวของกระบวนการต่อไป

จากการสรุปบทเรียนการดำเนินงานของส่วนราชการที่ได้รับรางวัลฯ มีข้อค้นพบที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

1. ทิศทางการพัฒนาประเทศ Thailand 4.0 และนโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการเปิดให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นเข้ามามีบทบาทร่วมขับเคลื่อนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบาย “ประชารัฐ” ที่มุ่งเน้นการผสานความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ในการแก้ปัญหาส่วนรวมและความต้องการของสังคม เป็นเสมือนสัญญาณที่ทำให้บุคลากรภาครัฐตระหนักและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานที่โดยพร้อมที่จะเปิดให้ภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน นอกจากนี้ จะช่วยให้การขับเคลื่อนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงาน เนื่องจากโครงการมีโอกาสสูงที่จะประสบความสำเร็จ

2. ผู้นำซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเอื้อหรือส่งเสริมให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และเป็นผู้สร้างให้เกิดพลังความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้นำที่เป็นทางการหรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยอาจ

เป็นผู้นำที่เป็นผู้บริหารของส่วนราชการ ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย และสื่อสารเพื่อเป็นทิศทางไปสู่การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจน หรือเป็นผู้นำชุมชน/เครือข่ายภาคประชาชน เช่น ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีความสามารถในการแปลงแนวคิดสู่การปฏิบัติ และมีจิตใจเปิดกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีจิตสาธารณะและมีภาวะผู้นำสูง สามารถสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง โดยเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เป็นผู้ที่เอื้อกระบวนการ (Facilitator) เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดกิจกรรม (Advocator) เป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีเกิดปัญหา (Mediator) และเป็นผู้เสริมสร้างพลัง (Empowerer) ที่จะช่วยให้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมบรรลุผลอย่างแท้จริง

3. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสามารถเป็นผู้บริหารจัดการเครือข่าย (Network Manager) หรือมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน (Facilitator) รวมทั้งการเป็นเจ้าภาพ/กลไกหลัก (Key Actor) ตลอดจนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับประชาชน รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ความเข้มแข็งของภาคประชาชนที่มีจิตสาธารณะ มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมที่เกิดจากภาคประชาชนที่เข้มแข็ง พบว่า ประชาชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม/องค์กร เช่น กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อทำงานกับหน่วยงานของรัฐแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ มีบรรยากาศของการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้แก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ตรงประเด็น/ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

5. การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม/องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร (NGOs) เช่น มูลนิธิ สมาคมต่างๆ ที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงและประสานระหว่างภาครัฐกับชุมชน จะได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหรือการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

6. การทำงานแบบพหุภาคี/ภาคีเครือข่าย ที่ประกอบด้วยสมาชิกเครือข่ายที่มาจากหลายๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belongings) และเป็นหุ้นส่วนในการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการเชื่อมประสานการทำงานในพื้นที่และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการทำงานแบบหุ้นส่วนความร่วมมืออย่างยั่งยืน

7. ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นศรัทธา และการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่ภาครัฐจะต้องแสดงให้ภาคประชาชนเห็นถึงความจริงใจ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงความเสมอภาคในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทร่วมกับภาครัฐ จะส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนมีประสิทธิภาพและเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือมากยิ่งขึ้น

8. การใช้ช่องทางการสื่อสารสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารสองทาง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สื่อสารข้อมูล หรือประชาสัมพันธ์ และรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ ซึ่งจะเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและสมาชิกเครือข่าย หรือประชาชนในพื้นที่ในการรับรู้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และทันการณ์ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน

9. ระบบฐานข้อมูลที่ดี ซึ่งอาจเป็นฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐหรือของชุมชน ที่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงให้มีความทันสมัย นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ สามารถใช้วิเคราะห์ อ้างอิง และประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาของพื้นที่/ชุมชนได้อย่างถูกต้อง ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

10. ระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือโครงการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้โครงการเกิดความโปร่งใสและเกิดความเชื่อมั่นในการใช้งบประมาณแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ

11. การจัดการความรู้ ซึ่งเกิดจากการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานในพื้นที่ที่จะทำให้ทราบถึงรูปแบบหรือวิธีการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค และผลสำเร็จที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการหรือประเด็นการพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ โดยมีต้นแบบ/ศูนย์เรียนรู้ และเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งการขยายผลหรือการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการในพื้นที่อื่น หรือโครงการอื่นๆ ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต